

คำนำ

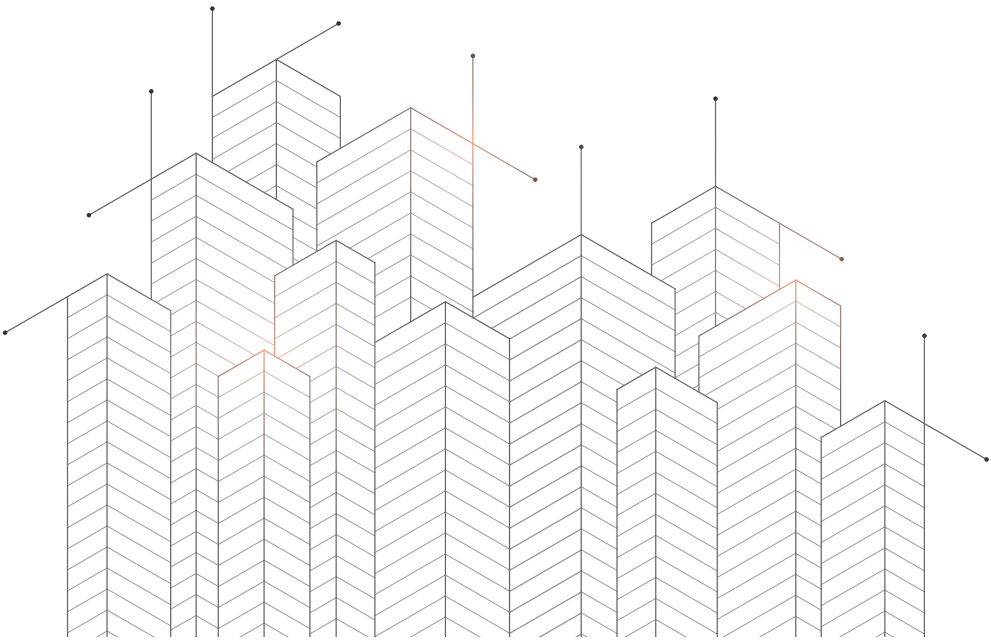
กรมโยธาธิการและผังเมือง ภายใต้การนำของนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ขับเคลื่อนภารกิจด้านการโยธาธิการและการผังเมืองอย่างบูรณาการ โดยยึดแนวยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนกฎหมายแม่บทสำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติที่ดินและถมดิน พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 เพื่อให้ภารกิจ 4 ด้านของกรมโยธาธิการและผังเมืองบรรลุผลสัมฤทธิ์และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างเป็นรูปธรรม

ในการก้าวสู่ปีที่ 23 กรมโยธาธิการและผังเมืองได้มุ่งเน้นการขับเคลื่อนตามนโยบาย “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ของกระทรวงมหาดไทยผ่าน 4 พันธกิจหลัก ได้แก่ การผังเมือง การพัฒนาเมือง การอาคาร และการบริการด้านช่าง ซึ่งดำเนินการภายใต้ความร่วมมือของชุมชนและภาคีเครือข่าย การจัดทำผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง และระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาผักตบชวาเพื่อเร่งการระบายน้ำ

และเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบ 72 พรรษา วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนขับเคลื่อนกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติให้สมพระเกียรติ โดยมีโครงการสำคัญ 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการ 72 พรรษา 7,300 โครงการ พัฒนาตามผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 2) โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 3) โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 4) โครงการจัดทำชุ่มประตูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 5) โครงการซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคม เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

และนอกจาก 5 โครงการนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองสนับสนุนการออกแบบและร่วมดำเนินโครงการ “10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข” นอกจากนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองยังพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน “เรียกช่าง” เพื่ออำนวยความสะดวกในการหาช่างซ่อมแซมบ้าน และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน ผ่านช่องทางดิจิทัล 3 ช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ แอปพลิเคชันมือถือ Landuse PLAN และ Line OA DPT Information

กรมโยธาธิการและผังเมืองมุ่งมั่นพัฒนางานบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน พร้อมตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงที ตามหลักการ “ทันโลก ทันสมัย ทันท่วงที” เพื่อพัฒนาเมืองและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน

สารจากอธิบดี กรมโยธาธิการและผังเมือง

ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผมได้รับโอกาสอันสำคัญในการทำงานในตำแหน่งอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ผมรู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของกรมโยธาธิการและผังเมือง ความทุ่มเทของข้าราชการ พนักงาน และเจ้าหน้าที่ทุกท่านทำให้เราสามารถขับเคลื่อน 4 พันธกิจ ทั้งการวางผังเมือง การพัฒนาเมือง การอาคาร และการบริการด้านช่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยังผลให้การวางผังเมืองและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการทำงานร่วมกันในโครงการพิเศษต่างๆ ยังได้เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และได้ทำให้เราผ่านพ้นความท้าทายหลายประการมาด้วยกัน ทุกๆ ความสำเร็จล้วนเป็นผลจากความร่วมมือของทุกคนที่ทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความสำเร็จเหล่านี้เป็นเครื่องพิสูจน์ถึงความสามารถและความมุ่งมั่นของทุกท่าน

ผมอยากขอบคุณทุกท่านที่ได้เสียสละ ทุ่มเทในการทำงานเพื่อสังคมและประเทศชาติ เราจะยังคงมุ่งมั่นพัฒนาต่อไปเพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความยั่งยืนและความเจริญก้าวหน้าในอนาคต ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ

ความทุ่มเทและการทำงานอย่างหนักของทุกท่านทำให้ผมเชื่อมั่นว่า กรมโยธาธิการและผังเมืองจะสามารถก้าวต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน สามารถเป็นองค์กรแกนนำของประเทศในด้านการผังเมือง การพัฒนาเมือง และการอาคาร ให้มีความน่าอยู่ ปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน มีอัตลักษณ์ และเป็นที่พึ่งพาของประชาชนได้อย่างเต็มภาคภูมิ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานอันยอดเยี่ยมนี้ และขอให้รักษาความมุ่งมั่นและความพยายามในการทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชนต่อไป

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์
อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง

สารบัญ

- 06 | คำนำ
- 09 | สารจากอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
- 19 | “สมเด็จพระ” นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม
- 28 | เมื่อแรกมีผังเมืองในสยาม
- 34 | นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง “ผมน้อมนำแนวพระราชดำริมาเป็นหลักชัยในการบริหารงานกรมโยธาธิการและผังเมือง”
- 48 | โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
- 50 | โครงการ 72 พรรษา 7,300 โครงการพัฒนาตามผังภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
- 56 | โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (แก้มลิง) แบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

62 | สืบสาน รักษา ต่อยอด พัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 บริเวณคลอง 15 ตำบลคลองใหญ่ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

70 | น้ำ เกษตรประณีต ทฤษฎีในหลวง โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ตำบลท่าหลวง อำเภอชะเมา จังหวัดฉะเชิงเทรา

76 | ดินดี มีน้ำ ป่าชุ่มชื้น โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

92

84 | จากนภา ผ่านภูผา เลียบท้องนา สู่มหานที
โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
แบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
บริเวณหนองเล็งทราย ตำบลเจริญราษฎร์
อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

100

92 | ศูนย์การเรียนรู้ประชาชน วิทยาลัยอารยเกษตรบ้านวังอ้อ
โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
แบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี

100 | ต้นแบบทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่การท่องเที่ยวจังหวัดสตูล
โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบ
อารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
บริเวณศูนย์สารภีสตูล ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล

120

106 | โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28
กรกฎาคม 2567

120 | ชุมประตูล้อมพระเกียรติสัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดี

124 | โครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคม
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม
2567

130 | โครงการ 10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข

132 | 4 พันธกิจหลักของกรมโยธาธิการและผังเมือง

138 | ภารกิจด้านการผังเมือง

156 | ภารกิจด้านการพัฒนาเมือง

180 | ภารกิจด้านการอาคาร

190 | ภารกิจด้านการบริการด้านช่าง

196 | การขับเคลื่อนโครงการ Change for Good

198 | บรรณานุกรม

200 | คณะที่ปรึกษา/คณะทำงาน

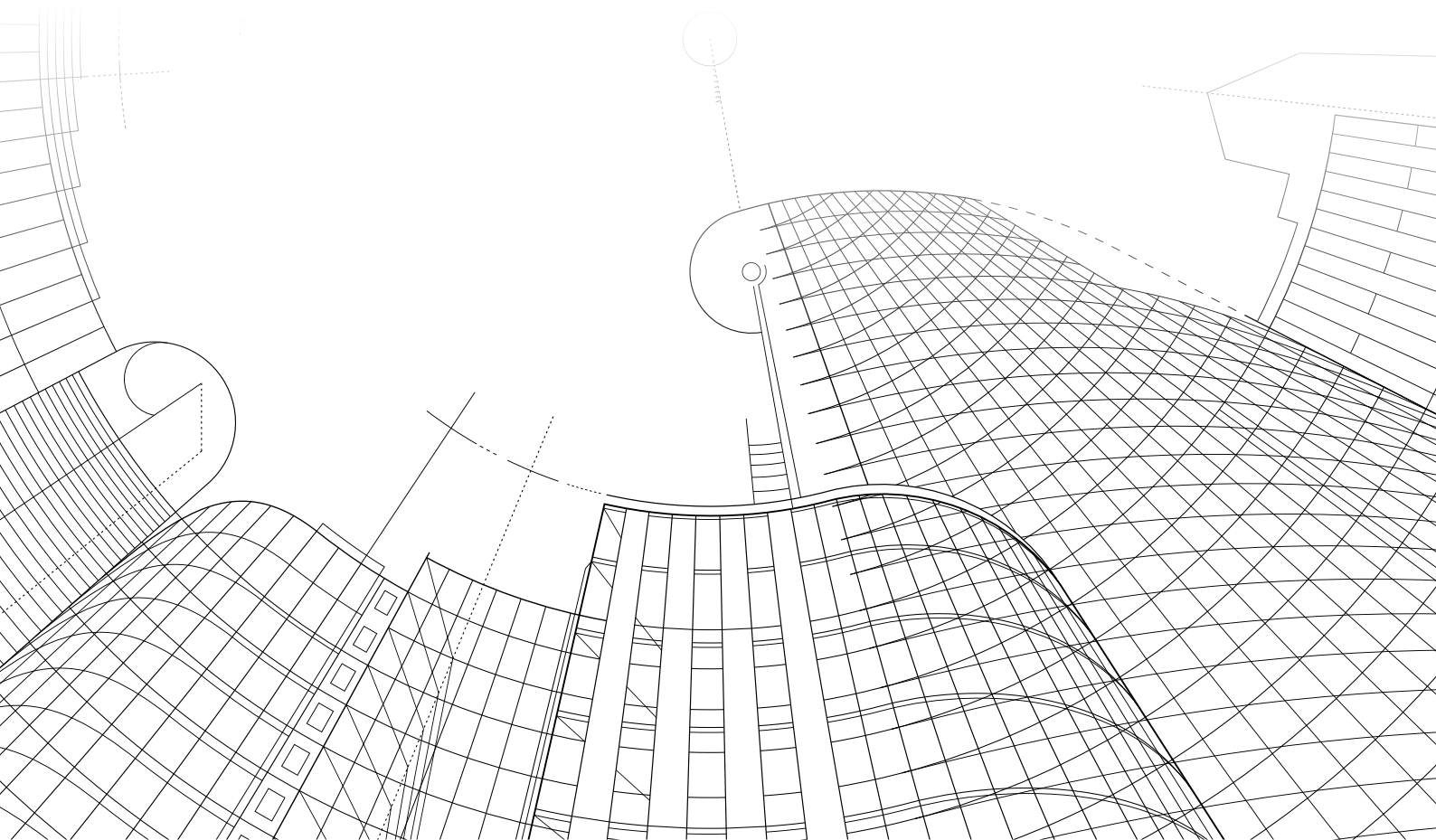
127

156

196

ทันโลก ทันสมัย ทันทั่วถึง

วิสัยทัศน์ :

เป็นองค์กรแกนนำของประเทศ ในด้านการผังเมือง
การพัฒนาเมือง และการอาคาร ให้มีความน่าอยู่ ปลอดภัย
รักษาสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีอัตลักษณ์

ภาพจาก : Facbebook The Naris Foundation

สมเด็จพระ นายช่างใหญ่ แห่งกรุงสยาม

“สมเด็จพระ” ทรงเป็นต้นราชสกุลจิตรพงศ์ มีพระนามเดิมว่าพระองค์เจ้าจิตรเจริญ เป็นพระราชโอรสลำดับที่ 62 ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระสัณพันธวัชเธอ พระองค์เจ้าพรหมราย ผู้ทรงชำนาญเรื่องช่างดอกไม้และการทำพุ่มสีผึ้ง ที่วังบ้านปลายเนินอันเป็นที่ประทับ ทรงเป็นทั้ง “สมเด็จพระปู่” และ “สมเด็จพระครู” ของศิลปินไทยและนักเรียนศิลปะไทยทุกแขนง พระบรมวงศานุวงศ์จึงตั้งตรัสล้อพระองค์ว่า “นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม”

เมื่อ “สมเด็จพระ” ทรงผนวชที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเสด็จไปจำพรรษาอยู่ที่วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ครั้นจนออกพรรษา ถึงกำหนดเวลาที่สมควรจะทูลลาสิกขา ก็กลับแสดงพระประสงค์ว่าจะทรงผนวชต่อไป มีเสียงเล่าลือกันอยู่แล้วว่าคิดจะทรงผนวชเลย ข้างพระเชษฐาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานกฐินที่วัดบวรนิเวศราชวรวิหารปีนั้น ขณะที่เสด็จเข้าไปประเคนไตรปิฎกทรงชูประสาหัตถเลขาเขียนใส่เศษกระดาษลงในพระหัตถ์พระองค์เจ้าพระจิตรเจริญ มีความว่า “ขอให้สึกออกมาช่วยกันทำราชการ” จึงทรงลาสิกขาตามพระบรมราชโองการ

สมาชิกราชสกุลจิตรพงศ์เล่าถึงเกร็ดพระประวัติของสมเด็จพระ ปู่ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ว่า ความรอบรู้ด้านศิลปะของสมเด็จพระปู่ล้วนเกิดจากพรสวรรค์ที่ถูกนำมาค้นคว้า ผักผ่อน และขัดเกลาร่วมกับพรแสวง ม.ร.ว.จักรกร จิตรพงศ์ พระนัดดาในสมเด็จพระ ปู่ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ไขคำตอบว่าทำไมสมเด็จพระปู่ของท่านต้องทรงใช้วิธีคร่ำครึฝึกจำ ผิดจากความเข้าใจของคนทั่วไป ที่ว่าเป็นลูกกษัตริย์จะจ้างคนเก่งขนาดไหนมาสอนก็ได้

มีหลักฐานว่าทรงสนพระทัยงานศิลปะตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จากบันทึกของพระองค์เองที่ระบุว่า “วิชาเขียนนั้นตั้งแต่ฉันยังเล็กๆ อยู่ก็ให้นึกรักเป็นกำลัง พอดิกันกับที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรัสมอบหมายให้เป็นหน้าที่เลี้ยงพระฉันเฝ้า คือพระฉันทุกวันบนพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ แต่พอประเคนส้ารับแก่พระแล้ว ก็เตรีไปอยู่แก่พวกปีปาทย์นั้นอย่างหนึ่ง แม้ไม่อย่างนั้นก็เข้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระกระเบียงเลียบรอบหนึ่งแล้วก็จำอะไรมารู ครั้นกลับมาถึงเรือนก็เขียนสิ่งที่จำมานั้นไว้...”

ทรงฉายแววความปรารถนาเรื่องศิลปะตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เมื่อพระชันษาได้เพียง 10 ปี และยังดำรงพระยศเป็นพระองค์เจ้าจิตรเจริญ ทรงเขียนภาพสุริยุปราคาให้เห็นจากหน้า

การออกแบบตัวอักษรในสมุดบันทึกส่วนพระองค์
ภาพจาก : <https://anurakmag.com/>

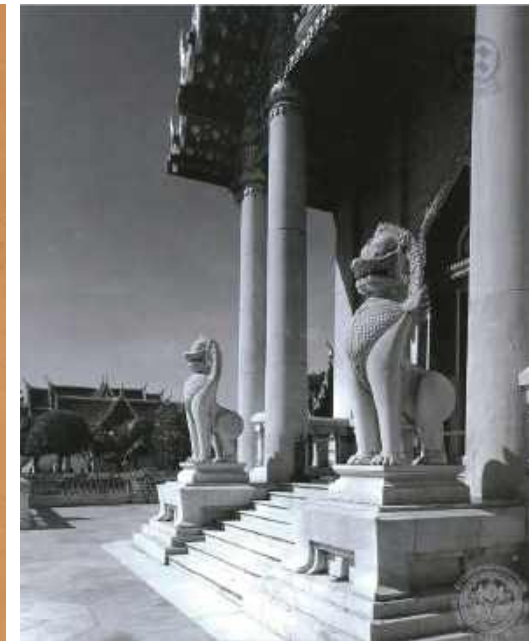

ภาพฝีพระหัตถ์ออกแบบภายในพระที่นั่งบรมพิมาน
ภาพจาก : <https://anurakmag.com>

ภาพร่างดินสอม้าเจ็ดตัวซึ่งเป็นส่วนประกอบของพระอาทิตย์จักรฤ
ภาพจาก : <https://anurakmag.com>

ภาพสิงห์ หน้าวิหารวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
ภาพจาก : <https://anurakmag.com>

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวังได้เหมือนจริงจนได้รับรางวัลชนะเลิศจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝรั่งเศสมาเฝ้าดูอยู่ด้วยนั้นขอพระราชทานภาพฝีพระหัตถ์ไปตีพิมพ์ในหนังสือดาราศาสตร์ ปัจจุบันหนังสือเล่มดังกล่าวถูกเก็บรักษาอยู่ฉบับหนึ่งที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร กรุงเทพฯ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงรอบรู้ในเชิงศิลป์ทุกแขนง จนทรงได้รับพระสมัญญาว่า “**นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม**” และทรงเป็น “**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์**” ของศิลปินทุกผู้ทุกนาม พระเกียรติยศมิเพียงปรากฏในแผ่นดินไทยเท่านั้น แต่ยังขจรขยายไปทั่วโลกด้วย เพราะทรงได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกตามประกาศในปี 2506

แบบพระเมรุมาศพระราชทานเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ
ท้องสนามหลวง | ภาพจาก : <https://mgronline.com/>

วังบ้านปลายเนิน | ภาพจาก : <https://readthecloud.co/>

ชาติไทยด้วยการศึกษาเชิงลึกถึงรากเหง้า และคลี่คลายรูปแบบทางศิลปะให้มีความเป็นสากลจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก อันเป็นการประกาศถึงความเป็นอารยประเทศที่มีรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมอันงดงามไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าชาติใดในโลก

“สิ่งที่ทำแล้ว จะทำคืนไม่ได้ จงพิจารณาสิ่งที่จะทำนั้นก่อน”

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงยึดพระพุทธานุชาตินี้เป็นหลักธรรมประจำพระองค์มาตลอดพระชนม์ชีพ ทั้งทรงพยายามที่จะให้เป็นหลักธรรมประจำสกุลด้วย ฉะนั้นเมื่อทรงทำการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นราชการแผ่นดินหรืองานส่วนพระองค์ก็จะทรงทำไปอย่างสำรวมระมัดระวังคิดทางได้ทางเสียโดยรอบคอบก่อนเสมอ แต่ถ้ายังบังเอิญพลาดผิดไป รู้สึกพระองค์เมื่อใด ก็ทรงพยายามบอกล่าวขอโทษ

ผู้ที่เกี่ยวข้องให้รู้กันทั่วๆ ไป ว่าสิ่งที่ทรงทำไปนั้นผิด ไม่ได้ไม่ควรถือเป็นเยี่ยงอย่าง ที่ถูกนั้นทรงพบใหม่แล้วว่าควรจะเป็นอย่างไร ทรงประพุดติพระองค์เช่นน้อยเป็นนิจ ไม่ว่าเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องสำคัญ ยิ่งในด้านการช่างก็ยิ่งทรงพิถีพิถันหนักขึ้น ด้วยทรงถือคติว่า ถ้าทำไม่ดี ไม่ทำเสียเลยดีกว่า ฉะนั้นเมื่อทรงคิดแบบอย่างใดๆ ถึงแม้จะทรงเขียนเสร็จแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่พอพระทัยก็ไม่ยอมวางพระหัตถ์ ทรงแก้ไขไปจนกว่าจะถูกพระทัยจนได้ ยิ่งเป็นงานทางด้านสถาปัตยกรรมก็ยิ่งทรงระมัดระวังหนักขึ้น ตรัสว่า “ต้องระวังเพราะสร้างขึ้นก็เพื่อความพอใจ ความเพลิดเพลิน เหน็ดเหนื่อย ไม่ใช่อำนาจขึ้นเพื่ออยาก รื้อทิ้ง ทุนรอนที่เสียไปก็ใช้จนเอาคืนมาได้ ผลที่สุดก็ต้องทิ้งไว้เป็นอนุสาวรีย์สำหรับขายความอาย งานสถาปัตยกรรมที่โปรดทำมากที่สุดคือแบบพระเมรุ ด้วยเป็นงานที่ทำขึ้นเพื่อใช้ชั่วคราว แล้วก็รื้อทิ้งไป เป็นโอกาสได้ทดลอง ได้ใช้ปัญญา ความคิดแผลงได้เต็มที่ จะผิดพลาดไปบ้างก็ไม่สู้กระไร ต้องระวังอย่างเดียวแต่เรื่องทุนเท่านั้น”

พระอินทร์ จากหนังสือ Prince Naris a Siamese Designer
โดย ผศ.ดร.ม.ล.จิตตวดี จิตรพงศ์ พระปนัดดาในสมเด็จพระ
ภาพจาก : <https://www.silpa-mag.com/history/article>

วังบ้านปลายเนินในปัจจุบัน
ภาพจาก : <https://anurakmag.com/>

ตลอดพระชนม์ชีพทรงอุทิศเวลาให้แก่การสร้างสรรค์ “งานช่าง” หลากสาขา ผลงานที่ทรงรังสรรค์ไว้นับเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจที่สำคัญให้แก่ช่างและศิลปินในยุคหลัง ทรงเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์มรดกศิลปกรรมไทย และทรงส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถให้เป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดมรดกงานช่างศิลป์ไทยจนได้รับยกย่องให้เป็น “สมเด็จพระครู” ของช่างทั้งปวง

สมเด็จพระครูทรงเป็นเสนาบดีถึง 4 กระทรวง ผู้นำทางทหาร ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และรัฐบุรุษ ผู้ทรงพระปรีชา และมีคุณูปการต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ 2 วาระ ครั้งแรกเมื่อกรมโยธาธิการยกฐานะเป็นกระทรวงในปี 2435

และทรงกลับมาบริหารกระทรวงแห่งนี้อีกครั้งในช่วงปี 2442-2448 เมื่อกรมโยธาธิการได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวงก็ทรงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลงานโยธาและงานก่อสร้างทั่วประเทศ พระองค์ทรงอุตสาหะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งงานช่างแผนเก่าและแผนใหม่ ทั้งวิทยาการด้านการก่อสร้าง การรถไฟ และการสื่อสาร อีกทั้งยังได้บริหารงานราชการโดยทรงกำหนดนโยบายการทำงานที่ว่า “...กิจการของรัฐบาลควรแบ่งเป็น 3 ข้อ คือ ปกครอง ฝ่ายหนึ่ง ป้องกันฝ่ายหนึ่ง ทะนุบำรุงฝ่ายหนึ่ง...” และวางรากฐานงานใหม่ๆ อันเป็นต้นแบบให้หน่วยงานอื่นปฏิบัติ สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงมีผลงานออกแบบซ่อมสร้างอีกมากมาย เช่น หมู่พระที่นั่งในพระบรมมหาราชวัง โดยเฉพาะพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และปราสาทเทพบิดร ออกแบบพระที่นั่งราชฤดี ประตูกำแพงวังท่าพระ รวมถึงงานสถาปัตยกรรมชิ้นเอกอีกหลายแห่ง เช่น วัดเบญจมบพิตร อุโบสถวัดราชาธิวาส ออกแบบพระเมรุมาศในงานพระราชทาน

เพลิงศพ และทรงทูลขอปรับปรุงพื้นที่สนามหลวงให้เป็นพื้นที่ประกอบพระราชพิธีต่างๆ จัดงานสำคัญ รวมถึงเป็นศูนย์รวมให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมชุมชน จัดกิจกรรม การแสดง และการละเล่นมหรสพต่างๆ ดังที่ได้เห็นกันอยู่ในทุกวันนี้

ส่วนมูลเหตุที่ต้องทรงเปลี่ยนไปบริหารส่วนราชการหลายกระทรวงนั้น สะท้อนให้เห็นได้จากความในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “...การที่ต้องทรงย้ายรับราชการเป็นหลายกระทรวงนั้น เพราะทรงพระปรีชาสามารถ อาจวางเนติแบบอย่างในราชการให้เป็นบรรทัดฐานมั่นคงดำเนินในทางที่ควรที่ขอได้ มีพระอริยาถัยมั่นคงอาจมิได้หวาดไหว ดำรงอยู่ในความสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง...”

สรุปความโดยใช้ภาษาแบบสามัญชนทั่วไปหากปราศจาก “นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม” พระองค์นี้แล้วไซ้ กรุงเทพมหานครอาจจะไม่ดงามทันสมัยทัดเทียมอารยประเทศในยุค 100 กว่าปีที่แล้ว สมเด็จพระครูทรงควบคุมดูแลงาน “การสร้างเมือง” ทั้งการก่อสร้างทางรถไฟ ถนน และการสื่อสารโทรคมนาคม คนไทยจะไม่มีถาวรวัตถุและงานวิจิตรศิลป์ที่เรียกได้ว่างามเลิศลักษณ์ ไม่มีวัดเบญจมบพิตร วัดหินอ่อนที่ดงามที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ไม่มีเพลง “เขมรไทยโยค” ซึ่งมีท่วงทำนองอันไพเราะ ไม่มีละครดึกดำบรรพ์ที่เป็นการประยุกต์โอเปร่าแบบตะวันตกมาแสดงบนเวทีไทย ไม่มีหนังสือชุด *ศาสนาสมเด็จพระเจ้า* เพชรแห่งวงการประวัติศาสตร์ไทย ไม่มีพระเมรุมาศที่ออกแบบด้วยสถาปัตยกรรมไทยอย่างสมพระเกียรติในพิธีพระราชทานเพลิงศพพระมหากษัตริย์ ไม่มีเพลง “สรรเสริญพระบารมี” ที่มีเนื้อร้องอันซาบซึ้งกินใจ รวมถึงอาจารย์ศิลป์ พีระศรี อาจไม่มีกัลยาณมิตรพระองค์สำคัญและตัดสินใจกลับอิตาลีไปเสียก่อนที่จะทันได้ทำประโยชน์มากมายแก่สยามประเทศ

พัดรอง ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระราชปิตุจฉา
เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ฯ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธรอันเกี่ยวเนื่องกับ
พระธาตุจอมเพชร ที่พระนครศรีบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ภาพจาก : <https://www.finearts.go.th>

ตั้งนั้นนับแต่มีการสถาปนากรมโยธาธิการและผังเมือง ใน พ.ศ. 2545 บรรดาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วน จึงน้อมรำลึกถึงพระกรณียกิจทั้งปวง และล้วนดำเนินตามรอยพระจริยวัตรด้านการช่าง “...อันทรงสอดส่องด้วยสุขุมปรีชา หาหลักฐานเก่าใหม่ในนอกประเทศ วางแบบอย่างอันวิจิตร...” และพร้อมสืบสานพระปณิธานในการสร้างสรรค์บ้านเมือง ด้วยมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ ให้ปรากฏผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จเป็นรูปธรรม ประทับปรากฏเป็นผลงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองในโอกาสต่างๆ สืบมา โดยมีความมุ่งหมายสำคัญคือ คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนคนไทยอย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ภาพจาก : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

เมื่อแรกมี ผังเมืองในสยาม

การผังเมืองของประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นการดำเนินการโดยพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการป้องกันภัยจากข้าศึกศัตรูและภัยธรรมชาติเป็นหลัก จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พัฒนาพระนครให้มีความงดงามและทันสมัยเท่าเทียมกับอารยประเทศ การผังเมืองที่ได้ดำเนินการในพระนครและในหัวเมืองสำคัญของประเทศโดยการตัดถนนสายต่างๆ เพื่อการพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการดำเนินการด้านสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้นนั้น ได้เป็นไปอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี 2475 รัฐบาลในระยะต่อมายังคงดำเนินการด้านการผังเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาย่านพาณิชยกรรม ถนนราชดำเนินกลาง การพัฒนาเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางทหาร และแม้แต่การดำเนินการในระดับเทศบาล ดังตัวอย่างเช่นการวางผังเมืองยะลา เป็นต้น

ในปี 2471 กระทรวงยุติธรรมได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อสร้างโรงเรียนสอนกฎหมายบริเวณศาลหลักเมือง พระองค์มีพระราชวินิจฉัยว่า ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนนั้นน่าจะมีความเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อพระนครในภาพรวม จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาเรื่องนี้ที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการวางผังเมืองแบบสากลเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

หลังจากนั้นในปี 2478 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของล้นเกล้ารัชกาลที่ 7 มีการจัดตั้งแผนกผังเมือง สังกัดกรมโยธาเทศบาล รับผิดชอบการออกแบบผังบริเวณศาลากลางจังหวัด สถานที่ราชการ ผังปรับปรุงเขตเพลิงไหม้ และผังบริเวณวัด เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่านั้น ไม่ได้มีเรื่องของการจัดทำผังเมืองที่มุ่งกำกับการพัฒนาทางกายภาพของเมืองให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและยั่งยืนตามหลักสากล

ในปี 2495 รัฐบาลได้เสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติการผังเมืองและผังชนบท พ.ศ. 2495 มุ่งเน้นให้มีการจัดทำผังเมืองตามหลักสากล ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองฉบับแรกของประเทศ

แผนที่บริเวณศาลหลักเมืองและถนนหีบศพที่กระทรวงยุติธรรมขอพระราชทานก่อสร้างโรงเรียนกฎหมาย (หมายเลข 1)
ที่มา : หน่วยงานแผนที่และวิจัยเอกสารประวัติศาสตร์จุฬาฯ 2549 /
ภาพจาก : https://www.silpa-mag.com/history/article_56517

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ภาพจาก : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

จึงมีการบันทึกว่าประเทศไทยได้มีการจัดตั้ง
กระทรวงโยธาธิการเมื่อปี 2434 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์
เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงเป็นเสนาบดี
พระองค์แรก เมื่อแรกตั้งนั้นแบ่งเป็น 5 กรม คือ

1. กรมเบ็ดเสร็จ

2. กรมบัญชา

3. กรมการโยธา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กอง

- 3.1. กองทำถนนสพานแลสนาม เป็นต้น แลอื่นๆ อันเป็นประเทศหนทางบกทั้งสิ้น แลทั้งดูแลตรวจตราซ่อมแซมเสมอไป
- 3.2. กองขุดคลองแลทำทำน้ำทำเขื่อน แล่อู่แลทำนบ เป็นต้น แลอื่นๆ อันเป็นประเทศหนทางน้ำทั้งสิ้น แลทั้งดูแลรักษาซ่อมแซมเสมอไป
- 3.3. กองทำการสรรพก่อสร้างทั้งปวง อันเป็นที่อยู่ที่ทำการแลอื่นๆ มีตึก เรือน อนุสาวรีย์ กำแพง เป็นต้น แลทั้งดูแลรักษาซ่อมแซมของเหล่านั้นในสิ่งที่เป็นของกลางเสมอไป
- 3.4. กองทำการสรรพท่อทั้งปวง คือ ท่อน้ำ ท่อไฟ ท่อโสโครก เป็นต้น ที่ต้องฝังไปในดิน แลฝ้ำ แลดูแลการสูบน้ำ ทำไฟ แลทำสระแลรักษาซ่อมแซมเสมอไป
- 3.5. กองตรวจภูมิประเทศ ทำแผนที่แม่น้ำลำคลอง แลหนทาง แลตรวจแร่ต่างๆ

4. กรมช่าง ซึ่งแบ่งเป็น 3 กอง คือ

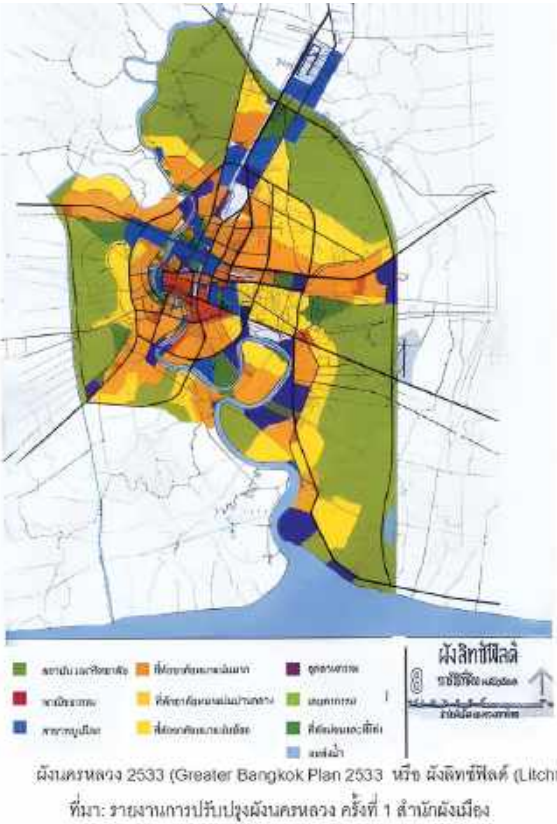
- 4.1. กองช่างทำการในเครื่องมือ เครื่องเหล็ก เครื่องศิลาแลอื่น อันประกอบแก่การแน่นอนหาทั้งปวง
- 4.2. กองช่างต่าง สำหรับทำของประณีต เป็นของตั้งของใช้ที่จะเป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป
- 4.3. กองช่างทำการในสรรพพระราชพิธีหลวงทุกอย่าง ตามเวลาตามสมัยที่จะเกิดขึ้น

5. กรมไปรษณีย์โทรเลข แบ่งเป็น 2 กอง คือ

- 5.1. กองไปรษณีย์ สำหรับทำการส่งหนังสือราชการ แลหนังสือต่างๆ แลส่งของ ส่งเงินไปทั่วพระราชอาณาเขต
- 5.2. กองโทรเลข เป็นพนักงานทำสายโทรเลขทุกตำบล แลประจำการบอกโทรเลข แลตรวจตรารักษาซ่อมแซมเสมอไป

ต่อมามี**กรรมรถไฟ**ขึ้นด้วยอีกกรมหนึ่ง โดยเหตุนี้
เจ้านายพี่น้องจึงทรงล้อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ว่า **“นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม”**

ตราบกระทั่งปี 2495 รัฐบาลได้เสนอให้มีการตรา **“พระราชบัญญัติการผังเมืองและผังชนบท พ.ศ. 2495”** มุ่งเน้นให้มีการจัดทำผังเมืองตามหลักสากล ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองฉบับแรกของประเทศ ที่จัดทำขึ้นโดยอาศัยต้นแบบจาก **Town and Country Act** ของประเทศอังกฤษ ทว่ากฎหมายผังเมืองฉบับแรกของประเทศนี้

ภาพจาก : Facebook สำนักงานวางผังเมือง
สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร

ในทางปฏิบัติมีการใช้งานจริงเพียงครั้งเดียว คือเมื่อเกิดเพลิงไหม้จังหวัดสุรินทร์ปี 2497 ด้วยเหตุผลและความจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับความไม่ยืดหยุ่นของกฎหมายนี้ที่ไม่ตอบสนองความเป็นเมืองหรือมหานครในระยเวลาดังกล่าวจึงเป็นที่มาให้เกิดการจัดทำพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการจัดทำ “ผังเมืองรวม (Comprehensive Plan)” และ “ผังเมืองเฉพาะ (Specific Plan)” หลังจากนั้นเมื่อปี 2545 เกิดการปฏิรูประบบราชการจึงได้รวมภารกิจของกรมโยธาธิการและกรมการผังเมือง เข้าด้วยกันเป็น “กรมโยธาธิการและผังเมือง” สังกัดกระทรวงมหาดไทย (Department of Public Works and Town & Country Planning)

อย่างไรก็ตามศาสตร์ทางด้านการวางแผนภาคและเมืองได้เริ่มเข้าสู่แวดลอมสังคมไทยมาตั้งแต่ปี 2500 ตามเอกสารข้อตกลงและสัญญาโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ “USOM” (The United States Operations Mission to Thailand) จัดหลักสูตรการวางแผนเมืองให้กับนักศึกษาพัฒนากรชาวไทยซึ่งเป็นความร่วมมือกับบริษัทลิทซ์ฟิลด์จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งว่าจ้างโดยกระทรวงมหาดไทย ให้ดำเนินการวางแผนผังนครหลวงในเขตพื้นที่จังหวัดพระนคร ธนบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ ผังนครหลวง 2533 (Greater Bangkok Plan 1999) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ผังลิทซ์ฟิลด์” (Litchfield) มีลักษณะเป็นผังเมืองรวม (Comprehensive Plan) ที่ประกอบด้วยแผนผัง

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

การใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนผังโครงการสาธารณูปโภคต่างๆ ได้ใช้เป็นต้นแบบในการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผังนครหลวง 2533 ได้พิจารณาถึงข้อจำกัดของพระราชบัญญัติการผังเมืองและผังชนบท พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นกฎหมายผังเมืองที่ใช้บังคับในขณะนั้น โดยได้ระบุถึงการที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเป็นแต่เพียงแผนผังโครงการพัฒนาหรือบูรณะฟื้นฟูเมือง โดยปราศจากการวางแผนระยะยาว

ปัจจุบันการวางแผนผังเมืองในประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการวางแผนผังเมือง เช่น การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

(GIS : Geographic Information System) การใช้ Big Data และ Internet of Things (IoT) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเรียลไทม์ การออกแบบเมืองอัจฉริยะ (Smart City) การพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน (Sustainable Development) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) และการจัดการภัยพิบัติและความเสี่ยง (Disaster Management) การนำนวัตกรรมเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนผังเมืองของไทยไม่เพียงจะช่วยให้การวางแผนและการพัฒนาเมืองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ยังเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของเมืองไทย พร้อมทั้งตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้ดีขึ้น

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์

“ผมเชื่อมั่นว่าแนวพระราชดำริมาเป็น
หลักชัยในการบริหารงาน
กรมโยธาธิการและผังเมือง”

งานของกรมโยธาธิการ
และผังเมืองไม่มีจุดสิ้นสุด
เมื่อเริ่มทำเรื่องใดแล้ว
การขับเคลื่อนให้เรื่องนั้น
ดำเนินไปอย่างยั่งยืนและ
ต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ต้องทำ
ตลอดเวลา

กรมโยธาธิการและผังเมืองขับเคลื่อนภารกิจสู่การ
พัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้การบริหารงานของนายพงศ์รัตน์
ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง มีความมุ่งมั่น
ที่จะยกระดับองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัล โดยการน้อมนำ
ศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางในการบริหารงานผ่าน
4 พันธกิจหลัก ได้แก่ การผังเมือง การพัฒนาเมือง การอาคาร
และการบริการด้านช่าง เพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
และยั่งยืน การผังเมืองมุ่งเน้นการวางแผนที่ดีเพื่อรองรับ
การเติบโตของเมือง การพัฒนาเมืองเน้นการสร้างเมือง
ที่น่าอยู่และยั่งยืน การอาคารกำกับควบคุมตรวจสอบ
และพัฒนามาตรฐาน โดยออกข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์
ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และการบริการ
ด้านช่างมุ่งพัฒนาบริการที่มีคุณภาพ ในการสัมมนาครั้งนี้
เราจะได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และแนวทาง
การทำงานของอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง รวมถึง
ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดตำแหน่ง

**กรมฯ ยึดหลัก ‘ทันโลก
ทันสมัย ทันท้องถิ่น’ ใน
การทำงานเพื่อเสริม
ประสิทธิภาพและ
ตอบสนองความต้องการ
ของประชาชนอย่าง
รวดเร็ว**

- การขับเคลื่อนนโยบายของกรมโยธาธิการ และผังเมือง

“กรมโยธาธิการและผังเมืองขับเคลื่อนภารกิจ ‘บำบัด
ทุกข์ บำรุงสุข’ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ผ่าน
การดำเนินโครงการต่างๆ ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การผังเมือง
ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 กำหนดการใช้
ประโยชน์ที่ดินครอบคลุมตั้งแต่ระดับประเทศ ระดับภาค
ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน 2) การพัฒนาเมืองให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ
มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน รวมถึง
การแก้ไขปัญหาที่ดินตาดูดด้วยการจัดรูปที่ดินและแก้ไข
ปัญหาผิวกตบชวา 3) การอาคารเพื่อความมั่นคง ปลอดภัย
ประหยัดพลังงาน และลดภาวะโลกร้อน 4) การบริการ
ด้านช่างที่มีคุณภาพ ทั้งการออกแบบอาคารและทดสอบวัสดุ
โดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดเป็น
หน่วยงานให้คำปรึกษา กรมฯ ยึดหลัก ‘ทันโลก ทันสมัย
ทันท้องถิ่น’ ในการทำงานเพื่อเสริมประสิทธิภาพ
และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่าง
รวดเร็ว พร้อมสร้างความเชื่อมั่นและภาพจำที่ดี
ในการทำงานของกระทรวงมหาดไทย ด้วยความ
มุ่งมั่นและสร้างสรรค์ในการพัฒนาเมือง
ต่อไป ซึ่งมีโครงการที่สำเร็จในเชิงรูปธรรม
ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 11 โครงการ 1 ผลผลิต
1 กองทุน ยกตัวอย่างเช่น โครงการ
พัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่โครงการ
ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งเพื่อป้องกัน
การสูญเสียดินแดนของประเทศ โครงการ
วางและสนับสนุนด้านการผังเมือง โครงการพัฒนา
พื้นที่ตามผังเมือง โครงการที่ดินที่ได้รับการจัดรูป
เพื่อพัฒนา โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
โครงการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก
และกองทุนจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่”

- การวางผังเมืองเพื่อพัฒนาเมืองจำเป็นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติ นโยบายรัฐบาล และมีการประเมินทุก 5 ปี

**ทุก 5 ปี เราจะประเมินว่า
เมืองมีการเปลี่ยนแปลง
ที่สำคัญหรือไม่ เช่น
ความหนาแน่นของ
ประชากรเพิ่มขึ้น ระบบ
สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ**

“ใช้ครับ ...ทุก 5 ปี เราจะประเมินว่าเมืองมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
หรือไม่ เช่น ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น ระบบสาธารณูปโภคไม่
เพียงพอ หากพบการเปลี่ยนแปลง เราจะปรับปรุงผังเมืองให้สอดคล้องกับ
การเติบโตของเมือง ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักการวางผังเมือง การปรับปรุง
ผังเมืองตามนโยบายรัฐบาล เช่น การสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูง หรือการส่งเสริม
พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การปรับปรุงผังเมืองตามมาตรา 35 ของพระราช-
บัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2562 จะเปิดโอกาสให้ปรับปรุงได้หากเป็นประโยชน์
สาธารณะ ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่ EEC ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ
ระยอง มีการขอปรับปรุงผังเมืองเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐบาลเน้นเรื่อง
เศรษฐกิจและการลงทุน เราจึงต้องปรับผังเมืองให้สอดคล้องกับนโยบาย
และความต้องการทางเศรษฐกิจ เช่น การขยายพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมหรือ
โรงงานที่มีใบอนุญาตแล้ว แต่พื้นที่ยังไม่เพียงพอ

“การปรับปรุงผังเมืองจึงต้องสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล
ความต้องการทางเศรษฐกิจ และปัจจัยต่างๆ เช่น การขยายพื้นที่
อุตสาหกรรม หรือการส่งเสริมการลงทุน โดยต้องรักษาสสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์
พื้นที่ เพื่อให้การเติบโตของเมืองเป็นไปอย่างยั่งยืน”

- บทบาทและการกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการขับเคลื่อน ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” เพื่อประชาชน

“กรมโยธาธิการได้ดำเนินโครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน โดยมีการกิจหลักคือการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ เศรษฐกิจและชุมชนหนาแน่น เช่น การสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งและระบบป้องกันน้ำท่วมในเมืองใหญ่ที่ติดริมแม่น้ำ เช่น สิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา ปทุมธานี และอุบลราชธานี การสร้างพนังสูงขึ้น และปิดล้อมพื้นที่ด้านหลังเพื่อป้องกันน้ำท่วม ปัจจุบันดำเนินการไปแล้วกว่า 200 พื้นที่จากทั้งหมด 700 พื้นที่ที่ได้รับแจ้งปัญหา มา นอกจากนี้ยังมีการกิจในการสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งที่พังทลาย ตามแนวแม่น้ำสายหลักและแม่น้ำระหว่างประเทศ เช่น แม่น้ำโขง เพื่อป้องกันการเสียดินแดนจากการสไลด์ของดินและการขยายตัวของแม่น้ำ

“อีกหนึ่งภารกิจสำคัญคือการแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่ง โดยกรมฯ ได้ดำเนินการสร้างเขื่อน และโครงสร้างป้องกันตามแนวชายฝั่ง เพื่อป้องกันการเสียหายต่อถนนและสิ่งปลูกสร้าง โดยต้องประสานงานกับหลายหน่วยงาน เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมเจ้าท่า กรมชลประทาน ทั้งนี้โครงการทุกโครงการต้องผ่านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม EIA (Environmental Impact Assessment) และขออนุมัติงบประมาณก่อนดำเนินการก่อสร้างเพื่อให้เกิดความสบายใจ ต่อทุกฝ่ายและลดข้อขัดแย้ง กรมฯ ยังจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวิธีการป้องกันที่เหมาะสม รับฟังความคิดเห็นจากนักวิชาการอิสระและชาวบ้านเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการป้องกัน สิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน”

- การน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร กับพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา ต่อยอด” ของพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาบูรณาการร่วมกับ แนวทางของกรมโยธาธิการและผังเมืองเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

“กรมฯ ได้น้อมนำพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ อารยเกษตร ประยุกต์ลงสู่การทำงานด้วยความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สู่การปฏิบัติงานในการกิจ โดยเฉพาะเรื่องผังภูมิสังคมซึ่งเป็นภารกิจจิตอาสาที่กรมฯ เห็นความสำคัญแม้ไม่ใช่ภารกิจโดยตรง กรมฯ จึงขอทำผังนำร่องโดยการจัดทำแผนที่และโครงการชัดเจน เพื่อให้การจัดการน้ำตามผังภูมิสังคมเดินหน้าได้เร็วขึ้น ไม่ต้องพึ่งพา CSR อย่างเดียว การจัดการน้ำเป็นเรื่องสำคัญมากที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน คนไทยไม่ได้ขาดแคลนน้ำ แต่ขาดการจัดการที่ดี น้ำที่มีมากในช่วงน้ำท่วมกลับต้องระบายทิ้ง เมื่อแล้งก็ไม่มีน้ำใช้

“การจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ “น้ำคือชีวิต” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงได้รับการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น เปรียบเสมือนการถนอมอาหาร ที่ต้องมีการเก็บรักษาและใช้ให้เหมาะสม กรมฯ จึงเริ่มนำร่องด้วยการจัดการน้ำที่ไม่ใช่เพียงการป้องกันน้ำท่วม แต่ยังรวมถึงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยไม่ขาดแคลนน้ำและสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกฤดูกาล”

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 จังหวัดอุบลราชธานี

- ในปีอันเป็นมหามงคลนี้ กรมโยธาธิการและผังเมืองได้จัดทำโครงการ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 มีโครงการในบ้าง

“เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบ 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 กรมโยธาธิการและผังเมืองได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนขับเคลื่อนกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ ในครั้งนี้ 5 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการ 72 พรรษา 7,300 โครงการ พัฒนาตามผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 2) โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 3) โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 4) โครงการจัดทำชุมชนประตูล้อมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 5) โครงการซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคม เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 และนอกจาก 5 โครงการนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมือง สนับสนุนการออกแบบและร่วมดำเนินโครงการ “10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข”

- การเตรียมรับมือกับปัญหาอุทกภัยในปีนี้ กรมฯ มีแผนหรือมาตรการใดบ้าง โดยเฉพาะการบริหารจัดการน้ำและการช่วยเหลือประชาชนในช่วงวิกฤต

“ในช่วงฤดูฝนที่กำลังจะมาถึง กรมโยธาธิการและผังเมืองได้เร่งดำเนินการเตรียมพร้อมและเฝ้าระวังในการรับมือฤดูฝน ปี 2567 ตามมติเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2567 ในแนวทาง 10 มาตรการรับมือฤดูฝน และคณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชอบเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2567 โดยกรมฯ รับผิดชอบ 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 4 ตรวจสอบพร้อมติดตามความมั่นคงปลอดภัยคันกันน้ำ ทำนบ พนังกั้นน้ำ และมาตรการที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำของทางน้ำอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมาตรการที่ 4 กรมฯ ได้ดำเนินการตรวจสอบความมั่นคงปลอดภัยคันกันน้ำ ทำนบ พนังกั้นน้ำในพื้นที่เปราะบาง และซ่อมแซมและปรับปรุงให้มีสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงเตรียมแผนเสริมความสูงหรือก่อสร้างคันกันน้ำชั่วคราวหากจำเป็น

“และกรมฯ ได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ ร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบความมั่นคงปลอดภัยของคันกันน้ำ ทำนบ พนังกั้นน้ำ และเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ ของระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ โดยได้ดำเนินการตรวจสอบจำนวน 140 พื้นที่ชุมชนใน 53 จังหวัด รวม 236 โครงการ ซึ่งตรวจสอบแล้ว 7 จังหวัด 14 พื้นที่ชุมชน รวม 14 โครงการ คิดเป็น 10% ของพื้นที่ทั้งหมด

“ส่วนมาตรการที่ 5 รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคับทวมที่กีดขวางทางน้ำ โดยเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ กรมโยธาธิการและผังเมืองร่วมกับกรมชลประทาน กรมเจ้าท่า กรมประมง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดผักตบชวาในแม่น้ำสายหลักและแหล่งน้ำสาธารณะ โดยมีการใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมจาก GISTDA เพื่อวางแผนการกำจัดในพื้นที่ 33 จังหวัด ทั้งนี้กรมฯ รับผิดชอบการกำจัดผักตบชวาในแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน รวมถึงสนับสนุนการกำจัดผักตบชวาในแหล่งน้ำสาธารณะทั่วประเทศกว่า 50 แห่งที่ผ่านมารกรมฯ ได้จัดตั้งสถานีหุ่นลอยดักเก็บผักตบชวาไปแล้ว 4 จุด คือ จุดที่ 1 แม่น้ำแม่กลอง บริเวณสะพานกอบกุล จุดที่ 2 - จุดที่ 4 แม่น้ำท่าจีน บริเวณวัดบางไผ่นารถ สะพานทรงคนอง และสะพานวัดเทียนดัด และจุดที่ 5 บริเวณวัดเชิงเลน จังหวัดนครปฐม

“ในปีงบประมาณ 2567 ตั้งแต่ตุลาคม 2566 ถึงพฤษภาคม 2567 กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการกำจัดผักตบชวาในพื้นที่รับผิดชอบไปแล้วทั้งสิ้น 914,778 ต้น โดยแบ่งเป็นแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ใต้ประตูระบายน้ำโพธิ์พระยา ผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร ลงสู่อ่าวไทย (ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร) 332,870 ต้น แม่น้ำแม่กลองตั้งแต่ใต้เขื่อนแม่กลอง ผ่านจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ลงสู่อ่าวไทย (ระยะทางประมาณ 90 กิโลเมตร) 41,425 ต้น และแหล่งน้ำสาธารณะตามการร้องขอของจังหวัด 540,483 ต้น ทั้งนี้หน่วยงานหลักทั่วประเทศได้กำจัดผักตบชวาได้รวมทั้งสิ้น 5,177,083 ต้น จากแผนการดำเนินงานทั้งหมด 11,998,962 ต้น”

- ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง พบอุปสรรคและปัญหาหลักในด้านใด และได้ทำเรื่องที่ตั้งใจไว้ครบหรือไม่ มีโครงการใดบ้างที่ต่อยอดและทำขึ้นใหม่บ้าง

“ระบบการติดตามงานภายในของกรมโยธาธิการและผังเมืองยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น การวางผังเมืองที่ใช้เวลานานกว่าที่คาด การดำเนินการโครงการป้องกันน้ำท่วมและเขื่อนป้องกันตลิ่งที่มีการเร่งรัดงานไม่ทัน ทำให้ต้องมีมาตรการเข้มงวดขึ้น เช่น การเพิ่มความเข้มงวดในการติดตามงานและการนำมาตรการ blacklist มาใช้เพื่อเร่งรัดผู้รับจ้างให้ทำงานตามแผนที่กำหนด มาตรการ blacklist นี้กำหนดว่า ผู้รับจ้างที่มีผลงานช้ากว่าแผนงานที่กำหนดไว้เกิน 15% จะไม่สามารถยื่นซองประมูลงานใหม่ได้จนกว่าจะเร่งรัดงานให้เป็นไปตามแผน การประกาศ blacklist ทุก 15 วันช่วยให้ผู้รับจ้างกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น โดยมีรายชื่อบริษัทที่ถูก blacklist ประมาณ 20 บริษัทในแต่ละรอบ

“ยกตัวอย่างกรณีจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้รับจ้างที่ทำงานล่าช้าจะถูกเตือนและให้โอกาสในการแก้ไขสถานการณ์ หากไม่สามารถปรับปรุงได้ภายในเวลาที่กำหนดจะถูกดำเนินมาตรการเด็ดขาด เช่น การเลิกสัญญา เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบต่อประชาชน ระบบการติดตามงานและมาตรการเหล่านี้จะช่วยให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนและไม่ล่าช้าเกินไป

“นอกจากนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในหลากหลายช่องทาง ตามนโยบายการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม โดยจัดให้มีการบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทาง

ดิจิทัล เน้นการบูรณาการงาน งบประมาณ และทรัพยากร การทำงานร่วมกันเพื่อให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ยกย่องการบริการภาครัฐให้รวดเร็ว แม่นยำ และตรงต่อความต้องการ โดยการพัฒนาระบบและช่องทางการให้บริการประชาชนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อลดระยะเวลาและกระบวนการการติดต่อ เช่น แอปพลิเคชัน ‘เรียกร้าง’ และ ‘Land Use Plan’ แอปพลิเคชัน ‘เรียกร้าง’ ช่วยประชาชนค้นหาช่างที่มีคุณภาพสำหรับงานซ่อมแซมบ้านขนาดเล็ก เช่น เดินสายไฟ วางท่อประปา ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ และอื่นๆ โดยสามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ www.dpt.go.th หรือสแกน QR Code ใช้งานฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย แอปพลิเคชัน ‘Land Use Plan’ ให้บริการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินผ่านเว็บไซต์ www.dpt.go.th, Mobile Application (Landuse PLAN), และ Line OA (DPT Information) เพื่อลดขั้นตอน ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ทุกที่ทุกเวลา ดาวน์โหลดฟรีทั้งในระบบ iOS และ Android

“และหากถามว่าได้ทำทุกเรื่องตามที่ตั้งใจไว้ครบหรือไม่นั้น ผมขอใช้คำว่าได้เริ่มทำแล้ว งานของกรมโยธาธิการและผังเมืองไม่มีจุดสิ้นสุด เมื่อเริ่มทำเรื่องใดแล้ว การขับเคลื่อนให้เรื่องนั้นดำเนินไปอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องเป็นสิ่งที่ต้องทำตลอดเวลา แม้ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ แต่ผมพอใจที่เราได้เริ่มแล้วและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีอุปสรรคและใช้เวลามากขึ้น ผมบอกทีมงานเสมอว่าไม่ต้องกังวล ขอให้เริ่มและมีแผนการทำงาน ช้าเร็วไม่เป็นไร หากอยู่ในแผน ผมไม่กังวล ทุกเรื่องต้องมีอุปสรรคและใช้เวลา แต่หากเราวางแผนและดำเนินตามแผน แม้จะมีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อย ผมก็พอใจ เราไม่ควรเร่งรัดจนงานออกมาไม่มีคุณภาพ เพราะนั่นจะไม่มีประโยชน์”

- เนื่องจากการวางผังเมืองเกี่ยวข้องกับหลายชุมชนและมีการบูรณาการมาก หากประชาชนทั่วไปต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางผังเมืองในระดับต่างๆ สามารถเข้าร่วมหรือติดตามได้ผ่านทางช่องทางใด

“การมีส่วนร่วมกับประชาชนของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีหลายส่วน เช่น ภารกิจด้านการผังเมืองที่ต้องประชุมประชาชน ปิดประกาศ รับฟังความคิดเห็น และรับคำร้องตามกระบวนการกฎหมาย ส่วนด้านสิ่งก่อสร้าง เช่น ระบบป้องกันน้ำท่วม เขื่อน และป้องกันตลิ่ง ประชาชนสามารถร้องขอความช่วยเหลือผ่านองค์การปกครองท้องถิ่น หรือแจ้งต่อนายอำเภอเพื่อดำเนินการส่งเรื่องถึงผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมฯ สำหรับภารกิจพิเศษ เช่น ผังภูมิสังคม ถือเป็นภารกิจที่นอกเหนือจากภารกิจหลักตามนโยบายของปลัดกระทรวงมหาดไทย ทั้งหมดนี้มีการปรับปรุงตามข้อมูลและความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชน”

ตลอดระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้มุ่งเน้นการวางผังเมือง การพัฒนาอาคารและเมือง รวมถึงการบริการด้านช่าง โดยมีการประชุมและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อปรับปรุงการวางผัง นอกจากนี้ยังดำเนินโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 การทำงานของนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ เน้นการบูรณาการและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างยั่งยืน และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

โครงการเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 เป็นหนึ่งในโครงการสำคัญที่กรมโยธาธิการและผังเมืองจัดทำขึ้นเพื่อแสดงความจงรักภักดีและเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยโครงการนี้เน้นการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบตามแนวพระราชดำริ การพัฒนาผังภูมิสังคม การจัดทำชุมชนประตูล้อมพระเกียรติ การซ่อมแซมบ้านให้กับ

ผู้ยากไร้ รวมถึงการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โครงการดังกล่าวประกอบด้วย

1. โครงการ “72 พรรษา 7,300 โครงการพัฒนาตามผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน” กรมฯ นำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวคิดในการบริหารจัดการน้ำ และใช้ข้อมูลทางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์

มาจัดทำผังภูมิสังคมซึ่งเป็นการสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ โครงการนี้มุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านน้ำอย่างยั่งยืนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2. โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เป็นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีประยุกต์ใหม่ และอารยเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์พัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง พื้นที่ต้นแบบมีแหล่งน้ำกินน้ำใช้เพียงพอ มีความมั่นคงทางอาหาร และเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมีพื้นที่นำร่อง 6 พื้นที่ (1 พื้นที่เป้าหมายต่อ 1 ภาค) และจะขยายผลให้ครบทุกจังหวัด
3. โครงการพัฒนาพื้นที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี โดยบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมฯ ได้ดำเนินการจัดทำผังแม่บทเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเกาะสีชัง รวมถึงการพัฒนาสาธารณูปโภคและระบบน้ำประปา การพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ชุมชน และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบริเวณอ่าวจอกคอก เพื่อให้เกาะสีชังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ยั่งยืนและรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น
4. โครงการจัดทำชุมชนประตูล้อมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกรมฯ ได้ดำเนินการออกแบบเพื่อเป็นต้นแบบให้ทุกจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปก่อสร้าง ชุมชนประตูล้อมประกอบด้วยพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีและเอกลักษณ์สำคัญของแต่ละภูมิภาค รวมทั้งลายก้านขดและลายดอกทรงผึ้ง ทั้งหมด 443 ชุมทั่วประเทศ เพื่อแสดงความรักและความเทิดทูนพระองค์อย่างสมพระเกียรติ

5. โครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคมฯ เป็นการน้อมนำหลักการทรงงานด้าน “จิตอาสา” บูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายและจิตอาสาในพื้นที่ ใช้งบประมาณจากการบริจาค ซ่อมแซมบ้านให้ผู้ยากไร้จำนวน 86 หลังคาเรือน ใน 76 จังหวัดทั่วประเทศ โดย 10 หลังคาเรือนใน 10 จังหวัดที่ต้องซ่อมแซมเร่งด่วน ได้แก่ ลำพูน เชียงราย สุราษฎร์ธานี ตรัง นนทบุรี นครนายก นครราชสีมา สุรินทร์ สระแก้ว และประจวบคีรีขันธ์

6. โครงการ “10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข” กรมฯ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพระราชดำริการบริหารจัดการน้ำในระบบลุ่มน้ำ “จากนภา ผ่านภูผา สู่มหาสมุทร” และพระราชดำรัส “อารยเกษตร” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง และแหล่งน้ำทั่วประเทศ โดยออกแบบพื้นที่ให้เข้ากับภูมิสังคมควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพี่น้องประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ของกรมโยธาธิการและผังเมือง แสดงถึงความมุ่งมั่นในการดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ด้วยการสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธาน เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน โครงการนี้เป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างยั่งยืน และสร้างประโยชน์สุขสู่แผ่นดินไทยตลอดไป

โครงการ 72 พรรษา 7,300 โครงการ พัฒนาตามผังภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

โครงการพัฒนาภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนฯ จังหวัดชัยภูมิ

Geo-Social Map ผังภูมิสังคมเพื่อการบริหาร จัดการน้ำหมู่บ้าน ชุมชน แบบบูรณาการ อย่างยั่งยืน

Geo-Social Map หรือผังภูมิสังคม เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการน้ำหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน โดยรวมข้อมูลภูมิศาสตร์และสังคมเข้าด้วยกันเพื่อการวิเคราะห์และวางแผนการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น การสร้าง Geo-Social Map ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน

ในปี 2567 กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินโครงการ “72 พรรษา 7,300 โครงการ” เพื่อพัฒนาตามผังภูมิสังคมสำหรับการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 โครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด 878 อำเภอทั่วประเทศ มุ่งเน้นการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดี หรือ “Change for Good” ในพื้นที่ทั่วประเทศ

“ผังภูมิสังคม Geo-Social Map” เป็นผังที่แสดงสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ในเชิงกายภาพและสังคมวิทยา ซึ่งจัดทำขึ้นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปแนะนำและอธิบายให้คนในพื้นที่เข้าใจสภาพความเป็นจริง จากนั้นประชาชนช่วยกันคิดและบันทึกสิ่งที่ต้องการลงในผังภูมิสังคม ทำให้ผังนี้สะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะจากประชาชน ข้อมูลนี้จะถูกนำไปใช้ในการกำหนดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหา

โครงการพัฒนาภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนฯ จังหวัดกำแพงเพชร

น้ำท่วมและน้ำแล้ง นอกจากนี้ยังเกิดการพัฒนาเครือข่ายการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ ร่วมกับผู้นำชุมชนและ 7 ภาคีเครือข่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคศาสนา ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคสื่อมวลชน รวมทั้งภาคีความร่วมมือต่างๆ ในพื้นที่หมู่บ้านชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและรักษาความยั่งยืน เนื่องจากเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมและได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้กล่าวถึงความสำเร็จของโครงการ “72 พรรษา 7,300 โครงการ” ซึ่งเป็นการดำเนินการตามผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการได้ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด 878 อำเภอ และ 7,255 ตำบล ทั่วประเทศไทย จนถึงปัจจุบันได้ดำเนินการแล้ว 9,028 โครงการ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการนี้ในแต่ละพื้นที่สามารถกักเก็บน้ำได้เพิ่มขึ้นประมาณ 25,349,097 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น 13,980 ไร่ พื้นที่น้ำท่วมลดลงประมาณ 260,866 ไร่ และพื้นที่เกษตรที่ได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นประมาณ 312,801 ไร่ ครบถ้วนที่ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นประมาณ 1,555,982 ครอบครัว การดำเนินโครงการนี้มีผลสำคัญต่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง (ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2567)

โครงการดังกล่าวสำเร็จได้ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการจัดทำ “ผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำหมู่บ้าน ชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน” (Geo-Social Map) ทัวทั้ง 76 จังหวัดของประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและน้ำแล้งอย่างยั่งยืน การจัดทำผังภูมิสังคมนี้นี้เป็นกระบวนการที่หน่วยงานรัฐร่วมกับภาคเอกชน ผู้นำชุมชน ประชาชน และภาคีเครือข่าย

ช่วยในการวางแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการจริงของประชาชนในแต่ละพื้นที่ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าพวกเขาต้องการอะไรจากการพัฒนาในพื้นที่ของตน ซึ่งจะทำให้การดำเนินโครงการและกิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการและสภาพความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน นายพงศ์รัตน์ได้เน้นย้ำว่าการพัฒนาแบบบูรณาการและยั่งยืนนี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการพัฒนาชุมชนเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม

นอกจากนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองยังได้รับรางวัล “SAG AWARD Special Achievement in GIS 2024” ในงาน Esri User Conference 2024 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จากโครงการจัดทำผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำหมู่บ้าน/ชุมชน แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน (Geo - Social Map) ซึ่งเป็นงานสัมมนาเชิงวิชาการระบบสารสนเทศ “Thai GIS User Conference ครั้งที่ 28 ประจำปี 2567 (TUC 2024)” ซึ่งเป็นงานสัมมนาเทคโนโลยี GIS ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ภายใต้ธีม “GIS – Uniting Our World” โดยงานนี้ได้รับรวบรวมผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งาน GIS จากทั่วประเทศมาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ผังภูมิสังคม (Geo-Social Map) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการพัฒนาชุมชนในแบบที่ยั่งยืน โดยพื้นฐานของผังนี้คือการแสดงสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ทั้งในเชิงกายภาพและสังคมวิทยา ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากประชาชนในพื้นที่นั้นๆ นอกจากนี้ผังภูมิสังคมยังช่วยในการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน ประชาชน และภาคีเครือข่ายอื่นๆ การทำงานร่วมกันในลักษณะนี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการและรักษาความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากโครงการและกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีการมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างแท้จริง และสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ในวงกว้าง

โครงการพัฒนาภูมิสังคม เพื่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนฯ จังหวัดชัยภูมิ

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ (แก้มลิง) แบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

“อารยเกษตร” คือปรัชญาการเกษตรตามแนวพระราชดำริ ที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 มีพระราชดำริให้จัดทำขึ้นเพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกรในชนบท เพื่อให้เกษตรกรรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีทักษะความรู้ในการผลิตอาหาร พืชผลทางการเกษตร และปัจจัยการผลิตอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นที่พึ่งกับผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์แก่กัน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า และคำนึงถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ในพิธีบวงสรวงพื้นที่โคก หนอง นา ณ บริเวณพระตำหนักเรือนต้น พระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2564 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสเรื่อง “อารยเกษตร” ความว่า...

“โคก หนอง นา ความหมายดีอยู่แล้ว ก็คือเกษตรเพื่อความอุดมสมบูรณ์ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน และชีวิตของพวกเรา เพราะว่าประเทศของเรามีไม่หนีเรื่องการเกษตรคือปากท้อง และเป็นชีวิตของเราตามพระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานมา ได้รับพระมหากรุณาธิคุณมามากมายในเรื่องของเกษตร ในเรื่องของการพัฒนา อันนี้ก็เป็นการรวม หรือแสดงตัวอย่าง และเป็นตัวอย่างที่ใช้งานได้จริงๆ นำไปใช้ได้ ไม่ใช่เป็นโมเดลที่แสดงไว้ในตู้ อยู่คงที่ แต่เป็นโมเดลที่ใช้งานได้จริงๆ นำไปใช้ได้ อย่างอ่อนตัว อย่างใช้งานได้จริงๆ แล้วก็หลากหลายได้ โคก หนอง นา นำความหลากหลาย และความอ่อนตัวมารวม เพื่อใช้งานในเรื่องปากท้องและการเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจของเรา

www.baansuay.in.th

เพราะฉะนั้นก็ขอชมเชยท่านทั้งหลายที่มีความคิด มีความกระตือรือร้น มีความรักในวิชาหรือรักในการเกษตร การนำเกษตรมารวมเป็นโคก หนอง นานี้ ไม่ได้จะบอกว่าต้องทำเป็นแบบนี้ แบบนั้น มันมีหลักการกว้างๆ มีเป้าหมายที่แน่นอนคือ ความอุดมสมบูรณ์ของอาหาร และการเสริมคุณภาพชีวิต หัวใจคือคุณภาพชีวิตของเรา การเกษตรเป็นอาหาร เป็นสิ่งที่เป็นหลักของชีวิตของเรา นี่ก็คือคำว่าโคกหนอง นา โมเดล คือหลากหลาย แต่ก็มีหลักการเป็นแบบนี้ แบบนั้น แต่หลักการก็ไม่ได้มาผูกมัดพวกเราเรียกว่า Check List คือเป็นสิ่งที่พวกเราจะต้องนำมาพิจารณาไปสู่ความหลากหลายและความสมบูรณ์ของการเกษตรของประเทศ”

ภาพจาก : facebook โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบคุณภาพชีวิต โคก หนอง นา โมเดล อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

โครงการอารยเกษตรจึงเป็นการสืบสาน รักษา ต่อยอดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เน้นให้ทุกคนเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และตระหนักว่าปัญหานี้ใหญ่มากๆ คือเป็นความอยู่รอดของชาติบ้านเมืองและทุกคนถ้าได้เข้าใจ เข้าถึง และร่วมมือกันทำ ร่วมมือกันพัฒนา โดยเริ่มจากพัฒนาคนก่อน ทุกคนก็จะเป็นฮีโร่ของตนเองและของจังหวัด ของลุ่มน้ำ ของประเทศต่อไป สิ่งสำคัญคือทำให้ทุกคนได้เรียนรู้แนวพระราชดำริเพื่อความสุขในชีวิต และทุกขั้นตอนสามารถเรียนรู้ได้ตลอด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานภาพวาดการ์ตูนลายพระหัตถ์ คือ อารยเกษตรเป็นการสืบสาน (อนุรักษ์ continuing) รักษา (อนุรักษ์ sustainable) ต่อยอด (อนุรักษ์ development) จึงสอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติซึ่งจะเป็นต้นแบบตัวอย่างของความสำเร็จทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม โดยน้อมนำองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ตลอดจนคุณธรรมจากการลงมือ ลงใจ ศึกษา และปฏิบัติด้วยตนเองจนเกิดผล

พุทธศักราช 2567 นับเป็นปีที่ 6 ของรัชกาลสิ้นเกล้ารัชกาลที่ 10 จะมีพระชนมพรรษา 72 พรรษานายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย จึงมอบนโยบายให้ทุกส่วนราชการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 ซึ่งมีลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการน้อมนำพระราชปณิธาน พระราชดำริ พระบรมราโชวาทพระราชกรณียกิจมาประยุกต์ใช้หรือเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสมพระเกียรติมีความจำเป็นเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ไม่ขัดต่อศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

ทั้งนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ประยุกต์ และอารยเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาดำเนิน “โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ” ขับเคลื่อนตามพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา และต่อยอด” โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการออกแบบพื้นที่

ดังนั้นแนวทางการดำเนินการของโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ จึงเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่พื้นที่ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์ของคนในชุมชน ทั้งด้านการนันทนาการ สวนสาธารณะ และการออกกำลังกาย เช่น เส้นทางจักรยาน เดิน วิ่ง และลานสำหรับเดินแอโรบิก ซึ่งจะเป็นคุณภาพการต่อชีวิตของประชาชน และจะส่งผลดีต่อการพัฒนาชีวิตให้มีความสุข โดยคัดเลือกจังหวัดนาร่องซึ่งมีพื้นที่เหมาะสม ระยะแรกได้ดำเนินการใน 6 จังหวัดนาร่อง ได้แก่

- 1. ภาคเหนือ บริเวณหนองเล็งทราย ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
- 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณชุมชนวังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
- 3. ภาคกลาง บริเวณคลอง 15 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
- 4. ภาคตะวันออก บริเวณตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ภาพวาดฝีพระหัตถ์พระราชทาน “สืบสาน (อนุรักษ์) รักษา (อนุรักษ์) ต่อยอด (อนุรักษ์)” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- 5. ภาคตะวันตก บริเวณตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- 6. ภาคใต้ บริเวณศูนย์สารนิเทศ ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ผลสำเร็จอันเกิดจากพื้นที่ต้นแบบทั้ง 6 พื้นที่นี้จะถูกนำไปขับเคลื่อนและขยายผลไปยังทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อให้แต่ละจังหวัดสามารถดำเนินการพร้อมกันในหลายพื้นที่ได้ ซึ่งการออกแบบต้องคำนึงถึงภูมิสังคมของพื้นที่นั้นๆ นำเอาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี นวัตกรรม มาออกแบบใช้ในพื้นที่ แก้ไขปัญหาดิน นำมูลสัตว์มาถม ปลูกพืช ต้นไม้ ป่าเพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน สร้างระบบน้ำใต้ดินระบบปิดควบคู่ไปกับการสร้างแก้มลิง โดยเน้นย้ำให้ดำเนินการออกแบบให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยประกอบด้วย

- 1. พัฒนาแหล่งน้ำ
- 2. สร้างความมั่นคงทางอาหาร ตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- 3. เป็นที่สาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 4. เป็นศูนย์เรียนรู้ของประชาชน

ทั้งนี้การออกแบบพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้เต็มประสิทธิภาพ สมพระเกียรติ โดยเน้นการบูรณาการกับทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี Change for Good ในพื้นที่ทุกมิติ ภายใต้การขับเคลื่อนของผู้นำราชการจังหวัดเพื่อให้ทั้ง 6 พื้นที่เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ สามารถทำได้โดยการรวมเอาหลักการเก็บกักน้ำอย่างชาญฉลาดและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในแบบที่ยั่งยืน และควรพิจารณาตามหลักการดังต่อไปนี้

- 1. การวิเคราะห์และการเลือกสถานที่ ตรวจสอบลักษณะภูมิประเทศเพื่อเลือกสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำซึ่งสามารถเก็บน้ำฝนหรือน้ำท่วมได้เป็นประจำทุกปี คำนึงถึงแหล่งน้ำธรรมชาติและระบบนิเวศในพื้นที่เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนสิ่งแวดล้อม
- 2. การออกแบบแหล่งกักเก็บน้ำ (แก้มลิง) ออกแบบให้มีลักษณะเป็นหนองหรือสระน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถกักเก็บน้ำจากฝนหรือน้ำท่วมได้ รวมระบบการกรองหรือทำความสะอาดน้ำเพื่อให้ น้ำที่กักเก็บได้มีคุณภาพเหมาะสมกับการใช้งานในภายหลัง
- 3. การใช้ประโยชน์จากน้ำอย่างยั่งยืน ใช้ระบบการระบายน้ำและการหยดน้ำเพื่อรดน้ำพืชเพื่อ

ลดการสูญเสียน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ส่งเสริมการปลูกพืชทนแล้งและพืชใช้น้ำน้อย เพื่อเพิ่มความยั่งยืนในการทำเกษตร

- 4. การร่วมมือกับชุมชน มีการมีส่วนร่วมจากชุมชนในทุกขั้นตอนเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการได้รับการยอมรับและมีการบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม ให้การศึกษาและการอบรมเกี่ยวกับการจัดการน้ำและการปลูกพืชให้กับชุมชนเพื่อเพิ่มความสามารถในการดูแลและใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ

การออกแบบที่คำนึงถึงหลักการเหล่านี้จะช่วยสร้างโครงการแก้มลิงที่ไม่เพียงแต่ช่วยเก็บกักน้ำเท่านั้น แต่ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นอย่างยั่งยืน

“แก้มลิง” ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ

โครงการ “แก้มลิง” เกิดจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อแก้ปัญหาโดยพระองค์ทรงตระหนักถึงความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเมื่อปี 2538 จึงมีพระราชดำริ “โครงการแก้มลิง” ขึ้น เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 โดยให้จัดหาสถานที่เก็บกักน้ำตามจุดต่างๆ ในกรุงเทพมหานครเพื่อรองรับน้ำฝนไว้ชั่วคราว เมื่อถึงเวลาที่คุคลองพอที่จะระบายน้ำได้จึงค่อยๆ ปล่อยน้ำจากบริเวณที่เก็บกักไว้ออกไป จึงสามารถลดปัญหาน้ำท่วมได้

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำริถึงสิ่งที่อมกถ่ายไว้ในกระพุ้งแก้มได้คราวละมากๆ จึงมีพระราชกระแสอธิบายว่า “ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงจะรีบปอกเปลือกเอาเข้าปากเคี้ยว แล้วนำไปเก็บไว้ในแก้มก่อน ลิงจะทำอย่างนั้นจนกล้วยหมดหวีหรือเต็มกระพุ้งแก้ม จากนั้นจะค่อยๆ นำออกมาเคี้ยวและกลืนกินภายหลัง” ด้วยแนวพระราชดำรินี้จึงเกิดเป็น “โครงการแก้มลิง” ขึ้น เพื่อสร้างพื้นที่กักเก็บน้ำไว้รอการระบายและใช้ประโยชน์ในภายหลังซึ่งเปรียบเสมือนลิงที่เก็บกล้วยไว้ในแก้มก่อนที่จะค่อยๆ กิน

หลักการสำคัญของโครงการแก้มลิงประกอบไปด้วย 3 ประการดังนี้

- 1. การพิจารณาสถานที่ที่จะทำหน้าที่เป็นบ่อพักน้ำ

และวิธีการชักน้ำท่วมไหลเข้าสู่บ่อพักน้ำ พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างแก้มลิงควรเป็นพื้นที่ต่ำที่มีระดับน้ำใต้ดินสูง และมีทางน้ำไหลสะดวก วิธีการชักน้ำท่วมเข้าสู่บ่อพักน้ำสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การขุดคลอง การสร้างท่อระบายน้ำ หรือการใช้ระบบสูบน้ำ

- 2. เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่แหล่งที่ทำหน้าที่บ่อพักน้ำ ควรออกแบบเส้นทางน้ำไหลให้มีความลาดเอียงที่เหมาะสมเพื่อให้ น้ำไหลเข้าสู่บ่อพักน้ำได้อย่างรวดเร็ว และป้องกันการเกิดน้ำท่วมขัง
- 3. การระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำอย่างต่อเนื่อง ควรมีระบบระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ น้ำที่กักเก็บไว้สามารถระบายออกได้อย่างรวดเร็ว

โครงการแก้มลิงจึงไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มปริมาณน้ำสำหรับการเกษตรและการใช้ชีวิตประจำวันของชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาเกษตรกรรมที่ยั่งยืน การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานให้กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การปรับปรุงคุณภาพดินและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ซึ่งส่งผลดีต่อระบบนิเวศโดยรวม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถต้านทานต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศได้ดีขึ้น นอกจากนี้ น้ำที่ถูกกักเก็บไว้เมื่อถูกระบายสู่คุคลองจะไปช่วยบำบัดน้ำเน่าเสียให้เจือจางลง และในที่สุดน้ำเหล่านี้จะผลักดันน้ำเสียให้ระบายออกไปได้ ปัจจุบันโครงการแก้มลิงจึงได้รับการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตรอย่างกว้างขวางและยั่งยืน

สืบสาน รักษา ต่อยอด พัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 บริเวณคลอง 15 ตำบลคลองใหญ่ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

“โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567”
ตั้งอยู่บริเวณคลอง 15 อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีเนื้อที่ทั้งหมด 150 ไร่ เกิดจากการน้อมนำพระราชปณิธาน
ของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว “แก้ไขในสิ่งผิด” ที่พระราชทานผ่านกระแสพระราชดำรัสความว่า...

“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข แก้ไขในสิ่งผิด สืบสานในพระราชปณิธาน ภายใต้ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง”

พุทธอารยเกษตร การพัฒนาพื้นที่ที่เป็น หนึ่งเดียวกับการรู้จักประมาณ

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ ได้ถอดบทเรียน
จากความสำเร็จของโครงการแนวพระราชดำริจำนวนกว่า
5,151 โครงการโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสืบสาน
รักษา และต่อยอด สู่การเป็น “อารยเกษตร” เพื่อบริหาร
จัดการดิน น้ำ ป่า คน ภูมิโนเวศ และภูมิวัฒนธรรม โดยใช้
หลัก “บวร” (บ้าน วัด ราชการ) สร้างการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินในทุกมิติ ส่งเสริมการดำเนิน
งานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมี
ภูมิสถาปัตยกรรมที่สวยงาม

“พุทธอารยเกษตร” ปรากฏขึ้นครั้งแรกในรัชกาล
ปัจจุบัน โดยมีที่มาจากคำว่า “พุทธเกษตร” ซึ่งเจ้าประคุณ
สมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาส

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร ได้ริเริ่มขึ้นที่
จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีท่านเจ้าคุณพระพิพัฒน์วชิโรภาส
(เจ้าคุณสุชุม) ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหา
ธีราจารย์ ปาดงใหญ่วังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน
จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกำลังสำคัญ สนองพระราชดำริ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาขับเคลื่อน
กระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ปัจจุบันได้เมตตาร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชนในการต่อยอด
โดยนำทฤษฎีใหม่มาประยุกต์สู่พื้นที่โคก หนอง นา เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความ
ยั่งยืนให้กับชุมชน

คำว่า “พุทธอารยเกษตร” จึงหมายถึงการพัฒนา
พื้นที่เกษตรกรรมบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ผสมผสานกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา
โดยเฉพาะข้อ “มัตตัญญูตา” คือการรู้จักประมาณ เข้ากับ
ทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่โคก หนอง นา มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง
สร้างความมั่นคงทางอาหาร และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่าง
ยั่งยืน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีงามให้กับเกษตรกรและชุมชน

บวร (บ้าน วัด ราชการ) หลักสำคัญในการ Change for Good

“ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
ตามแนวทางพุทธอารยเกษตร นครนายก” เริ่มดำเนินการ
เมื่อต้นปี 2567 เป็นการทำบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวง
มหาดไทย วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และจังหวัด
นครนายก เมื่อการทำบันทึกข้อตกลงเสร็จสมบูรณ์ กระทรวง
มหาดไทยได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองทำการ
สำรวจพื้นที่ ออกแบบโครงสร้างทางวิศวกรรมศาสตร์
และภูมิสถาปัตยกรรม โดยเริ่มลงมือปรับปรุงพื้นที่ส่วน
ต่างๆ ตามหลัก “บวร” (บ้าน วัด ราชการ) ที่ยึดแนวทาง

การพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งในระดับชุมชนและระดับพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งบ้าน วัด และราชการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและครบถ้วนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กล่าวถึงหลักการว่า “พื้นที่แห่งนี้จะเป็นต้นแบบทำให้ผู้คนประเทศไทย และโลกใบเดียวนี้อยู่รอด จะทำให้ผู้คนได้เรียนรู้ว่า ‘หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง’ ไม่ได้ทำให้คนแค่พอมีพอกิน แต่จะทำให้คนเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อ มีจิตอาสา ดูแลสังคม และสามารถทำให้เกิดความมั่งคั่งร่ำรวยได้ ตามหลักทฤษฎีบันได 9 ขั้นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 ขั้นแรกทำให้พอกิน พออยู่ พอใช้ พอร่มเย็น ขึ้นต่อไปเมื่อมีเหลือใช้ก็แบ่งทำบุญกับพระสงฆ์ ทำทานกับผู้ยากไร้ และขั้นต่อมาคือการแปรรูป ถนอมอาหาร รวมผลผลิตและรวมตัวกันทำการตลาด อันจะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน โดยการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย คือภาคราชการ ภาคผู้นำศาสนา ภาควิชาการ ภาคเอกชน

ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และภาคสื่อสารมวลชน ขับเคลื่อนพื้นที่แห่งบุญกุศลไปสู่ต้นแบบแห่งการอยู่ดีมีสุขตามพระราชดำริต่อไป”

บ้าน : เริ่มจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณด้านท้ายแปลงที่ดินด้านทิศตะวันตกให้เป็น “**ชุมชนอารยเกษตร**” ตามหลักทฤษฎีใหม่ขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานไว้เมื่อปี 2512 แนวทางนี้มุ่งเน้นให้เกษตรกรสร้างความมั่นคงทางอาหาร สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล

พื้นที่ท้ายแปลงที่ดินทั้งบริเวณจะถูกปรับปรุงให้เป็นแหล่งรวมปัจจัย 4 มีการปลูกป่า 3 อย่างที่ให้ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ **ป่าไม้ใช้สอย** เพื่อใช้ประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัย เช่น ไม้ไผ่ ไม้ยืนต้นต่างๆ **ป่าไม้กินได้** เพื่อเป็นแหล่งอาหารและยารักษาโรคจากสมุนไพร เช่น ต้นไม้ผล พืชผักสมุนไพร และ**ป่าเศรษฐกิจ** เพื่อเป็นแหล่งสร้างรายได้ของครัวเรือน เช่น ไม้ยางพารา ไม้สัก

เมื่อการพัฒนาชุมชนอารยเกษตรในลักษณะนี้จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง มีแหล่งอาหารที่เพียงพอ มีรายได้จากการขายผลผลิตจากป่าเศรษฐกิจ และสามารถดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล กรมโยธาธิการและผังเมือง คณะสงฆ์ และชุมชนเห็นพ้องที่จะปรับสภาพบริเวณนี้ให้มีลักษณะเดียวกับ “**โคก หนอง นา โมเดล**” โดยมีการขุดคลองไส้ไก่เพื่อผันน้ำไปยังหลุมขมหมึกที่ขุดกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ มีการขุดดินแบบ “**Top Soil**” คือการขุดดินลึกต้องแยกเป็นกองไว้เพื่อให้ชั้นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดได้อยู่ด้านบน การขุดแบบประณีตนี้จะช่วยให้ดินที่มีธาตุอาหารสูงอยู่ใกล้พื้นผิวและสามารถใช้ปลูกพืชได้ดีซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ชั้นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดได้อยู่ด้านบน เป็นการขุดแบบประณีตที่รักษาความสมบูรณ์ของดิน ดังที่พระราชทานไว้ในภาพ **ฝัพระหัตถ์จิตอาสา Happy Family Happy Farmer**

วัด : บริเวณตอนกลางของแปลงที่ดินได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่วัด โดยมีแนวคิดในการพัฒนาตามหลัก “พุทธอารยเกษตร” และเศรษฐกิจพอเพียง ผสมผสานกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และมีความสุขอย่างยั่งยืน พื้นที่วัดจะพัฒนาเป็น “**ศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ**” ของชุมชน และส่งเสริมความเป็น “**พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์**” ที่สงบร่มเย็น มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการศึกษาและปฏิบัติธรรม รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชน

ราชการ : พื้นที่บริเวณด้านหน้าทางทิศตะวันออกติดกับถนนคลอง 15 มีแนวคิดในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ร่วมกัน โดยจัดให้เป็น “**สวนสาธารณะวิถีพุทธ**” พื้นที่นี้จะมีการออกแบบให้ด้านหน้าเป็นลานขนาดใหญ่สามารถรองรับการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้ครบวงจร เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมทางด้านการเกษตร เป็นต้น

การปฏิรูปทัศน์และการออกแบบเน้นการใช้พื้นที่สำหรับประกอบศาสนกิจและกิจกรรมของชุมชน เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันระหว่าง วัด ชุมชน และราชการ การเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่จะเป็นไปอย่างเคารพและช่วยกันดูแลรักษาอย่างเข้มแข็ง เน้นความเรียบง่าย ความสะอาด ความปลอดภัย และความเหมาะสม เพื่อให้พื้นที่นี้เป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมทางศาสนาและการเรียนรู้ของชุมชนการบรรยายพิเศษในการประชุมเชิงปฏิบัติการ “โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ” ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครนายก จังหวัดนครนายก

อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ จึงได้กล่าวเน้นย้ำถึงแนวทางการออกแบบพื้นที่แห่งนี้ว่า...

“แนวทางการดำเนินงานตลอดจนการออกแบบให้เป็นหน้าที่ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ได้ให้แนวทางไว้ ประกอบด้วย 1) พัฒนาแหล่งน้ำ 2) สร้างความมั่นคงทางอาหาร ตามพระราชปณิธานของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 3) เป็นที่สาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ 4) เป็นศูนย์เรียนรู้ของประชาชน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนโครงการเมื่อโครงการแล้วเสร็จจะช่วยบรรเทาและแก้ปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง และช่วยเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร พื้นฟูระบบนิเวศเพื่อเป็นแหล่งอาหารแก่ชุมชน พื้นที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนในการพัฒนาพื้นที่แบบอารยเกษตร ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดี Change for Good ในพื้นที่ทุกมิติ”

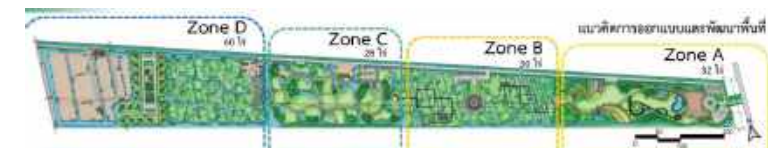
โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และจังหวัดนครนายก มีการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ตามแนวคิด “พัฒนาคุณภาพชีวิต สืบสาน รักษา ต่อยอด” ภายในพื้นที่ประกอบด้วยโซนต่างๆ ดังนี้

ต่อยอด : Zone A 32 ไร่ พื้นที่ส่วนนันทนาการ และปฏิบัติการชุมชน (สวนสาธารณะ ลานตลาดชุมชน พื้นที่นันทนาการและจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ สนามเด็กเล่น ร้านค้าชุมชน จุดรวมพล ลานจอดรถได้ร่มไม้ ส่วนสนับสนุนโครงการ อาคารสำนักงาน ห้องน้ำ ห้องเก็บของ อาคารอเนกประสงค์

รักษา : Zone B 30 ไร่ พุทธอารยเกษตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (DHAMMAJATI) Green Buddhism for Sustainable Development) ประกอบด้วย 1) พื้นที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 2) โครงการเส้นทางศึกษาธรรมชาติและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช (พอ. สธ.) 3) ลานธรรมและอาคารศาสนศรัทธา 4) โซนที่พักสงฆ์ (กุฏิ พื้นที่ปักกลด เขตสังฆาวาส)

สืบสาน : Zone C 28 ไร่ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่... พุทธอารยเกษตร (โครงการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ระยะที่ 1 ประกอบด้วย 1) โคก หนอง นา อารยเกษตร แปลงเกษตรสาธิต 2) ศูนย์เรียนรู้และฐานเรียนรู้ตามศาสตร์พระราช

พัฒนาคุณภาพชีวิต : Zone D 60 ไร่ ชุมชนสัมมาชีพตามแนวพุทธอารยวิถี (Thamma Eco-Village) ประกอบด้วย 1) แปลงที่พักอาศัย จำนวนบ้านพัก 20 หลัง ขนาดพื้นที่แปลง 50 ตารางวา (บ้านบนที่ดินขนาด 50 ตารางวา) 2) แปลงที่ทำกิน รวมจำนวน 20 แปลง แปลงละ 150 ตารางวา 3) พื้นที่เพื่อการบริหารจัดการภายใต้การดูแลของวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร (20 ไร่)

วัดและชุมชน บริบทของสังคมไทยเพื่อการ พัฒนา

ในบริบทของสังคมไทย “วัด” และ “ชุมชน” มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาอย่างยาวนาน วัดมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของชาวไทย ทั้งในด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และสังคม ชุมชนเองก็ได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาจากวัดอยู่เสมอ พระครูสุภัทรธรรมโมชิต (พระครูต้น) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ในฐานะผู้แทนพระเดชพระคุณ พระเทพประสิทธิ์คุณ (ประจวบ ขนติธโร) เจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ซึ่งทำหน้าที่ประสานงาน ได้กล่าวว่า...

“พื้นที่โครงการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืนตามแนวทางพุทธอารยเกษตร จำนวน 150 ไร่ ของวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ซึ่งมีพระเดชพระคุณ พระเทพประสิทธิ์คุณ ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร เป็นหลักชัย ได้มีดำริ ให้ความเห็นชอบ ที่ดินแปลงนี้วัดระฆังฯ ซื้อไว้ตั้งแต่ปี 2500 และเป็นแปลงที่ทายาทอาจารย์แนบ มหานิรันดร์ ถวายให้กับวัดแปลงหนึ่ง โดยเมื่อวัดได้รับทราบว่าการทรงมหาดไทย มีความมุ่งมั่นร่วมพัฒนาที่ดินตามหลักพุทธอารยเกษตร ซึ่งเป็นความตั้งใจที่ตั้งใจ โดยเฉพาะชื่อโครงการที่ถือเป็นไปตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ จึงขออนุโมทนากับการจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง เพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“เมื่อพื้นที่แห่งนี้ได้รับการพัฒนาสมดังความ มุ่งมาดปรารถนาของทุกคนแล้ว จะสะท้อนให้เห็น สิ่งที่เราจะได้สัมผัส นั่นคือ ธรรมชาติเป็นร่มฉัตร อันมีสัปปายะ 7 ประการ ได้แก่ 1) อาวาสสัปปายะ ถิ่นที่อยู่ อันเหมาะสม 2) โคจรสัปปายะ สถานที่อันสะดวกต่อ

การเดินทาง 3) ภัตตสัปปายะ พุดคุยแต่เรื่อง ที่เป็นสาธารณิยธรรม 4) บุคคลสัปปายะ มีบุคคล เป็นกัลยาณมิตรคอยแนะนำ 5) โภชนสัปปายะ มีอาหารที่เหมาะสม 6) อุตสัปปายะ มีดิน ฟ้า อากาศ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 7) อิริยาบถสัปปายะ มีอิริยาบถที่เหมาะสม พื้นที่นี้จะทำให้ชีวิตมีแต่ ความสุขอย่างยั่งยืน”

ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างยั่งยืนตามแนวทางพุทธอารยเกษตร จังหวัด นครนายก เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ ดันแบบฯ ขับเคลื่อนตามพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา และต่อยอด” เพื่อช่วยบรรเทาและแก้ไข ปัญหาน้ำท่วม-น้ำแล้ง พัฒนาพื้นที่ และคุณภาพ ชีวิตของประชาชน เมื่อการพัฒนาพื้นที่ในชั้น พื้นฐานมีความมั่นคง จะเป็นพื้นที่สำคัญของ ภาคกลางที่สามารถต่อยอดการพัฒนาไปสู่ขั้น ก้าวหน้าที่เรียกว่า “อารยเกษตร” ซึ่งเป็นการพัฒนา ที่สามารถก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแบบ องค์กรรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนา “ศูนย์เรียนรู้การ พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนตามแนวทางพุทธ อารยเกษตร” จะเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับการพัฒนา พื้นที่อื่นๆ ในประเทศและส่งเสริมให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

น้ำ เกษตรประณีต ทฤษฎีในหลวง

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

โครงการ “น้ำ เกษตรประณีต ทฤษฎีในหลวง”
ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริของพระบาท
สมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน
ส่งเสริมการเกษตรประณีต และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร
ให้กับชุมชนผ่านการพัฒนาแหล่งน้ำ การปลูกพืชแบบ
ผสมผสาน การฝึกอบรมเกษตรกร และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
และสารชีวภาพ

กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 โครงการนี้ขับเคลื่อนภายใต้ภารกิจ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบที่ช่วยให้ประเทศมั่นคงและประชาชนมีความสุข โดยสืบสานพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา และต่อยอด” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ประยุกต์ และอารยเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองร่วมกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนโครงการใน 6 พื้นที่เป้าหมาย (นครนายก พะเยา จันทบุรี อุบลราชธานี สตูล และกาญจนบุรี) เพื่อเป็นต้นแบบและขยายผลไปทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกิจกรรมวันดินโลกภายใต้แนวคิด “ดินดี น้ำดี ชีวิตมีสุขอย่างยั่งยืน”

กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการและออกแบบพื้นที่ต้นแบบ โดยความร่วมมือของ 7 ภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตใน 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการ

ภาครัฐ โครงการนี้ช่วยแก้ปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ รวมถึงเป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการศึกษาและพัฒนาพื้นที่แบบอารยเกษตรเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดี (Change for Good) และสร้างความตระหนักรู้ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ภายใต้แนวคิด “ดินดี น้ำดี ชีวิตมีสุข อย่างยั่งยืน” ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้ทุกจังหวัดดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบอย่างน้อยจังหวัดละ 1 พื้นที่เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรเกิดผลสัมฤทธิ์ในทุกจังหวัด” นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองกล่าวถึงความสำคัญของโครงการฯ

สำหรับการเตรียมความพร้อมและการขับเคลื่อนโครงการ นายมนต์สิทธิ์ ไพศาลธนวัฒน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี กล่าวว่า “จังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบของภาคตะวันออก ได้มอบหมายให้นายสุวรรณ เจริญพร โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจันทบุรี ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริในพื้นที่ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี ตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี”

ในเรื่องนี้ นายสัตวแพทย์ชาติชาย ยิ้มเครือ ปศุสัตว์จังหวัดจันทบุรี พร้อมด้วยนายปรัชญา สังวรกาญจน์ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี ได้ร่วมหารือกับนายสุวรรณ เจริญพร โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับการขอใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งบางส่วนอยู่ในเขตของศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี เนื้อที่ประมาณ 315 ไร่ เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ประยุกต์ และอารยเกษตร ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ (แก้มลิง) ตามพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา และต่อยอด”

ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี ก่อตั้งขึ้นในปี 2534 บนพื้นที่สาธารณประโยชน์ของตำบลวังแฉ่มและตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยใช้ชื่อว่า “สถานิบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี” ต่อมาในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์จันทบุรี” และวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์จันทบุรี” ศูนย์นี้ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 ตำบลท่าหลวง และหมู่ที่ 2 ตำบลวังแฉ่ม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,936 ไร่ 70 ตารางวา

จังหวัดจันทบุรีออกแบบพื้นที่โดยภายใต้แนวคิด “น้ำเกษตรประณีต ทฤษฎีในหลวง” ซึ่งแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนหลักดังนี้

1. ส่วนบริการ พื้นที่ที่ใช้ในการให้บริการต่างๆ แก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว

2. พื้นที่เก็บน้ำ (แก้มลิง) พื้นที่ที่ใช้ในการกักเก็บน้ำซึ่งบริเวณนี้จะมีการปลูกต้นรวงผึ้งเป็นจุด Landmark ตรงกลางพื้นที่

3. พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ซึ่งเป็นการปลูกพืชเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

4. พื้นที่อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช/สัตว์ เป็นพื้นที่สาธิตการอนุรักษ์สายพันธุ์ทุเรียนโบราณ และพืชพื้นถิ่น เช่น ชะมวง เร่วหอม

สำหรับพื้นที่ที่นำมาจัดทำโครงการเพื่อน้อมนำแนวทางพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องดิน น้ำท่วม และน้ำแล้งในที่ดินสาธารณประโยชน์ มีเนื้อที่รวมประมาณ 315 ไร่ โดยความร่วมมือและบูรณาการงบประมาณเครื่องจักรกล วัสดุอุปกรณ์ ต้นกล้า เมล็ดพันธุ์ รถชุดรถเกี่ยดินและรถบรรทุกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี โครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี แขวงทางหลวงชนบท จังหวัดจันทบุรี ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 17 จันทบุรี องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน พร้อมด้วยจิตอาสาและภาคีเครือข่าย

เมื่อดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ ตามที่ออกแบบวางผังไว้ จะช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องดินสำหรับเพาะปลูกพืช น้ำท่วม น้ำแล้ง และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมได้เพิ่มขึ้นประมาณ 260,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำในระยะยาว โดยพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่ ตำบลท่าหลวง และตำบลวังแฉ่ม

ประชาชนที่ได้รับประโยชน์รวมทั้งสิ้นประมาณ 1,721 ครัวเรือน ประกอบด้วยเกษตรกรจำนวน 1,014 ราย และประชาชนในพื้นที่ข้างเคียง โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ชุมชน และพื้นที่ป่าชุมชนที่ได้รับประโยชน์รวมกว่า 46,258 ไร่

เมื่อดำเนินการแล้วโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริตำบลท่าหลวงอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนหลายประการ ได้แก่ การเก็บกักน้ำ บรรเทาและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง ยกระดับคุณภาพชีวิต อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ ส่งเสริมสุขภาพ การท่องเที่ยว การนันทนาการ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัวตั้งอยู่ในตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ โดยมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เช่น โครงการ “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่นำหลักทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ กล่าวคือมีการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชน พัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ มีบทบาทในการใช้ประโยชน์จากข้อมูล Big Data เพื่อสร้างกลไกและคณะทำงานการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมจิตอาสาและโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานในพื้นที่ เช่น สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานพัฒนาชุมชน ที่ร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระราชดำริ

ดินดี มีน้ำ ป่าชุ่มชื้น

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ตามกรอบนโยบายของนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มอบนโยบายให้ทุกส่วนราชการจัดโครงการกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา 28 กรกฎาคม 2567 ซึ่งมีลักษณะของโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการน้อมนำพระราชปณิธานพระราชดำริ พระบรมราโชวาท พระราชกรณียกิจมาประยุกต์ใช้หรือเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสมพระเกียรติ

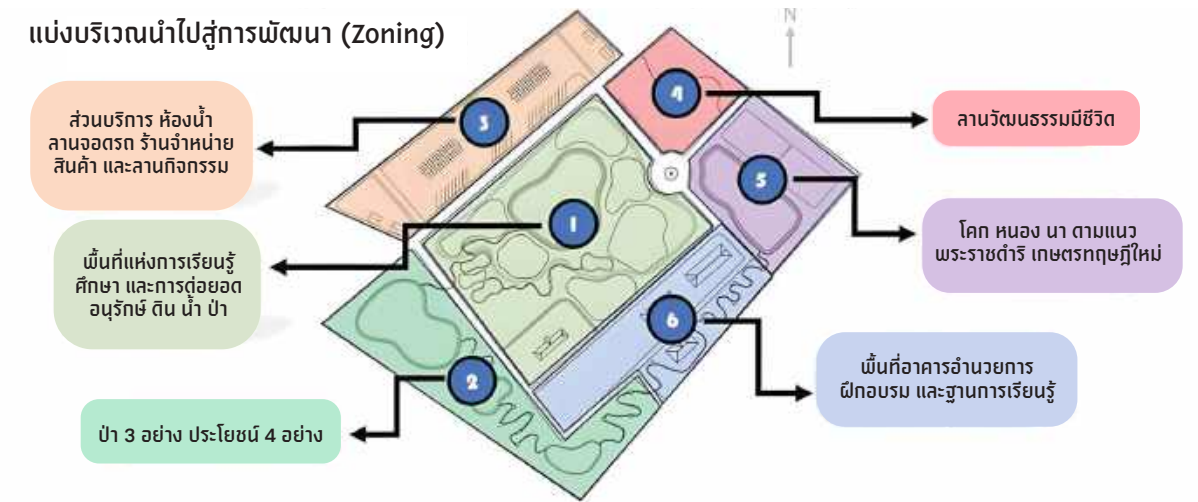
ซึ่งในส่วนของการขับเคลื่อนนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้มอบหมายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดทุกจังหวัด เป็นหน่วยงานหลักร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัด และส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ขับเคลื่อนโครงการ โดยในระยะแรกเป็นการดำเนินการใน 6 จังหวัดนำร่อง คือ นครนายก พะเยา จันทบุรี อุบลราชธานี สตูล และกาญจนบุรี เพื่อเป็นโครงการต้นแบบ และนายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้ขยายผลไปยังทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยเน้นย้ำให้ดำเนินการออกแบบให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ให้แนวทาง

เมื่อจังหวัดกาญจนบุรีเป็น 1 ใน 6 จังหวัดนำร่อง นายอนันต์ สิริพฤกษา โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี ได้ลงสำรวจพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเบื้องต้นได้ให้คำแนะนำเรื่องการขุดสระน้ำ และระบบจัดการน้ำในพื้นที่โครงการอารยเกษตรฯ รวมถึงการใช้จุลินทรีย์ EM ในการปรับปรุงดิน เพื่อให้ที่ดินบริเวณศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัวเกิดประโยชน์สูงสุด จังหวัดกาญจนบุรีจึงพัฒนาพื้นที่เพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่า ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชาสรางแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร พื้นที่สาธารณะ และศูนย์การเรียนรู้สู่การพึ่งพาตนเองได้ขยายผลให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การน้อมนำแนวพระราชดำริอารยเกษตรสู่ประชาชน ดินดี มีน้ำ ป่าชุ่มชื้น แบ่งพื้นที่ 6 ส่วน 1) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ศึกษา และการต่อยอด อนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า 2) พื้นที่ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 3) โคก หนอง นา ตามแนวพระราชดำริ เกษตรทฤษฎีใหม่ 4) ลานวัฒนธรรมมีชีวิต 5) พื้นที่อาคารอำนวยการ ฝึกอบรม และฐานการเรียนรู้ 6) ส่วนบริการ

“โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี”

แบ่งบริเวณนำไปสู่การพัฒนา (Zoning)

พื้นที่ดำเนินการของศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว ตั้งอยู่ในตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีพื้นที่โครงการประมาณ 55 ไร่ ร้อยโท ทศพล ไชยโกมินทร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2567 ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริระดับจังหวัด ได้น้อมนำแนวทางของโครงการจิตอาสาพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาเตรียมความพร้อมพื้นที่ “โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ตามแนวพระราชดำริ ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี” เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งในกิจกรรมประกอบด้วยการปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่โดยรอบโครงการฯ

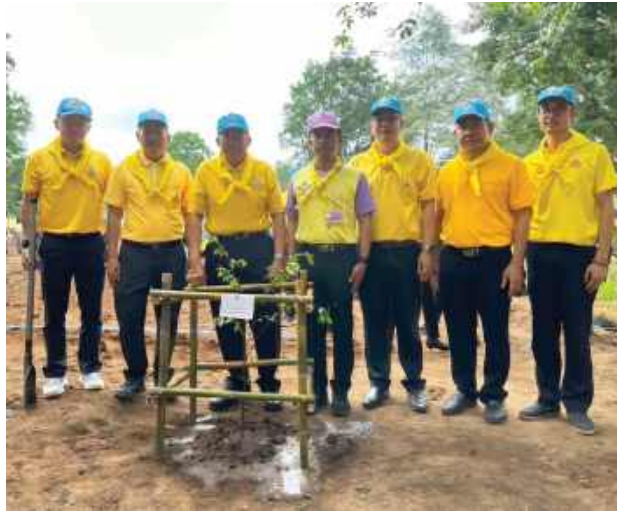

ในระยะที่ 1 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี องค์กรบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี จัดกิจกรรมปรับปรุงบำรุงดินโดยการนำรถบรรทุกน้ำหมัก EM ปริมาณ 10,000 ลิตร รดน้ำหมัก EM ให้กับต้นไม้และพื้นที่เพื่อให้จุลินทรีย์ในน้ำ EM ช่วยย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ปรับสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ดินมีความร่วนซุย ระบายน้ำและอากาศได้ดีขึ้น และขุดสระน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่โครงการฯ ควบคู่ไปกับการฟื้นฟูสภาพดิน

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรียังได้จัดกิจกรรมปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่สาธิตโมเดลปลูกผักสวนครัวต้นแบบ KAN MENU สวนครัวสร้างสรรค์ คนกาญจน์สร้างสุข Catalogue 1 อำเภอ 1 โมเดล จากทั้ง 13 อำเภอ เช่น Key Hole Garden จากอำเภอท่ามะกา หลุมพอเพียง หลุมพอใจ จากอำเภอพนมทวน ก้นหอยพอเพียงจากอำเภอเลาขวัญ เป็นต้น กิจกรรมหม่มดิน เลี้ยงดินให้ดินเลี้ยงพืช หม่มพาง รักษาดิน และการจัดตั้งศูนย์แบ่งปันเมล็ดพันธุ์และต้นกล้า ขยายพันธุ์พืชและขยายผลเมล็ดพันธุ์ผัก ส่งเสริมกิจกรรมพื้นที่ว่างสร้างอาหารเพื่อสานพลังความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงทางอาหารและยา สู่ทุกครัวเรือนคือคลังอาหาร ทุกหมู่บ้านคือศูนย์แบ่งปัน ร่วมกันเพาะกล้าไม้และหยอดเมล็ดเพาะกล้าไม้ตามเจตนารมณ์การขับเคลื่อน วันดินโลก (World Soil Day) ของกระทรวงมหาดไทย กิจกรรมเหล่านี้มุ่งพัฒนาคณะเพื่อให้คนไปพัฒนาพื้นที่ ยกกระดับคุณภาพชีวิต สร้างความยั่งยืนให้ครอบครัวและชุมชน

ทั้งนี้โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว อำเภอมะนังกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการปลูกพืชสมุนไพร พืชผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ และจัดทำซุ้มทางเดินไม้ไผ่ ดำเนินงานตามรูปแบบเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ศูนย์พัฒนาอาชีพหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอมะนังกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กรมโยธาธิการและผังเมือง มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เกษตรกรรมให้ทันสมัยและยั่งยืน โดยการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบชลประทานและถนน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตร เช่น เกษตรอัจฉริยะและการวิเคราะห์ข้อมูล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการลดการใช้สารเคมีและรักษาคุณภาพดินและน้ำ รวมถึงการพัฒนาทักษะและความรู้ของเกษตรกรผ่านการฝึกอบรมและส่งเสริมการเกษตรเชิงพาณิชย์ โครงการนี้เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและช่วยให้เกษตรกรดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

จากนภา ผ่านภูผา เลียบท้องนา สู่มหานที

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เติมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 บริเวณหนองเล็งทราย ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เติมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 บริเวณหนองเล็งทราย ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา เป็นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ประยุกต์ และอารยเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา ต่อยอด” จังหวัดยะลาได้นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ “จากนภา ผ่านภูผา สู่มหานที” มาออกแบบพื้นที่ทั้ง 4 ส่วนเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า นาขั้นบันได ผักสวนครัว อนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงควายไทยอย่างยั่งยืนควบคู่กับการฟื้นฟูดิน พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถ่ายทอดภูมิปัญญาและนวัตกรรม

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ จังหวัดยะลา

“จากนภา ผ่านภูผา เลียบท้องนา สู่มหานที” เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

“จากนภา ผ่านภูผา สู่มหานที” เป็นแนวพระราชดำริเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเกษตรที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ จังหวัดยะลาได้นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนามาปรับใช้ในการออกแบบ จึงได้เพิ่มเป็น

จากนภา : การศึกษาสภาพภูมิอากาศและน้ำฝนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเกษตร ทรงสนับสนุนการทำฝนหลวงเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและเพิ่มน้ำฝนให้เพียงพอต่อการเกษตร

ผ่านภูผา : ความสำคัญของการจัดการน้ำในพื้นที่ภูเขาและพื้นที่สูง สนับสนุนการสร้างอ่างเก็บน้ำและฝายต้นน้ำลำธารเพื่อลดการไหลบ่าของน้ำและเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง

เลียบท้องนา : ส่งเสริมการพัฒนาระบบชลประทานในพื้นที่ทุ่งนาเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยธรรมชาติและการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลผลิตและรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

สู่มหานที : การจัดการน้ำจากแม่น้ำลำคลองเป็นอีกหนึ่งพระราชกรณียกิจที่สำคัญ พระองค์ทรงส่งเสริมการสร้างเขื่อนและระบบชลประทานขนาดใหญ่เพื่อควบคุมการไหลของน้ำและป้องกันอุทกภัย

www.thansettakij.com

“หนองเล็งทราย” เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน มีเนื้อที่ 5,563 ไร่ ครอบคลุมตำบลป่าแฝก ตำบลศรีถ้อย ตำบลเจริญราษฎร์ ตำบลบ้านเหล้า และตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พะเยาเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นพื้นที่รับน้ำจากลำห้วยสายต่างๆ หนองเล็งทรายถือเป็นพื้นที่ต้นน้ำของกว๊านพะเยา แม่น้ำอิง และแม่น้ำโขง จึงเป็นพื้นที่ทำกินสำคัญของชาวอำเภอแม่ใจ

แต่เนื่องจากมีตะกอนดินที่ไหลมาจากลำห้วยต่างๆ ลงสู่หนองทำให้เกิดความตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำได้อย่างเต็มศักยภาพในฤดูฝน ประกอบกับมีการบุกรุกพื้นที่บริเวณรอบหนองจึงทำให้ระบบนิเวศตามธรรมชาติถูกทำลาย ส่งผลต่อคุณภาพน้ำในการผลิตน้ำประปาและการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านที่ใช้แหล่งน้ำนี้ในการอุปโภคบริโภค ทำการเกษตร รวมทั้งอาชีพประมง ต่อมาทางจังหวัดพะเยาได้เข้ามาพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรมาใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ประกอบอาชีพประมงและเลี้ยงโค กระบือ

และในปี 2567 อันเป็นมหามงคลนี้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองนำที่ดินสาธารณประโยชน์หรือที่ดินของหน่วยงานภาครัฐมาดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริช่วยบรรเทาและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้งของประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งจังหวัดพะเยาใช้พื้นที่ดำเนินการบริเวณศูนย์เรียนรู้และอนุรักษ์ควายไทย หนองเล็งทราย ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 86 ไร่ โดยกระทรวงมหาดไทยได้เน้นย้ำให้เป็นการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่สังกัดในกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายในจังหวัดเพื่อให้โครงการเกิดความยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในอนาคตต่อไป

“จากนภา ผ่านภูผา เลียบท้องนา สุ่มหานที” จึงเป็นการน้อมรำลึกพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการจัดการทรัพยากรน้ำ และการเดินทางของน้ำจากแหล่งต้นน้ำผ่านภูเขาสู่ท้องนาไปจนถึงทะเลซึ่งเป็น การเชื่อมโยงกับโครงการพระราชดำริต่างๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเกษตรและการบริหารจัดการน้ำเพื่อประโยชน์ของประชาชน

การขับเคลื่อนด้วยหลัก “บวร” และ “โครงการ 6 รักษ์”

กรอบแนวคิดหลักของการพัฒนาพื้นที่หนองเล็งทราย คือการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประยุกต์แบบอารยเกษตร ชาวอำเภอแม่ใจยังได้ร่วมกับ ภาศิเครือข่าย “บวร” นำ “โครงการ 6 รักษ์” มาบูรณาการ ร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อให้หนองเล็งทรายกลายเป็น แผ่นดินทองและปอดแห่งใหม่ของอำเภอแม่ใจ ดำเนินไปสู่ ผลสำเร็จเชิงรูปธรรมอย่างยั่งยืน นายพีรัช จันธิมา นายอำเภอ แม่ใจ จังหวัดพะเยา เปิดเผยว่า...

“อำเภอแม่ใจมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างคลังอาหาร ชุมชนด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว การฟื้นฟูระบบนิเวศ และการพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ ส่งเสริมเศรษฐกิจ เชิงท่องเที่ยว เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างอาชีพ ให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงทำให้ประชาชนแม่ใจมีคุณภาพชีวิตที่ดี นำไปสู่ การพัฒนาทุกหมู่บ้านในแม่ใจอย่างยั่งยืนตามแนวทาง โครงการ 6 รักษ์

“โครงการ 6 รักษ์ ประกอบด้วย 1) รักษ์ดิน คือการฟื้นฟูการบำรุงดินตามแนวทางศาสตร์พระราชา และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการขับเคลื่อนกิจกรรมวันดินโลก (World Soil Day) ของกระทรวงมหาดไทย ภายใต้แนวคิด “ดินดี น้ำดี ชีวิตมีสุขอย่างยั่งยืน (Sustainable Soil and Water for better life)” ได้แก่ การฟื้นฟูบำรุงดิน การทำปุ๋ย หมักชีวภาพใช้ในครัวเรือน ส่งเสริมอาหารปลอดภัย และลด การใช้สารเคมี 2) รักษ์น้ำ คือการสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อฟื้น ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ ระบบนิเวศ 3) รักษ์ป่า คือการปลูกป่า เพิ่มป่าต้นน้ำ รักษา ป่าต้นน้ำ ปลูกป่าบนที่สูง ป่าหัวไร่ปลายนา ป่าในชุมชน ปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับบนพื้นที่สูง และบริเวณแนวตลิ่ง รอบหนองเล็งทราย 4) รักษ์ชีวิต คือการสานพลังความต่อเนื่อง

ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปลูกผักสวนครัว เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร สู่ชุมชนเข้มแข็ง เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมตามโครงการ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง และ “ทางนี้มีผล ผู้คนรักกัน” โดยผ่านธนาคารเมล็ดพันธุ์ ความดีซึ่งมีทุกตำบล โดยมีเจ้าคณะตำบลเป็นนายธนาคาร 5) รักษ์สิ่งแวดล้อม คือส่งเสริมครัวเรือนทำถังขยะเปียก ลดโลกร้อน “หนึ่งครัวเรือน หนึ่งขยะ ลดโลกร้อน” ส่งเสริมการนำขยะเปียกมาใช้ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ส่งเสริม ครัวเรือนคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ตามแนวทาง 3R ได้แก่ ใช้น้อยหรือลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) การรีไซเคิล หรือแปรรูป ใช้ใหม่ (Recycle) รณรงค์การป้องกันแก้ไข ปัญหาไฟป่าและหมอกควันที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสวนารักสิ่งแวดล้อม และพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครท้องถิ่น รักษ์โลก (ออล.) และ 6) รักษ์แม่ใจ คือการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมประชาธิปไตย ส่งเสริม สถาบันให้เข้มแข็ง ส่งเสริมสุขภาพแข็งแรงถ้วนหน้า เพื่อให้ ลูกหลานคนอำเภอแม่ใจรู้สึกหวงแหนอำเภอแม่ใจและอยาก ที่จะกลับมาพัฒนาอำเภอแม่ใจให้น่าอยู่”

ภาพจาก : Facebook PHAYAOPOST

พุทธมณฑลพะเยา จุดหมายตาแห่งใหม่

ไม่เพียงการพัฒนาตามโครงการพัฒนาพื้นที่ ดันแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนว พระราชดำริ ทั้ง 7 ภาศิเครือข่ายยังเห็นพ้องในการพัฒนา หนองเล็งทรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา เป็นปอดแห่งใหม่ของคนแม่ใจ โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ตรง บริเวณเกาะกลางน้ำรูปหัวใจ มีสะพานแก้วเชื่อมถึงกันให้เป็น “พุทธมณฑลจังหวัดพะเยา”

พุทธมณฑลพะเยามีพื้นที่ราว 15 ไร่ ตามประกาศ จังหวัดพะเยา โดยประธานคณะทำงาน นายอัศรา พรหมเผ่า นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ร่วมกับคณะสงฆ์ จังหวัดพะเยา เพื่อจัดสร้างพระเจ้าทองทิพย์ พระพุทธรูป ศักดิ์สิทธิ์ของชาวแม่ใจ ขนาดหน้าตักกว้าง 20 เมตร สูง 30 เมตร ด้านล่างเป็นอาคารปฏิบัติธรรมสูง 5 เมตร ออกแบบโดย อาจารย์เจริญ มาบุตร ศิลปินชาวพะเยา เกาะกลางน้ำรูปหัวใจประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติที่ 1 รูปใบโพธิ์ สื่อถึงสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา มิติที่ 2 รูปหัวใจ สื่อ ถึงสถานที่นี้เป็นศูนย์รวมจิตใจ

ปลูกป่าเชิงนิเวศเลียนแบบธรรมชาติ คืนความสมบูรณ์ให้พื้นที่

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต แบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำรินองเล็งทราย Kick off เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2567 นายรัฐพล นราดิศร ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เป็นประธานเปิดโครงการ มีนายณรินทร์ กวางทอง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด พะเยา ภาศิเครือข่าย และชาวบ้านร่วมกันปลูกไม้มงคล จำนวน 73 ต้น

“กล้าไม้ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วย จัดการต้นน้ำแม่เงา (อุทยานแห่งชาติดอยหลวง) จังหวัด เชียงราย ประกอบด้วยไม้ป่า ไม้ป่าเศรษฐกิจ ไม้ป่า ที่มีศักยภาพในการปรับปรุงดิน เนื่องจากดินบริเวณ หนองเล็งทรายมีคุณภาพต่ำ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงดิน ด้วยการขุดหลุมขมขมครกกว้าง 1 เมตร ลึก 50 เซนติเมตร เพื่อนำปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกใส่ลงไปก้นหลุมแล้วกลบ เพื่อบ่มดิน เมื่อฝนตกเนื้อดินเริ่มอ่อนนุ่มจึงใช้รด ไถปรับหน้าดิน เติมน้ำหมักชีวภาพสูตรระเบิดดินดาน

ภาพจาก : Facebook สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา

ช่วยปรับสภาพดิน ปลูกปอเทืองซึ่งเป็นปุ๋ยสด เป็นอันเสร็จสิ้น กระบวนการเตรียมดินในพื้นที่โครงการอารยเกษตร

“ในพื้นที่หนองเล็งทรายไม้ชั้นที่ 1 ได้แก่ ดันยมหอม ดันยมหิน ดันพระเจ้าห้าพระองค์ เป็นไม้ที่มีลำต้นสูงใหญ่ มีกิ่งก้านสาขามาก ช่วยในเรื่องของการดึงความชื้น ไม้ชั้นที่ 2 ได้แก่ ดันจิวบ้าน ดันจิวป่า ดันเสลี่ยม ดันชีเหล็ก ไม้ประดู่ ดันปอจงพืชตระกูลยาง ปลูกเสริมเข้าไปเพื่อยึดเกาะดิน โดยเฉพาะดันปอจงเป็นไม้เบิกนำที่สร้างเรือนยอดได้เร็วทำให้วัชพืชเจริญเติบโตได้น้อยลง มีรากที่แข็งแรงมาก เชื้อเห็ดชนิดไมคอร์ไรซาเจริญเติบโตได้ดีในรากของดันปอจง ที่ไหนมีปอจงมากเห็ดชนิดต่างๆ ก็จะมีมากตามไปด้วย นั่นเท่ากับเรามีตุ๊กกับข้าวอยู่ใกล้บ้าน ไม้ชนิดที่ 3 ได้แก่ ดันสะตอป่า ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นไม้เชิงเศรษฐกิจได้ เป็นพืชตระกูลเดียวกับสะตอทางใต้ สามารถเก็บฝักขายได้ ไม้ชนิดที่ 4 ได้แก่ ไม้ตระกูลไผ่ ปลูกตามชายขอบช่วยชะลอแรงลม หน่อใช้กินได้ ทั้งหมดทั้งมวลนี้คือการปลูกป่าเชิงนิเวศ เป็นการเลียนแบบโครงสร้างป่าในธรรมชาติ” นายวรารุทธิ์ ไชยสาร หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองเล็งทราย อธิบายถึงการปลูกป่าในพื้นที่โครงการฯ

การขับเคลื่อนด้วยภาคีเครือข่ายจึงเข้มแข็ง

การบูรณาการและการขับเคลื่อนโครงการอารยเกษตร จำเป็นต้องมีการร่วมมือจากหลายฝ่าย และการมีแผนงานที่ชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อทั้งเกษตรกรและสังคมโดยรวม ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้มีการเน้นย้ำให้หน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงบูรณาการร่วมกันนั้น เมื่อเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา ภาคีเครือข่ายได้ระดมสรรพกำลัง “จัดกิจกรรมเอามื้อสามัคคี โคก หนอง นา พัฒนาชุมชน สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน” เพื่อต้อนรับรองศาสตราจารย์วรวรรณ โรจนไพบูลย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชฐ โสวิทยสกุล ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทย ในการลงพื้นที่เพื่อติดตามความก้าวหน้าของโครงการฯ

“กิจกรรมเอามื้อสามัคคี โคก หนอง นา พัฒนาชุมชน สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน” เป็นการแสดงถึงพลังสามัคคีและความพร้อมของชาวอำเภอแม่ใจ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ แทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยนำเศษซากพืช ซากสัตว์ พืชตระกูลถั่ว และซากเหลือทิ้งอื่นๆ มาใช้ในการปรับปรุงดิน ลดปัญหาความเสื่อมโทรมของดินที่เกิดจากการใช้สารเคมี รวมทั้ง

ก่อให้เกิดผลผลิตที่ปลอดภัย การใส่ปุ๋ยต้นไม้และหมักดินเพื่อรักษาความชุ่มชื้นในดิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมวันดินโลก ของกระทรวงมหาดไทย ภายใต้แนวคิด “ดินดี น้ำดี ชีวิตมีสุข อย่างยั่งยืน : Sustainable Soil and Water for better life” การแบ่งปันเมล็ดพันธุ์แห่งความดีเพื่อให้เครือข่ายโคก หนอง นา และประชาชนโดยรอบ ได้สร้างความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือนและชุมชนของตนเอง การทำแซนด์วิชปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหารให้กับปลาและสัตว์น้ำต่างๆ ตามธรรมชาติ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารปลาและเป็นการบำบัดรักษาน้ำด้วยการสร้างระบบนิเวศที่เหมาะสมสร้างอาหารปลอดภัยจากสารเคมี

ส่วนภารกิจที่ทั้ง 7 ภาคีเครือข่ายได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ได้แก่ การขุดบ่อบำบัดน้ำเสีย 3 บ่อ ปรับแนวตลิ่ง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา โครงการชลประทานพะเยา และตรวจสอบคุณภาพน้ำโดยองค์การจัดการน้ำเสียพบว่าบ่อที่ขุดเก็บน้ำได้ดี และเตรียมปลูกหญ้าแฝกบริเวณรอบบ่อ

ภารกิจที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การปรับพื้นที่แนวถนนเพื่อแบ่งแปลงปลูกหญ้าและขังน้ำ จำนวน 7 ไร่ โดยแขวงทางหลวงชนบทพะเยา การปลูกผักสวนครัว โดยสำนักงานเกษตรร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชน เตรียมเพาะเมล็ดพันธุ์ปรับปรุงคุณภาพดิน จิตอาสาลงแปลงปลูกผัก ปลูกต้นไม้ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองเล็งทรายและอุทยานแห่งชาติแม่ปืม

การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์พันธุ์เนเปียร์ปากช่อง โดยปศุสัตว์จังหวัด โครงการชลประทานพะเยา สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา เทศบาลตำบลเจริญราษฎร์ ส่งเสริมรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ โดยสำนักงานประมงจังหวัดพะเยา และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพะเยา จัดอบรมเกษตรกรทำแซนด์วิชปลา วางกระชังอนุบาลปลา และปล่อยพันธุ์ปลา 5 ล้านตัว วางระบบโซลาร์เซลล์ วางระบบสูบน้ำ หอถังสูง สปริงเกอร์ และระบบท่อ โดยสถานีพัฒนาที่ดินพะเยา

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำรินองเล็งทราย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในภาคการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และยังเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนกิจกรรม “รักษชีวี” เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร สืบสานศาสตร์พระราชา ปลูกต้นกล้าแห่งความดี มีรายได้อย่างยั่งยืน ฟื้นฟูด้วยอาหารปลอดภัยพิชิต พิชิตความพอเพียง มุ่งหวังให้ประชาชนในพื้นที่มีการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี กินดี อยู่ดี ชีวีมีสุขตลอดจนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ศูนย์การเรียนรู้ประชาชน วิชาลัยอารยเกษตรบ้านวังอ้อ

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร
ตามแนวพระราชดำริ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567
บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่กว้างใหญ่และ
ประกอบด้วยแม่น้ำสายสำคัญหลายสาย เช่น
แม่น้ำมูล แม่น้ำโขง และแม่น้ำชี แต่กลับประสบ
ปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่
ของประชาชน เศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่อง
ชาวอุบลราชธานีส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม
จึงต้องพึ่งพาน้ำเป็นปัจจัยหลัก การพัฒนาพื้นที่
เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปีทั้งเพื่อ
การอุปโภคและบริโภคจึงมีความสำคัญยิ่ง

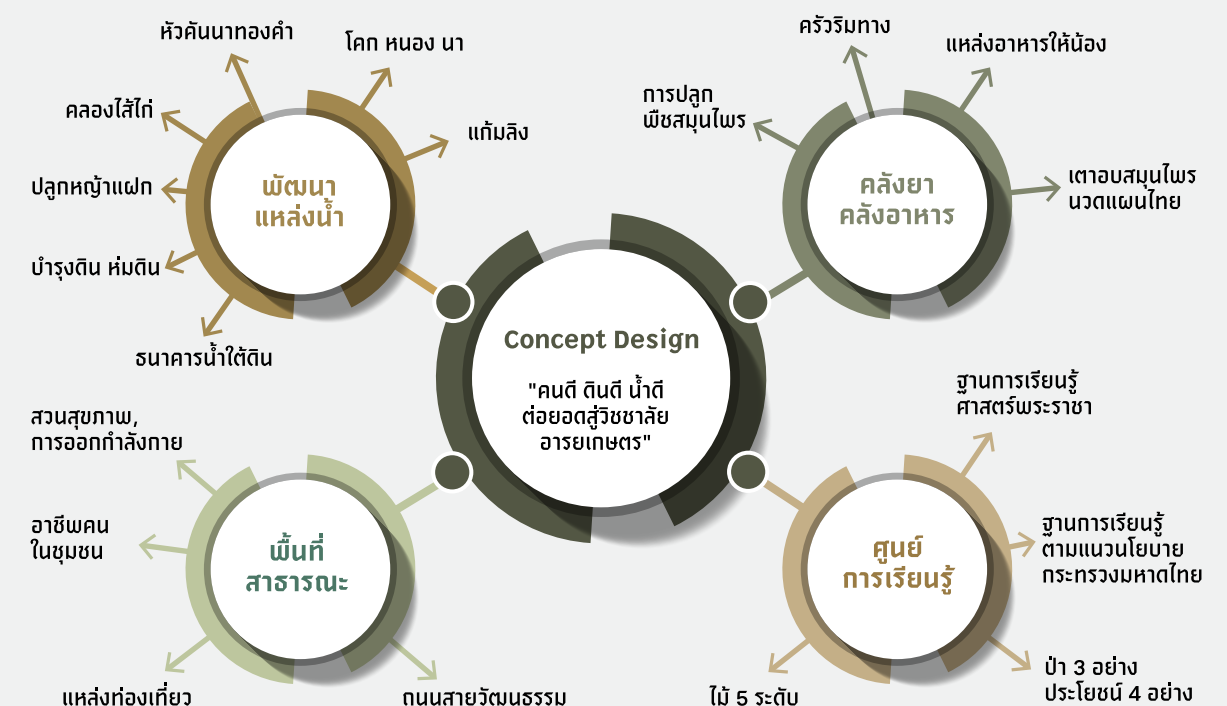
แม่น้ำมูล แม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี

ผลกระทบจากการประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก
รุนแรงอย่างต่อเนื่อง ก่อปรกับสถานการณ์เอลนีโญและ
การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ส่งผลให้พื้นที่แห้งแล้งขยาย
ตัวไปในวงกว้าง เมื่อกระทรวงมหาดไทยมีโครงการพัฒนา
พื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร
ตามแนวพระราชดำริ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 จังหวัด
อุบลราชธานีจึงเป็น 1 ใน 6 จังหวัดพื้นที่นำร่องตามโครงการ
พัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ โดยมอบหมายให้กรมโยธาธิการและ
ผังเมืองเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการและออกแบบ

การพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อแก้ไขปัญหาภัยน้ำท่วม น้ำแล้ง
และพัฒนาคุณภาพชีวิตในทศมิตีให้กับประชาชนโดยอาศัยกลไก
ความร่วมมือของ 7 ภาคีเครือข่าย รวมทั้งพระเทพวรจารย์
เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี พระพิพัฒน์วชิโรภาส ผู้อำนวยการ
ศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ปาดงใหญ่วังอ้อที่ปรึกษา
ปลัดกระทรวงมหาดไทย พระปัญญาวิชโมลี เจ้าอาวาส
วัดป่าศรีแสงธรรม ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทย พระครู
โสภณอาภากร เจ้าคณะอำเภอเขื่องใน และพระครูปิยะจันทคุณ
เจ้าอาวาสวัดป่าจันทรวาส โดยน้อมนำศาสตร์พระราช
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาเป็นต้น
แบบในการพัฒนาพื้นที่ทั้ง 6 ภูมิภาค

แนวความคิดการออกแบบโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน
จังหวัดอุบลราชธานี

บ้าน วัด โรงเรียน หลักสำคัญของการพัฒนา

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี มีเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ตามหลัก “บวร” แนวคิดที่เน้นการสร้างร่วมมือระหว่าง 3 ส่วนหลัก คือ บ้าน (ครอบครัว) วัด (ศาสนา) และโรงเรียน (การศึกษา) เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน แนวคิดนี้มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง 3 ส่วน

“จังหวัดอุบลราชธานีได้นำหลัก ‘บวร’ มาออกแบบพื้นที่ นำทฤษฎีใหม่มาพัฒนาบริหารจัดการ ดิน น้ำ ป่า คน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการใช้อารยธรรมที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ร่วมกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีศาสตร์พระราชา ในการสืบสาน รักษา ต่อยอด ทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายในชุมชน มีการบูรณาการงานวิชาการ งานวิชาชีพ สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาพื้นที่เป็นวิสาหกิจอารยเกษตรบ้านวังอ้อ กรมโยธาธิการและผังเมืองผนักกำลังจังหวัดอุบลราชธานี และภาคีเครือข่าย Kick off โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง บริเวณชุมชนบ้านวังอ้อ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินการโดยอาศัยกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่” นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองกล่าว

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ แห่งนี้ นอกจากจะแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ คลังอาหาร ของชุมชนแล้ว ยังเป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการศึกษาเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดี (Change for Good) ในทุกมิติของพื้นที่ รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ภายใต้แนวคิด “ดินดี น้ำดี ชีวิตมีสุข อย่างยั่งยืน : Sustainable Soil and Water for better life” โดยอาศัยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีผ่านการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ผลลัพธ์ที่คาดหวังคือการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีในด้านการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการเผชิญกับปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน

รักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต

บ้านวังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน มีคำขวัญว่า “ตำบลหัวดอนทรัพยากรน้ำอุดม เชิญเที่ยวชมประเพณีหลากหลาย ลุ่มน้ำเซบายแหล่งเกษตร สุดเขตเชิงบูรพา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่ ไก่ย่างมะพร้าวเผาสด” มี “ลำเซบาย” เป็นลำน้ำสายหลัก ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำมูล ไหลผ่านพื้นที่จังหวัดยโสธร อำนาจเจริญ

ภาพจาก : www.ubonrachathani.prd.go.th

ภาพจาก : Facebook เจ้าคุณ โศก หนอง นา

อุบลราชธานี มุกดาหาร และบางส่วนของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจากอำเภอเขื่องใน 20 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี 30 กิโลเมตร เมื่อ 15 ปีที่แล้วบริเวณนี้เป็นพื้นที่เสื่อมโทรมเนื่องจากถูกบุกรุกทำลายป่า ต่อมา มีกลุ่มคนเล็กๆ กลุ่มหนึ่งลุกขึ้นมาช่วยกันอนุรักษ์ป่า และได้เข้ารับพระราชทาน “ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต” จากพระหัตถ์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ซึ่งถือเป็นโอกาสอันสำคัญยิ่งในชีวิต ชาวบ้านจึงพากันปฏิญาณตนว่า “ข้าพเจ้าจะรักษาป่าจนชีวิตจะหาไม่”

จากจุดเริ่มต้นของการบุกรุกทำลายป่า มาสู่ชุมชนอนุรักษ์ที่กลายเป็นต้นแบบสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้หลักการพัฒนา “คน” ตั้งแต่ระดับแกนนำ ระดับเยาวชน จนถึงการพยุ่งผู้ที่อ่อนแอให้กลับมาสู่เส้นทางชีวิตที่ดีขึ้น งานพัฒนาคนส่งผลให้ชุมชนบ้านวังอ้อเป็นชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ และป่าชุมชนบ้านวังอ้อก็เปรียบเสมือนห้องเรียนด้านทักษะชีวิตที่มีค่ายิ่งแห่งหนึ่งของสังคม โดยแต่ละปีมีนักเรียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ความเข้มแข็งของชุมชนวังอ้อไม่น้อยกว่า 20,000 คน พวกเขาเก็บประวัติศาสตร์การทำลายป่าไว้เป็นบทเรียนสอนลูกหลานถึงสิ่งที่ต้องสูญเสียไปจากการทำลายป่า นอกจากนี้ยังน้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่มาเป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่และบริหารจัดการดิน น้ำ ป่า คน กรมโยธาธิการและผังเมืองและจังหวัดอุบลราชธานียังได้นำหลัก “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ราชการ มาออกแบบพื้นที่ซึ่งเป็นการสร้างพลังจากท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็ง รวมทั้งโครงการ “โคก หนอง นา” นโยบายสำคัญของรัฐบาลที่สามารถนำไปต่อยอดสู่โมเดลเศรษฐกิจใหม่ (BCG Economy Model) ตามนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยมีเป้าหมายพัฒนาพื้นที่แห่งนี้ไปสู่ “ศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนวิชาลัยอารยเกษตรบ้านวังอ้อ”

วิชาลัยอารยเกษตรบ้านวังอ้อ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา

ตามแผนแม่บท “วิชาลัยอารยเกษตรบ้านวังอ้อ”
แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ

การดำเนินการระยะเร่งด่วน (เฟส 1) ดำเนินการถึงเดือนกรกฎาคม 2567 ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาพื้นที่แก่งน้ำท่วม น้ำแล้ง 2) โครงการส่งเสริมสุขภาพชุมชน 3) โครงการส่งเสริมอาชีพภายในชุมชนเพื่อความยั่งยืน 4) โครงการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ไม่ 5 ระดับ

การดำเนินการระยะกลาง (เฟส 2) ประกอบด้วยโครงการคลังยา คลังอาหาร จัดความยากจน ชุมชนเป็นสุข

การดำเนินการระยะยาว (เฟส 3) ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณสวนสุขภาพชุมชน 2) โครงการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริศาสตร์พระราชา และนโยบายกระทรวงมหาดไทย 3) โครงการส่งเสริมรายได้ภายในชุมชนเพื่อความมั่นคง

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีกระบวนการพัฒนาพื้นที่เริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในที่ดิน นสล. 2 แปลง ที่ดินราชพัสดุ 1 แปลง ที่สาธารณประโยชน์ “ห้วยจิ้ง” ความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร และที่ดินของประชาชนที่ยินยอมให้ใช้ที่ดิน รวมเนื้อที่โครงการฯ ประมาณ 62 ไร่ โดยความร่วมมือและบูรณาการงบประมาณเครื่องจักรกล วัสดุอุปกรณ์ ต้นกล้า เมล็ดพันธุ์ อย่างดีจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดอน องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน พร้อมด้วยจิตอาสาและภาคีเครือข่าย เมื่อมีการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ เช่น การขุดคลองห้วยจิ้งตามทีออกแบบวางผังไว้ จะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วม-น้ำแล้ง

ภาพจาก Facebook เจ้าคุณ โศก หนอง นา

ภาพจาก : Facebook เจ้าคุณ โศก หนอง นา

และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 48,000 ลูกบาศก์เมตร ประชาชนได้รับประโยชน์ 234 ครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ชุมชน พื้นที่ป่าชุมชน ได้รับประโยชน์ รวมกว่า 3,600 ไร่

ในปี 2566 พื้นที่บริเวณบ้านวังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ได้เผชิญกับปัญหาภัยแล้งอย่างรุนแรง โดยทุกปีเมื่อฝนตกหนัก น้ำจะหลากลงสู่ทุ่งนาของชาวบ้านและโรงเรียนบ้านวังอ้อ ทำให้เกิดความเสียหาย แต่จากการปรับพื้นที่และพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำ ทำให้สถานการณ์ในปี 2566 ดีขึ้นอย่างมาก เนื่องจากการมีหนองน้ำหลุมขนมครก และคลองไส้ไก่ ที่ช่วยในการกักเก็บน้ำและบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นายศุภศิษย์ กอเจริญยศ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า “กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้คัดเลือกพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ บริเวณตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่นำร่องดำเนินการ 1 ใน 6 ของประเทศ เพื่อช่วยบรรเทาและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งของประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ประยุกต์ และอารยเกษตรของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยการนำที่ดินสาธารณประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐมาดำเนินการขับเคลื่อนตามพระราชปณิธาน “สืบสาน รักษา และต่อยอด” ซึ่งพื้นที่บริเวณโครงการฯ เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำจากชุมชนไหลบ่าท่วมพื้นที่โรงเรียน และพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนในช่วงฤดูฝนเป็นประจำทุกปี ประชาชนในพื้นที่จึงเสนอขอให้จัดทำแก้มลิง ขุดคลองไส้ไก่ และขุดลอกห้วยจั่ว พร้อมจัดทำคันนาทองคำ ปลูกหญ้าแฝก ไม้ 5 ระดับ ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ปลูกผักสวนครัว ปลูกพืช

สมุนไพร เพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม-น้ำแล้ง ตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ดำเนินการบนที่ดิน นส. 2 แปลง ที่ดินราชพัสดุ 1 แปลง ที่ดินของประชาชนที่ยินยอมให้ใช้ที่ดินในโครงการฯ และที่สาธารณประโยชน์ “ห้วยจั่ว” ยาวประมาณ 1 กิโลเมตร กว้างประมาณ 7-10 เมตร รวมเนื้อที่ประมาณ 62 ไร่”

นอกจากนี้บริเวณพื้นที่โครงการฯ ยังเป็นพื้นที่ต้นแบบของโครงการพัฒนาตามผังภูมิสังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำหมู่บ้านและชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน (Geo-Social Map) ของอำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 30 ไร่ โดยดำเนินการสร้างแก้มลิง (หลุมขนมครกตามรอยพ่อ) 3 แห่ง ความจุน้ำรวมประมาณ 5,700 ลูกบาศก์เมตร ขุดคลองไส้ไก่ ปากคลองกว้าง 4 เมตร ลึก 3 เมตร ยาว 400 เมตร เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้ง รวมถึงสร้างแหล่งกักเก็บน้ำที่เป็นคลังยาและคลังอาหารของชุมชนบ้านวังอ้อ 234 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังปลูกหญ้าแฝก ปลูกป่า ปลูกสมุนไพร และไผ่ขางหม่น 2,000 ต้น สร้างถนนอุโมงค์ไผ่สำหรับเดิน วิ่ง ออกกำลังกาย หออบสมุนไพร และลานจำหน่ายสินค้า โดยทั้งหมดดำเนินการผ่านความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ภาคีรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ภาพจาก : www.district.cdd.go.th

ต้นแบบทฤษฎีใหม่ประยุกต์ สู่การท่องเที่ยวยังจังหวัดสตูล

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร
ตามแนวพระราชดำริ เจริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ
28 กรกฎาคม 2567 บริเวณศูนย์สารภีสตูล ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล

โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร
ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ศูนย์สารภีสตูล) ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล
มีแนวคิดในการออกแบบ คือการนำทฤษฎีใหม่ประยุกต์ สู่การท่องเที่ยวจังหวัด
สตูล พื้นที่ต้องพึ่งพาตนเองได้ มีกิน มีใช้ มีรายได้ โดยการรักษาของเดิม เพิ่มเติม
ของใหม่ ปรับปรุงสภาพดิน พัฒนาแหล่งน้ำ ชุมชน สร้างความมั่นคงทางอาหาร
ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว

ชุมชนปากบารา อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ศูนย์สารภีสตูล) เป็นโครงการที่
ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะด้านการเกษตร
ตั้งอยู่ที่ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล มีเนื้อที่ประมาณ
233 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา โครงการนี้ได้นำแนวทาง
การพัฒนาชุมชนจากตำบลมาโก้มันซาโน ประเทศอิตาลี
มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย ทั้งด้านเศรษฐกิจ
การเมือง และวัฒนธรรมของไทย โดยเริ่มดำเนินการครั้งแรก
ที่ตำบลสารภี อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่ปี 2508

หลักคิดของโครงการคือ “การช่วยเหลือที่ถูกต้อง
ที่สุด คือการช่วยเหลือที่ทำให้เขาช่วยตนเองได้” ซึ่ง
เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร โดยให้ประชาชน
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพิจารณาการประกอบอาชีพ
ด้านการเกษตรในพื้นที่ พร้อมทั้งให้ความรู้จากนักวิชาการ
ดำเนินการตามหลักประชาธิปไตยเพื่อเพิ่มผลผลิตและ
รายได้ ยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของชุมชนให้สูงขึ้น
การดำเนินงานของโครงการศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ศูนย์สารภี)
นั้นประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพและการปรับปรุง
โครงสร้างทางการเกษตรทำให้กรมพัฒนาชุมชนได้นำความ
สำเร็จของโครงการนี้ไปขยายผลยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ
โดยใช้ชื่อว่า “โครงการสารภี”

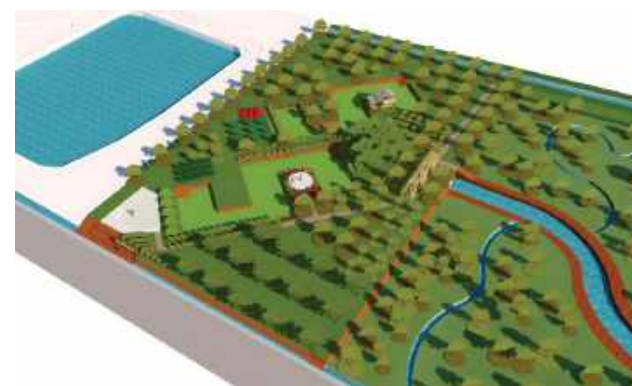

ภาพจาก : www.orgweb.ddd.go.th

ภาพจาก : www.orgweb.ddd.go.th

ดังนั้นเมื่อกระทรวงมหาดไทยมีแนวคิดในการจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีการมอบหมายให้นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย นำแนวความคิดไปสู่การปฏิบัติโดยมอบหมายให้นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง บูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาพื้นที่สาธารณประโยชน์ของรัฐ โดยใช้แนวทางการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการ “สืบสาน รักษา ต่อยอด”

การพัฒนาดังกล่าวนี้นี้จะเป็นการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและเป็นการสืบสานแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์

สูงสุด การพัฒนาพื้นที่สาธารณะนี้จะมีการบูรณาการร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ของกระทรวงมหาดไทยและภาคีเครือข่ายเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นและยั่งยืน

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง กล่าวว่า... “โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ กระทรวงมหาดไทย ให้ความสำคัญในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้กับประชาชน โดยมอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการและออกแบบการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ โดยอาศัยกลไกความร่วมมือของ 7 ภาคีเครือข่าย ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามมิติการพัฒนาทั้ง 5 มิติ ทั้งมิติด้านสุขภาพ มิติด้านความเป็นอยู่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านรายได้ และมิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินโครงการใน 6 พื้นที่เป้าหมาย (1 พื้นที่เป้าหมายต่อ 1 ภาค) และจังหวัดสตูลคือพื้นที่เป้าหมายในเขตจังหวัดภาคใต้ เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ”

ภาพจาก : www.orgweb.ddd.go.th

ภาพจาก : www.orgweb.ddd.go.th

อำเภอละงู จังหวัดสตูล (ละงู หรือที่เรียกว่า “ลากู” อันหมายถึงการซื้อขายขยคลอง) มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และการเกษตรที่โดดเด่น ด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม เช่น เกาะหลีเป๊ะ เกาะตะรุเตา และชายหาดต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ส่วนด้านการเกษตรอำเภอละงูมีพื้นที่เพาะปลูกที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และการปลูกข้าว นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรน้ำที่เพียงพอสำหรับการทำการเกษตรทำให้ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหารและสามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

นายศักระ กปิลกาญจน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล กล่าวว่า... “จังหวัดสตูลได้มอบหมายให้นายอักรพล ผลพานิชย์ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสตูล ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตรตามแนวพระราชดำริ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชน (ศูนย์สารภีสตูล) ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ในที่ดินสาธารณประโยชน์ทั้งหมดของโครงการฯ รวมเนื้อที่ประมาณ 233 ไร่ 1 งาน 80 ตารางวา

“โดยมีการพัฒนาพื้นที่ในโครงการระยะที่ 1 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 เนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ เมื่อมีการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบฯ ตามที่ออกแบบวางผังไว้จะช่วยแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง และสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 56,720 ลูกบาศก์เมตร ประชาชนได้รับประโยชน์ 24,881 ครัวเรือน โดยพื้นที่ได้รับประโยชน์จากโครงการฯ นี้ ครอบคลุมเกือบทั้งอำเภอละงู (ยกเว้นหมู่บ้านบนเกาะ) ได้แก่ ตำบลกำแพง 12 หมู่บ้าน ตำบลละงู 18 หมู่บ้าน ตำบลน้ำผุด 11 หมู่บ้าน ตำบลเขาขาว 7 หมู่บ้าน ตำบลแหลมสน 6 หมู่บ้าน ตำบลปากน้ำ 6 หมู่บ้าน (ยกเว้นหมู่ 3 บ้านเกาะบุโหลน) โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่สาธารณประโยชน์ พื้นที่ชุมชน พื้นที่ป่าชุมชนได้รับประโยชน์รวมกว่า 202,500 ไร่”

การดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบอารยเกษตร ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชน (ศูนย์สารภีสตูล) ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล จึงมีประโยชน์หลายประการ ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้วยการเพิ่มรายได้และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ในการเกษตรและการจัดการทรัพยากร ช่วยให้เกษตรกรใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกร ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งหมดนี้ช่วยสนับสนุนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในทุกด้าน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

โครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อำเภอ เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส พระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

การขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เกาะสีชังตามผังแม่บทแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เกาะสีชังเป็น 1 ใน 5 โครงการที่กรมโยธาธิการและผังเมืองบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

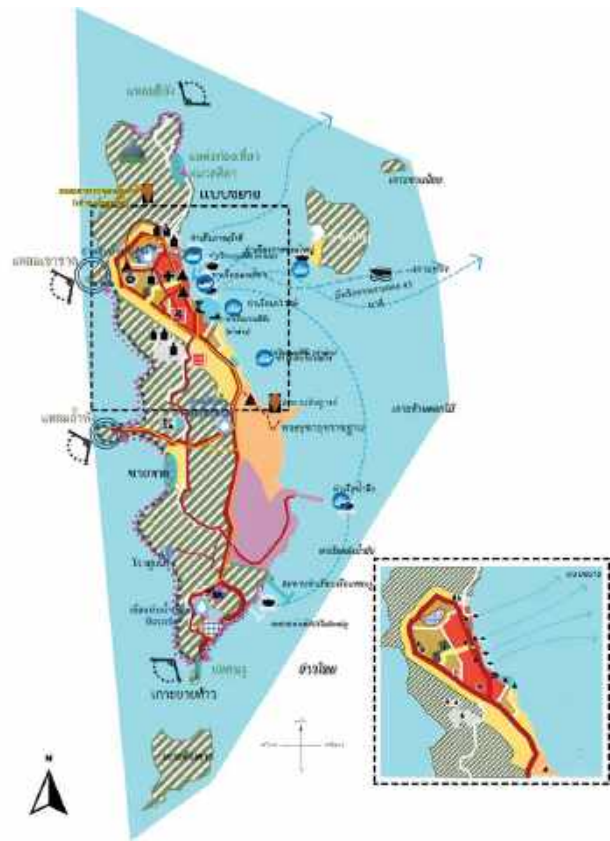
เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

“เกาะสีชัง” เป็นอำเภอที่เล็กที่สุดในประเทศไทย ในอดีตเราเรียกว่า “อาไศรยสถาน” หมายความว่า สถานที่พักตากอากาศ เกาะสีชังน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของสถานที่พักตากอากาศทางทะเลอันดันดับต้นๆ ของเมืองไทยที่เริ่มเกิดขึ้นใน ร.ศ. 111 ที่มีพื้นที่เพียง 17 ตารางกิโลเมตร เดิมทีเป็นหมู่บ้านชาวประมงเล็กๆ แต่ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพราะอยู่ใกล้กรุงเทพฯ เหมาะสำหรับการดำน้ำตื้น ตกปลา และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ

นอกเหนือจากทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอันหลากหลาย เกาะสีชังยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเคยเป็นสถานที่เสด็จประพาสและที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินถึง 3 พระองค์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเคยใช้เป็นที่บริหารพระราชกรณียกิจที่สำคัญๆ ในการปกครองประเทศบ้านเมืองมาระยะหนึ่ง

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เกาะสีชังถูกใช้เป็นฐานทัพของฝ่ายสัมพันธมิตร บางส่วนของเกาะยังปรากฏสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่ที่ใช้ในสงครามนั้น ทำให้เกาะสีชังเป็นทั้งสถานที่ท่องเที่ยวอันสำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์ เป็นพระราชวังแห่งเดียวที่ตั้งอยู่บนเกาะ มีวัดจีน สถาปัตยกรรมแบบจีน และอาหารท้องถิ่นที่มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน เนื่องจากมีชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนขนาดใหญ่อาศัยอยู่

การจัดทำผังแม่บทแนวคิดการพัฒนาพื้นที่เกาะสีชัง อำเภอกะสีชัง จังหวัดชลบุรี เริ่มมีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริ ภายใต้ภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เมื่อเดือนกรกฎาคม 2566 หลังจากนั้นจึงลงสำรวจพื้นที่เพื่อการพัฒนาในเดือนสิงหาคม 2566 กรมโยธาธิการและผังเมืองได้เข้าไปดำเนินการวางผังแม่บทรวมถึงแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5 แผนงาน รวมทั้งสิ้น 55 โครงการ โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

- 1) การพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 2) การพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง
- 3) การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
- 4) การพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ชุมชน
- 5) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

โดยระยะเร่งด่วนหรือโครงการระยะสั้นได้ดำเนินการพัฒนาระบบประปาในพื้นที่เกาะสีชังเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด ควบคู่ไปกับโครงการก่อสร้างถนนและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติบริเวณอ่าวจอกคอก ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “พัฒนาเกาะสีชังเป็นเมืองน่าอยู่ คู่การท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน”

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง กล่าวว่า “...ในระยะแรกกรมโยธาธิการได้ลงมือปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปาเป็นโครงการนำร่องเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในพื้นที่เกาะสีชัง โดยโครงการมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) งานก่อสร้างโรงสูบน้ำแรงต่ำ บริเวณท่าเรือบน พร้อมระบบส่งน้ำประปา 2) งานก่อสร้างระบบสำรองและจ่ายน้ำประปา 3) งานปรับปรุงแนวท่อจ่ายน้ำประปา 4) งานระบบไฟฟ้าและเครื่องกล

“ทุกโครงการจะต้องขับเคลื่อนโครงการสู่การปฏิบัติด้วยกัน ทั้งหน่วยงานภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค องค์การจัดการน้ำเสีย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรมป่าไม้ กรมการท่องเที่ยว กรมทรัพยากรน้ำ เป็นต้น ซึ่งจะต้องร่วมบูรณาการเพื่อดำเนินโครงการให้เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชน”

ทั้งนี้เมื่อการปรับปรุงระบบจ่ายน้ำประปา “โครงการพัฒนาเกาะสีชัง อำเภอกะสีชัง จังหวัดชลบุรี” ดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถแก้ไขปัญหาการจ่ายน้ำประปาในพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก

1. แผนงานการพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน 1 แผนงาน 2 โครงการ

การพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะสีชังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการจัดการที่ดินบนเกาะสีชังและเกาะบริวารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กระบวนการนี้รวมถึงการวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดสรรที่ดิน การควบคุมการพัฒนาที่ดิน และการปรับปรุงที่ดินเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรและสังคมในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะสีชังแบ่งออกเป็น 2 โครงการ 1) การพัฒนาผังเมืองรวม เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินบนเกาะสีชังออกเป็น 11 ประเภท เช่น ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ที่ดินประเภทสถานศึกษา ที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ฯลฯ 2) ผังพื้นที่เฉพาะ เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาย่านพาณิชย์กรรมบริเวณท่าเรือท้าววงษ์ ตามกรอบแนวคิดการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal) และการพัฒนาเมือง (Urban Redevelopment) รวมกระทั่งการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม ส่งเสริมกิจกรรม ปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นย่านชุมชน และเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมบริการที่รองรับการท่องเที่ยวหลักของเกาะสีชัง

2. แผนงานการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่ง 3 แผนงาน 14 โครงการ

การพัฒนาการคมนาคมขนส่งบนเกาะสีชังมีความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการดำรงชีวิตของชาวเกาะ เนื่องจากเกาะสีชังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคามนิยมและมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน การพัฒนาระบบคมนาคมบนเกาะจะช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้น ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผังแม่บทของกรมโยธาธิการและผังเมืองจึงกำหนดเรื่องการพัฒนาท่าเรือ ระบบการขนส่งทางน้ำ การพัฒนาถนน ทางเท้า และเส้นทางจักรยานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการเดินทาง

2.1 การพัฒนาการคมนาคมทางบก 9 โครงการ ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างถนนสามแยกเตาเผาขยะ-แหลมกู ถนนวิราวุธ ถนนอัมรินทร์ ถนนจักรพงษ์ช่วงที่ 1-2 ถนนอาภากร ถนนเฉลิมพระเกียรติ ถนนสุทธาทิพย์ และถนนเอกชัย 2

2.2 การพัฒนาการคมนาคมทางน้ำ 1 โครงการ ได้แก่ โครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือ (โป๊ะ) พร้อมทั้งสะพานปรับระดับท่าเทียบเรือ บริเวณหมู่ที่ 4 ตำบลท้าววงษ์ และเสนอแนะให้จัดสร้างเส้นทางริมทะเลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างวัดจุฬาทิศและธรรมสารามารวิหาร

2.3 โครงการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง 4 เส้นทาง 4 โครงการ ได้แก่ 1) ท่าเรือเกาะสีชัง (ท่าล่าง)-ถนนบริพัตร-ถนนจักรพงษ์-ถนนสามแยกสถานีเตาเผาขยะ-แหลมกู 2) ถนนอัมรินทร์-ถนนเอกชัย 2-แหลมสีชัง 3) ถนนอัมรินทร์-ถนนวิราวุธ-ถนนอาภากร-ถนนสุทธาทิพย์-ถนนจักรพงษ์ 4) แยกจักรพงษ์-ถนนเฉลิมพระเกียรติ-แหลมถ้ำพัง

3. การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ 4 แผนงาน 15 โครงการ

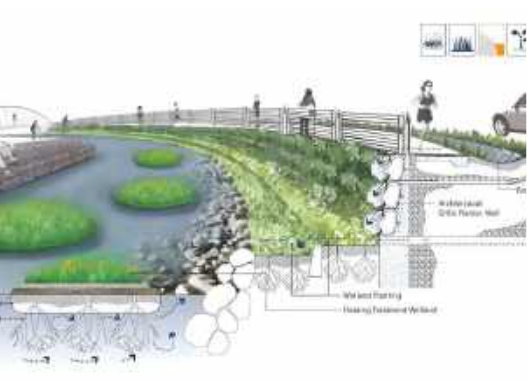
การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการบนเกาะสีชังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนตามแผนแม่บทแนวความคิดการพัฒนาเกาะสีชังกำหนดไว้ทั้งเรื่องการปรับปรุงระบบน้ำประปาให้มีความเสถียรและเพียงพอสำหรับประชาชนและนักท่องเที่ยว การพัฒนาระบบระบายน้ำและการจัดการน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมของเกาะ และการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อให้เกาะมีความยั่งยืนและลดการพึ่งพาพลังงานจากภายนอก

3.1 การพัฒนาระบบน้ำประปา (น้ำอุปโภค-บริโภค) ได้แก่ โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบริเวณหินระเบิด (พื้นที่บริเวณธนาคารน้ำ)

โครงการแก้ไขอ่างเก็บน้ำรั่วซึมลงผิวดิน บริเวณหมู่ 6 (อ่างเก็บน้ำเกาะสีชัง) โครงการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำชุมชนเก่าท้าววงษ์ (เดิม) บริเวณหินก๊อกรัก (แผนงานเทศบาลปี 2568) โครงการวางระบบประปาจากเกาะลอยไปเกาะสีชัง (การประปาส่วนภูมิภาค) โครงการวางระบบท่อประปาไปที่เกาะลอย ระยะ 600 เมตร (การประปาส่วนภูมิภาค) โครงการวางระบบประปาบนดินเกาะสีชัง โครงการระบบน้ำบาดาลบริเวณสนามกีฬาโรงเรียนเกาะสีชัง โครงการเพิ่มคุณภาพน้ำบริเวณถังกักเก็บน้ำด้วยระบบกรองน้ำบริเวณท่าท้ายทิม

3.2 การพัฒนาระบบไฟฟ้า 3 โครงการ ได้แก่ โครงการติดตั้งระบบไมโครกริดบนพื้นที่ 52 ไร่ โครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ (โซลาร์ฟาร์ม) บริเวณพื้นที่เกาะขามใหญ่ โครงการต่อสายไฟฟ้าจากฝั่งศรีราชา-เกาะสีชัง (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)

3.3 การพัฒนาระบบการจัดการขยะ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการก่อสร้างอาคารและจัดหาเตาเผาขยะเพิ่มบริเวณศูนย์กำจัดขยะเดิม การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่ศูนย์กำจัดขยะเดิมของเทศบาล

3.4 การพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน
2 โครงการ ได้แก่ โครงการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียรวมและลานอเนกประสงค์ชุมชนบริเวณท่าเทียบเรือเกาะสีชัง โครงการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียรวมและลานอเนกประสงค์ชุมชนบริเวณเกาะขามใหญ่

4. แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ชุมชน 2 แผนงาน 7 โครงการ

การพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ชุมชนบนเกาะสีชังนั้นต้องการการวางแผนและการดำเนินการที่เป็นระบบ รวมถึงการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมบนเกาะ ซึ่งประกอบด้วย การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ การจัดทำพื้นที่นันทนาการและการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

4.1 การพัฒนาจินตภาพชุมชน-จุดหมายตา (Landmark) ซึ่งเป็นจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามของเกาะ ได้แก่ โครงการจุดชมทัศนียภาพหอคอยวิวกะสีชังบริเวณท่าเรือศุลกากรเกาะสีชัง โครงการจุดชมทัศนียภาพบริเวณแหลมสีชัง

โครงการจุดชมทัศนียภาพบริเวณท่ามายทิม (หาดทรายเทียม) โครงการจุดชมทัศนียภาพบริเวณช่องอิศริยาภรณ์ (sunset) โครงการจุดชมทัศนียภาพบริเวณยอดเขาพระจุลจอมเกล้า (เสาธงอัษฎางค์ sunrise)

4.2 การพัฒนาพื้นที่สีเขียว เป็นการส่งเสริมการเพาะพันธุ์กล้าไม้เพื่อนำไปปลูกทดแทนต้นไม้เดิมที่ทรุดโทรมและล้มตายไปเพื่อสร้างสมดุลทางนิเวศและเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้แก่ โครงการปรับปรุงสวนสาธารณะบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำเกาะสีชัง และโครงการธนาคารต้นไม้ (ที่ทรัพยากรสินฯ)

5. แผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 4 แผนงาน 17 โครงการ

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังต้องการการวางแผนและการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว และรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของเกาะในระยะยาว

5.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เส้นทาง ลานจอดรถ หอน้ำ ร้านค้า และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะสีชังเป็นการปรับปรุงและส่งเสริมให้เกาะสีชังกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น

5.1.1 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว พระจุฑาธุชราชฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเส้นทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศของเกาะสีชัง พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของพื้นที่ เปิดมุมมองพื้นที่ชมทัศนียภาพ 360 องศา เพิ่ม Landmark ใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างจุดหมายตาให้แก่พื้นที่เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งของเกาะสีชัง

ศาลาที่พักที่จะสร้างขึ้นใหม่ตรงจุดนี้จึงถอดแบบสถาปัตยกรรมมาจากอาคารเก่าแก่ที่ยังปรากฏเค้าโครงความสวยงามอยู่ในเขตพระจุฑาธุชราชฐาน พระราชวังฤดูร้อน

ที่ตั้งอยู่บนเกาะกลางทะเลแห่งเดียวในประเทศไทย รัชกาลที่ 5 ทรงเคยใช้ว่าราชการหรือรับแขกบ้านแขกเมือง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ปลูกดอกกุหลาบเพื่อน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณและปรับปรุงทัศนียภาพตามสมพระเกียรติ

5.1.2 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ออกแบบและปรับปรุงโดยนำเสนออัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับสถานที่ซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนใช้โทนสีมงคลตามความเชื่อของชาวจีนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภาพจำและความศรัทธาต่อศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เกาะสีชัง

ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่แห่งเกาะสีชังชลบุรี เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดตามธรรมชาติมีอายุหลายหมื่นปี จากจารึกภาษาจีนโบราณที่นายอึ้งเซ็ง แซ่ฮึ้ง ภาษาแต้จิ๋ว หรือนายย่นเซ็ง เซ็นหวง ภาษาจีนกลาง ชาวอำเภอเบญจเชิง จังหวัดไหล่เกาะไหหลำประเทศจีน เป็นผู้จารึกไว้ในไม้สักเก่าแก่ราวปี 2426 ราว 141 ปีมาแล้ว ซึ่งขณะนี้เก็บรักษาไว้ที่ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่เกาะสีชัง

จีนแสผู้สูงอายุที่มาทำหน้าที่เป็นเสมียนจีนในเทศกาลไหว้เจ้าได้แปลไว้ว่า ขณะที่มาจอดทอดสมอเรืออยู่หน้าเกาะได้เห็นแสงไฟอยู่บนเขาจึงได้ปีนขึ้นไปดู พบรูปหินย้อยลักษณะเหมือนศีรษะคนตรงตามตำราจีนว่าเป็นรูปเจ้าพ่อที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติ อยู่ในถ้ำในเขากลางทะเลและหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีน้ำอยู่ข้างหน้าตามที่ชาวจีนโบราณเชื่อถือไว้ว่า “เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มหัศจรรย์” ในช่วงตรุษจีนจะมีผู้คนมาบวงสรวงสักการะเนืองแน่น ด้วยความเชื่อว่าจะทำให้กิจการค้าเจริญรุ่งเรือง เชื่อกันว่าใครได้ไปกราบไหว้เจ้าพ่อเขาใหญ่ติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี จะได้โชคลาภอันวิเศษ โดยเฉพาะชาวจีนที่เดินเรือจะให้ความเคารพนับถือมาก

5.1.3 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณช่องอิศริยาภรณ์ (ช่องเขาขาด) พื้นที่บริเวณนี้มีอาคารเก่าถูกปล่อยทิ้งร้างอยู่หลายแห่ง เมื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ช่องเขาขาดจะกลายเป็นจุดชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามที่สุดบนเกาะสีชัง และชุมชนมีพื้นที่นันทนาการพักผ่อนหย่อนใจเพิ่มขึ้น

ชาวเรือมักจะเรียกกันว่า “หลังเกาะ” มีหน้าผาสูงชัน ตามประวัติเล่ากันว่าทุกคืนเดือนหงายจะมีหนุ่มสาวคู่หนึ่งชวนกันมาพลอดรักและชมพระจันทร์ที่ชายหาดเป็นประจำ ต่อมาฝ่ายชายถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารเรือ โดยที่ชายคนรักให้สัญญาว่าเมื่อปลดประจำการเขาจะกลับมาหาหญิงสาว และหากคิดถึงกันก็ให้ไปนั่งชมจันทร์ที่ชายหาด และเมื่อชายคนรักจากไปแล้วหญิงสาวก็มักจะมานั่งชมจันทร์อยู่เสมอ เพราะคิดถึง

ชายคนรัก แต่ข้างฝ่ายชายคนรักเมื่อปลดประจำการแล้วกลับผิดสัญญาไม่กลับมาหาหญิงสาว เมื่อสอบถามไปยังเพื่อนฝูงของเขาก็ได้ความว่าชายคนรักไปมีรักใหม่กับสาวชาวศรีราชา แต่หญิงสาวก็ยังมั่นคงในรักและเฝ้ารอคอย วันแล้ววันเล่าก็ไม่มีวี่แววของชายคนรัก ด้วยความซอกซำนางจึงได้ตัดสินใจไปกระโดดหน้าผาตายเพื่อสละความรัก ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงยามข้างขึ้นเดือนหงาย ชาวเกาะสีชังจึงมักจะได้ยินเสียงโยโยให้คร่ำครวญของหญิงสาวจากหน้าผาเขาขาด ชาวบ้านจึงเรียกหน้าผาแห่งนี้ว่า “ผานางร้องไห้”

5.1.4 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณหาดหินหมวดศิลา ตำบลท่าเวงษ์ อำเภอกะสีชัง พื้นที่ขนาด 6 ไร่ 1 งาน 57 ตารางวา จะได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศและประวัติศาสตร์ และจุดชมวิวที่สำคัญของเกาะสีชัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาชมทัศนียภาพที่สวยงามของเกาะและทะเลอ่าวไทยแห่งใหม่บนเกาะสีชังได้อย่างปลอดภัยและปลอดภัย

“หาดหินหมวดศิลา” ความงามตามธรรมชาติอันแปลกตานี้มาจากทั้งน้ำมีมนุษย์และธรรมชาติร่วมกัน เพราะตามประวัติหาดหินแห่งนี้เกิดจากการระเบิดหินเมื่อหลายสิบปีก่อนเพื่อนำหินที่ได้ไปสร้างทางรถไฟ แต่ระหว่างทางขนหินนั้นไปกับเรือสำเภามีเศษหินไม่น้อยที่ตกลงไปในทะเล และเมื่อหินเหล่านั้นถูกกระแสน้ำ

พัดให้กระต๊อบกระแทกกันเป็นเวลานานจนมีลักษณะเป็นหินกลมมนขนาดต่างๆ อย่างสวยงาม และกลายเป็นหาดหินที่ได้ชื่อว่าหาดูได้ยากในทะเลอ่าวไทย และในชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

5.1.5 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าวจ้อกคอก ตำบลท่าเทววงษ์ เกาะสีชัง บนพื้นที่ 6 ไร่ 1 งาน 53 ตารางวา มีแนวคิดที่จะพัฒนาให้เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ จุดรองรับนักท่องเที่ยว และ Landmark ชายหาดสำคัญอีกแห่งหนึ่งของเกาะสีชัง

“อ่าวจ้อกคอก” มีปรากฏในแผนที่ของนาวาโท อัลเฟรด เจ. ลอฟตัส ที่มาสำรวจเกาะสีชังในปี 2428 ส่วนชื่ออ่าวนั้นมีที่มาจากเรื่องเล่าว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีสามีภรรยาคนหนึ่ง ชื่อ นายจี และนางส่งอพยพมาอาศัยที่เกาะสีชัง โดยทำการเกษตรปลูกทับทิม และน้อยหน่าบริเวณอ่าวนี้ ซึ่งในบริเวณก็มีลิงอาศัยอยู่จำนวนมาก เมื่อหิวจะลงกินผลไม้ที่ไร่ของนายจีและนางส่งโดยส่งเสียงร้อง “เจี้ยกคอกๆ” ดังไปทั่วอ่าว จึงสันนิษฐานว่าชื่ออ่าวนี้เรียกตามเสียงร้องของลิงเป็นชื่ออ่าวว่า “จ้อกคอก” ปัจจุบันเป็นจุดชมวิวที่สวยงามอีกจุดของเกาะสีชัง และสามารถมองเห็นอัษฎางค์ประภาคารบนเกาะสีชังได้ชัดเจน

5.1.6 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณแหลมมูง ปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้งานบริเวณข้างท่าเทียบเรือแหลมมูงให้เป็นจุดรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นจุดเช็คอินที่น่าสนใจของเกาะอีกจุดหนึ่ง

5.1.7 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณหาดถ้ำพัง การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่เพื่อเอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งปรับพื้นที่ทางเดินและพื้นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้ให้บริการ

5.1.8 โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณแหลมจักรพงษ์ (แหลมถ้ำพัง) พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมโดยออกแบบอาคารให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.1.9 โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณท่ายายทิม เพื่อเพิ่มพื้นที่นันทนาการ

5.2 โครงการศูนย์การเรียนรู้และบริการการท่องเที่ยว 2 โครงการ

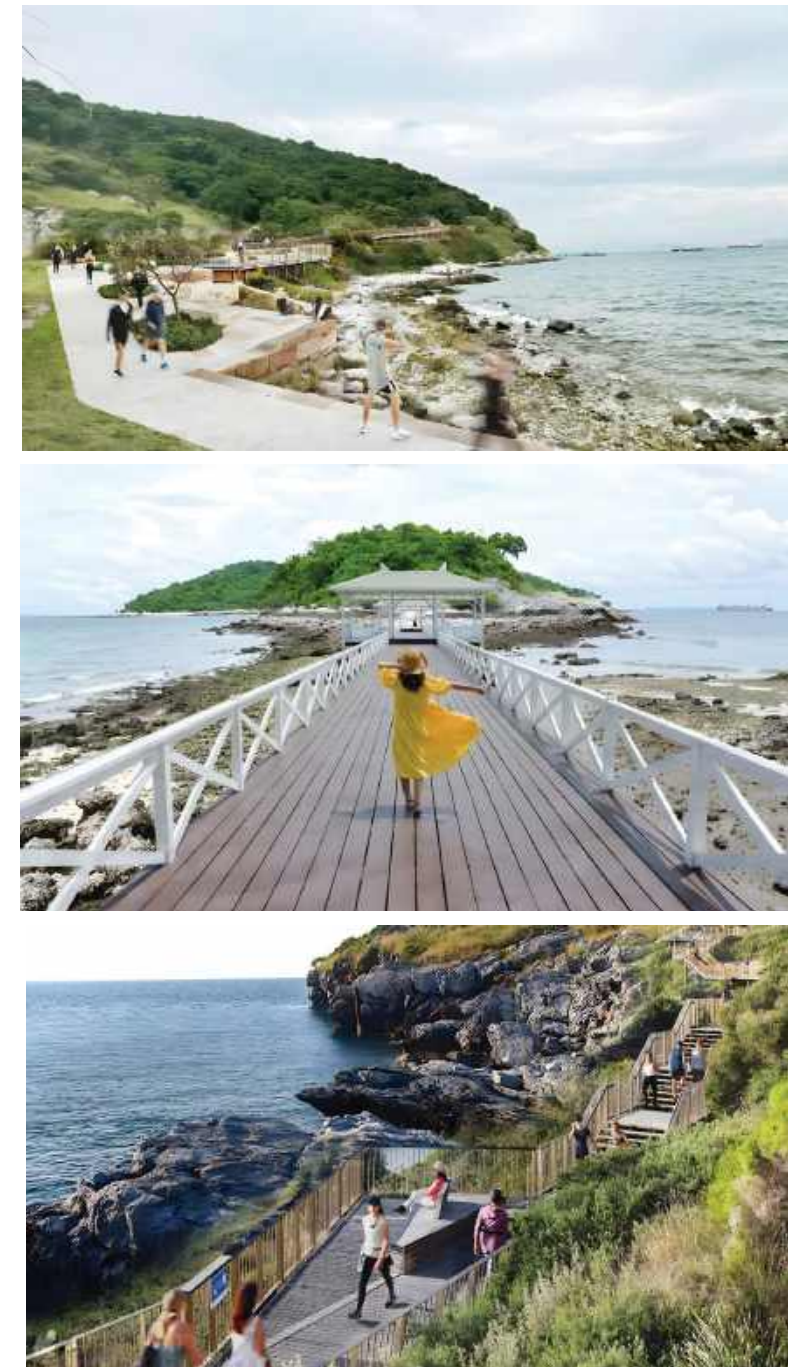
5.2.1 โครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะขามใหญ่ โดยพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม โดยออกแบบอาคารให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เพื่อกำหนดให้เกิดพื้นที่ทางเศรษฐกิจเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพและเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน

5.2.2 โครงการศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณหอดูดาว พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรม โดยออกแบบอาคารให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เพื่อกำหนดให้เกิดพื้นที่ทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพและเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน

5.3 โครงการก่อสร้างสะพานและจุดชมทัศนียภาพบริเวณแหลมงู-เกาะยายเท้า (Skywalk บริเวณทะเลแหวก) พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว สะพานและจุดชมทัศนียภาพบริเวณแหลมงู-เกาะยายเท้า เชื่อมโยงการท่องเที่ยว โดยออกแบบให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.4 โครงการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ (Sky Zennith Route) 4 โครงการ ซึ่งจะได้รับการออกแบบและปรับปรุงให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่กลมกลืนกับธรรมชาติให้มากที่สุดเพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ได้แก่ เส้นทางที่ 1) แหลมเขาขาด-ช่องอิศริยาภรณ์-แหลมถ้ำพัง เส้นทางที่ 2) แหลมถ้ำพัง-ปาลิฮัท รีสอร์ท เส้นทางที่ 3) ปาลิฮัท รีสอร์ท-แหลมงู เส้นทางที่ 4) แหลมงู-หาดยายพิมพ์-ท่าเทียบเรือแหลมงู-สะพานดิน เส้นทางที่ 5) เส้นทางรอบเกาะยายเท้า

เมื่อผังแม่บททั้ง 5 แผนงานเสร็จสมบูรณ์เต็มรูปแบบจะช่วยเสริมจุดแข็งของเกาะสีชังซึ่งมีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์ ลักษณะหาดหินดำ หินผาที่โดดเด่น มีป่าไม้ และสัตว์น้ำ เหมาะสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าและเป็นพื้นที่ด้านประวัติศาสตร์ เช่น บริเวณพระจุลฑาธุชราชฐาน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ขนาดของท่าเรือโดยสารสามารถรองรับปริมาณเรือโดยสารได้อย่างเพียงพอ และใช้ระยะเวลาการเดินทางสั้นไม่ไกลจากจังหวัดชลบุรี สามารถพัฒนาเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวต่อเนื่องได้ โครงข่ายถนน ระบบขนส่งสาธารณะภายในเกาะมีคุณภาพที่ดี

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ สัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดี

“การสร้างชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ” เป็นประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ โดยนิยมจัดสร้างขึ้นเพื่อแสดงความน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ สร้างบรรยากาศที่มีความหมายในช่วงเวลาพิเศษ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือพระราชพิธีสำคัญต่างๆ ของราชวงศ์

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก
แบบที่ 1

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
แบบที่ 1

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก
แบบที่ 2

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
แบบที่ 2

ชุมประตูเฉลิมพระเกียรติจึงมีความสำคัญหลายประการ กล่าวคือเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีต่อพสกนิกร เป็นสัญลักษณ์ที่เด่นชัดในการแสดงความจงรักภักดีของพสกนิกรต่อพระมหากษัตริย์ ความประณีตงดงามในการออกแบบและการบรรจงสร้าง ไม่เพียงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทย แต่ยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับพสกนิกรชาวไทย ตระหนักถึงความสำคัญและความยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์

การออกแบบชุมประตูเฉลิมพระเกียรติจึงเป็นงานที่ต้องคำนึงถึงความสง่างามและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เน้นความสำคัญของงานหรือเหตุการณ์เฉพาะ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา หรือพระราชพิธีบรมราชาภิเษกองค์ประกอบหลักของชุมประตูเฉลิมพระเกียรติจึงปรากฏพระบรมฉายาลักษณ์ พระปรมาภิไธย สัญลักษณ์ราชวงศ์ประดิษฐานอยู่อย่างสมพระเกียรติ บนความงดงามวิจิตรของศิลปะไทยที่มีความอ่อนช้อย สีสันใช้ควรเป็นสีที่มี

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคใต้ 11 จังหวัด
แบบที่ 1

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคใต้ 11 จังหวัด
แบบที่ 2

ความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น สีทอง สีเหลือง สีแดง เลือกลงใช้วัสดุที่มีคุณภาพและคงทน ง่ายต่อการบำรุงรักษา

ในปัจจุบันรูปแบบของซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติมีความหลากหลายมากขึ้น ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์วัสดุที่ใช้ และโอกาสที่จัดสร้าง นิยมใช้โครงสร้างโลหะหรือไฟเบอร์กลาส เพิ่มความหรูหราสง่างามด้วยวัสดุที่มีความแวววาว เช่น การปิดทอง ใช้แสงไฟช่วยเพิ่มความโดดเด่นและให้ความงดงามในเวลากลางคืน

และด้วยน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ไทยจึงได้มอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการออกแบบซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 โดยประดิษฐ์ฐานตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดไว้ ในการดำเนินการออกแบบซุ้มประตู

เฉลิมพระเกียรติ กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ออกแบบซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติฯ จำนวน 5 รูปแบบ แบ่งตามภูมิภาคต่างๆ ดังนี้

- 1. ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก
- 2. ภาคเหนือ
- 3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4. ภาคใต้
- 5. ภาคใต้ (ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส)

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดชัยภูมิ

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคใต้ 3 จังหวัด (ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส)
แบบที่ 1

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 72 พรรษา
ประจำภาคใต้ 3 จังหวัด (ปัตตานี, ยะลา, นราธิวาส)
แบบที่ 2

โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการจัดส่งแบบซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติฯ ให้ทุกจังหวัดเพื่อเตรียมการก่อสร้างซุ้มประตูใหม่หรือใช้โครงสร้างซุ้มประตูเดิมที่มีอยู่ นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ขอความร่วมมือไปยังแต่ละจังหวัดให้ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมาย โดยให้มีการตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงและปรับปรุงให้สวยงามสมพระเกียรติ

การจัดสร้างซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติจึงเป็นภารกิจที่มีความหมายยิ่งและสำคัญในหลายด้าน ทั้งในแง่ของการแสดงความเคารพและเทิดทูน ส่งเสริมความสามัคคีและความภาคภูมิใจในชาติ ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี เสริมสร้างบรรยากาศที่เป็นมงคล สร้างความสวยงามให้กับพื้นที่นั้นๆ และเป็นสัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ซึ่งส่งเสริมความภาคภูมิใจในชาติ รู้สึกรเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองในระดับชาติ

ซุ้มกระทรวงโยธาธิการ สร้างขึ้นเพื่อรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จนิวัติพระนคร พ.ศ. 2450
ภาพจาก : www.silpa-mag.com

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

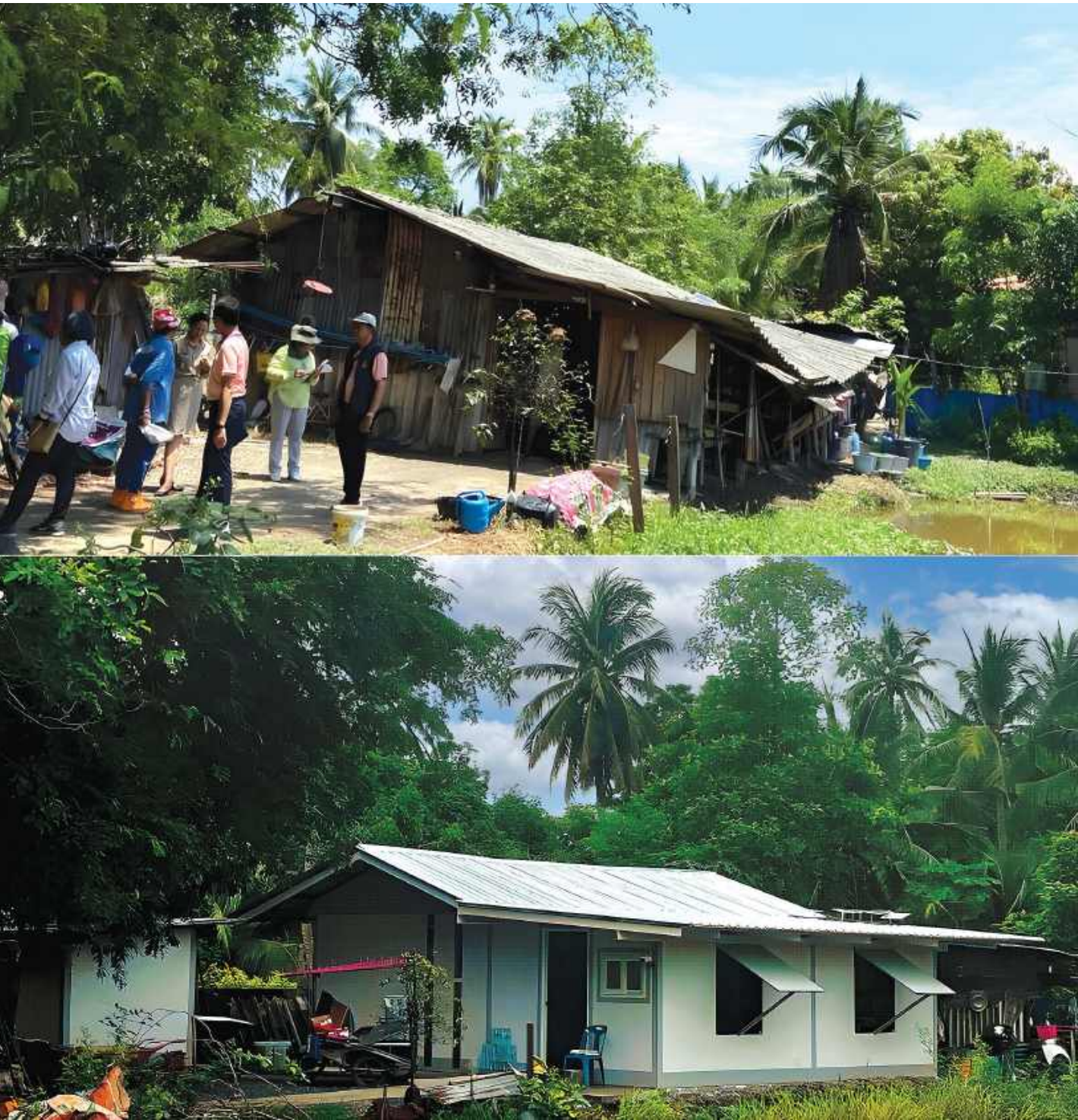

โครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคม

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567

กรมโยธาธิการและผังเมืองขับเคลื่อนโครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้ยากไร้ตามผังภูมิสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนของกระทรวงมหาดไทยไปสู่การยกระดับการปฏิบัติงานและปรับปรุงการให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหมายให้บุคลากรของกรมฯ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกร่วมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นอย่างมีคุณภาพต่อสังคมภายใต้ภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการตามโครงการ Change for Good ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยกิจกรรม DPT Housing for All จัดอาสาร่วมกับภาคีเครือข่ายงานบริการด้านช่างช่วยเหลือสังคมปรับปรุงซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้ เป็น 1 ใน 9 กิจกรรม Change for Good ของกรมโยธาธิการและผังเมือง กิจกรรมดังกล่าวมุ่งเน้นการปรับปรุงบ้านผู้ยากไร้ในส่วนที่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย ตามผังภูมิสังคมฯ 20 หลังคาเรือนใน 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำปาง ปัตตานี ยะลา ระนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี ชัยนาท ตราด นครนายก ปราจีนบุรี สุพรรณบุรี นครพนม มหาสารคาม สกลนคร สุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี

ในปี 2567 กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินโครงการซ่อมแซมบ้านให้ผู้อยู่อาศัยตามผังภูมิสังคมฯ จำนวน 86 หลังคาเรือน เสด็จพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาส โครงการนี้มีเป้าหมายดำเนินการใน 76 จังหวัด และ 10 พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ภาคเหนือ 2 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน เชียงราย ภาคกลาง 2 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี นครนายก ภาคใต้ 2 จังหวัด ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ตรัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา สุรินทร์ ภาคตะวันออก 1 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว และภาคตะวันตก 1 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ กรมฯ ได้คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายจากผังภูมิ-สังคมเพื่อการบริหารจัดการน้ำ หมู่บ้าน-ชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน(Geo-Social Map)โดยใช้งบประมาณการบูรณาการร่วมกันของ 7 ภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR)

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

ในการดำเนินโครงการฯ โดยจิตอาสา ร่วมกับภาคีเครือข่ายงานบริการด้านช่างช่วยเหลือสังคมในการปรับปรุงบ้านผู้ยากไร้ในส่วนที่กระทบต่อความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย โดยใช้งบประมาณในการปรับปรุงบ้านแต่ละหลังไม่เกิน 30,000 บาท หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้รับความช่วยเหลือมีดังนี้ 1) อายุ 60 ปีขึ้นไป 2) สัญชาติไทย 3) สถานะยากจน หรือรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ 4) ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือได้รับ แต่ไม่เพียงพอ 4) ที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในกรณีที่อยู่อาศัยหรือที่ดินที่ตั้งที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นของผู้สูงอายุหรือทายาท ผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่จริงไม่น้อยกว่า 1 ปี และต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยต้องผ่านการรับรองจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดว่าเป็นผู้ยากไร้จริง และอยู่ในผังภูมิสังคมฯ ปัจจุบันดำเนินโครงการแล้วเสร็จ 86 หลังคาเรือน และส่งมอบพร้อมกันทั่วประเทศไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

โครงการ 10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข

คลองโอ่งอ่าง
ภาพจาก : www.wandeehouse.com

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปณิธานในการสืบสาน รักษา และต่อยอด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ มีพระบรมราโชบายในการพัฒนาและฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองให้กลับมาสวยงามและมีประโยชน์ในการอยู่อาศัยและคมนาคม เช่น โครงการพัฒนาคลองเปรมประชากรและคลองแม่ข่า ในปี 2567 รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานอื่นๆ ดำเนินโครงการ “10 คลองสวย น้ำใส คนไทยมีสุข” เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 28 กรกฎาคม 2567 ในพื้นที่นาร่อง 9 จังหวัดและกรุงเทพมหานคร

กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะพระราชดำริการบริหารจัดการน้ำในระบบลุ่มน้ำ “จากนภา ผ่านภูผา สู่หานที” และพระราชดำรัส “อารยเกษตร” ของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวมาพัฒนาแม่น้ำ คู คลอง และแหล่งน้ำทั่วประเทศ โดยนาร่องพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ 9 จังหวัด ได้แก่ 1) คลองรอบกรุง (คลองโอ่งอ่าง-บางลำพู) กรุงเทพมหานคร 2) ลำน้ำโจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 3) คลองแม่สุก จังหวัดพะเยา 4) คลองแม่รำพัน จังหวัดสุโขทัย 5) คลองบางพระ จังหวัดตราด 6) ลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา 7) ลำห้วยพระค้อ จังหวัดขอนแก่น 8) คลองปากบาง จังหวัดภูเก็ต 9) คลองหาดส้มแป้น จังหวัดระนอง และ 10) คลองลัดพลี จังหวัดราชบุรี

นอกจากนี้ยังเตรียมขยายผลไปยังจังหวัดอื่นๆ ทั่วประเทศต่อไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานสืบสานศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตั้งแต่การออกแบบผังแม่บทการพัฒนาในระดับลุ่มน้ำและแหล่งน้ำ การขุดลอกคู คลอง และแหล่งน้ำ ตลอดจนการปรับภูมิทัศน์และทัศนียภาพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนตลอดสองฝั่งคลอง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างภาพอนาคตของการพัฒนาในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน

4 พันธกิจหลัก ของกรมโยธาธิการ และผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการวางแผนพัฒนาเมือง การจัดการพื้นที่ และการก่อสร้างอย่างมีระบบและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

วิสัยทัศน์กรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนดไว้ว่า “เป็นองค์กรแกนนำของประเทศ ในด้านการผังเมือง การพัฒนาเมือง และการอาคาร ให้มีความน่าอยู่ ปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีอัตลักษณ์” กล่าวคือการพัฒนาเมืองต้องมีการวางแผนตามขั้นตอนต่างๆ อยู่บนความตกลงใจของคนในชุมชนในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และมุ่งเน้นให้เมืองมีความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ภารกิจด้านการผังเมือง โดยตั้งอยู่บนความตกลงใจของคนในชุมชนในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภารกิจด้านการพัฒนาเมือง มุ่งเน้นการมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่มีมาตรฐาน ภารกิจด้านการอาคาร ออกกฎหมายควบคุมอาคาร ตรวจสอบระบบและพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัย และภารกิจด้านการบริการด้านช่าง มุ่งให้บริการงานช่างทุกระดับ ในฐานะช่างของแผ่นดิน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในประเทศ

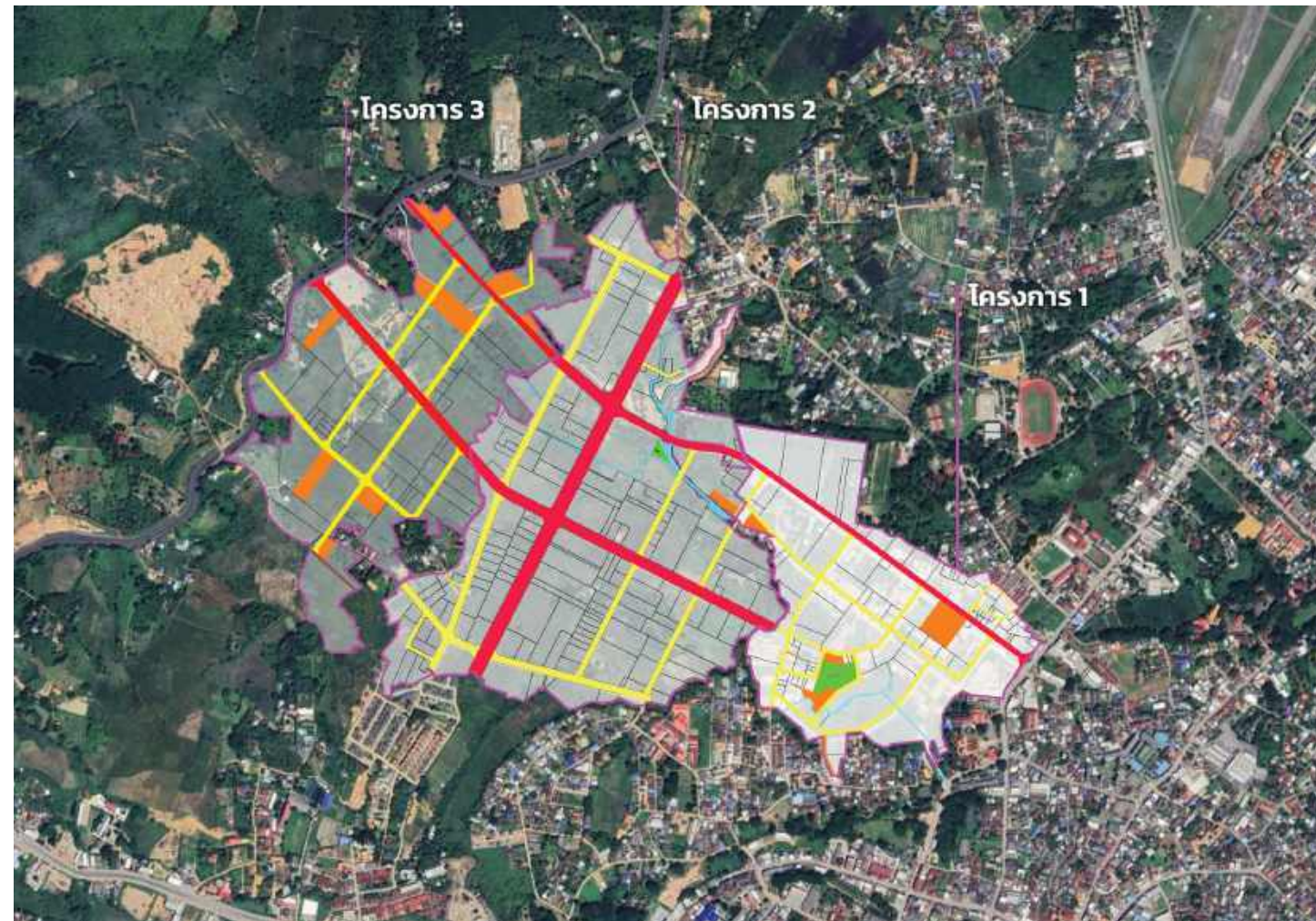
การปรับพื้นที่ในลักษณะ โคก หนอง นา โมเดล

ภารกิจด้านการผังเมือง

คือการสร้างข้อตกลงของชุมชนในการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือกิจกรรมเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และปลอดภัย พัฒนาเมืองให้เกิดความน่าอยู่อย่างยั่งยืน และเป็นที่พึงพอใจของประชาชน อันประกอบด้วย

- ผังนโยบายการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบและนโยบายทางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ
- ผังกำหนดการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เป็นการกำหนดแนวทางและแผนงานการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เพื่อการพัฒนาเมือง และการดำรงรักษาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้องและชนบท ทั้งผังเมืองรวมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และผังเมืองเฉพาะในพื้นที่ที่มีความสำคัญหรือมีความต้องการเฉพาะเจาะจง เช่น พื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชนเมือง และพื้นที่ท่องเที่ยว

ภารกิจด้านการพัฒนาเมือง

มุ่งเน้นไปที่ความปลอดภัยของเมืองจากภัยธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ได้มาตรฐาน อันได้แก่

- โครงการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน ก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วม เพื่อป้องกันและแก้ไขน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ
- โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำทั่วประเทศ เขื่อนริมทะเลเพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง และเขื่อนริมแม่น้ำชายแดนระหว่างประเทศ ก่อสร้างและบำรุงเขื่อนริมแม่น้ำทั่วประเทศ
- โครงการพัฒนาตามผังเมือง เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อันประกอบด้วย พัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง พัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) พัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และการกำจัดผักตบชวาและวัชพืช

ลักษณะการออกแบบอาคารสูงในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร

ภารกิจด้านการอาคาร

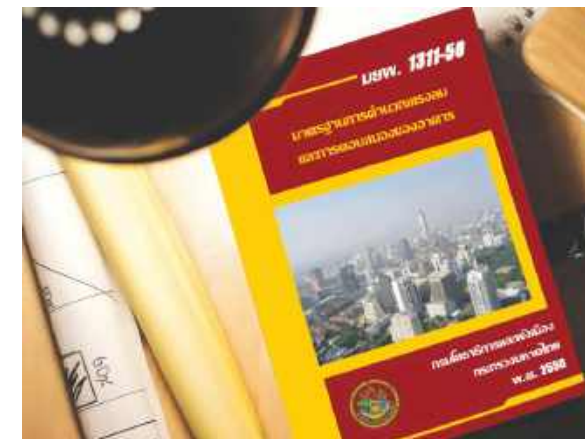
มีหน้าที่กำกับดูแลให้อาคารมีความปลอดภัย และประหยัดพลังงาน ผ่านการกำหนดนโยบายการควบคุมอาคาร ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร การขุดดินและถมดินของเจ้าพนักงานท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน กำหนดมาตรฐานควบคุมอาคารด้านความปลอดภัย ตรวจสอบความปลอดภัยของวัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในอาคาร ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และปฏิบัติการหรือสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจด้านการบริการด้านช่าง

พัฒนาหรือให้คำปรึกษา แนะนำบริการด้านการออกแบบ และทดสอบวัสดุด้านการออกแบบให้เป็นไปตามมาตรฐานงานด้านช่าง เพื่อการใช้วัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และมีความปลอดภัย เช่น โครงการสนับสนุนพิเศษหลวงการก่อสร้างพลับพลาพิธี การให้บริการออกแบบอาคารและควบคุมการก่อสร้าง บริการให้คำปรึกษาด้านช่าง และโครงการศูนย์ทดสอบวัสดุ

กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมืองและพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุด ภารกิจเหล่านี้ล้วนมีเป้าหมายเพื่อให้การพัฒนาเมืองและการใช้ที่ดินในประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและประเทศชาติ

ภารกิจด้านการผังเมือง

ภารกิจด้านการผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรที่ดินในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับการเติบโตของชุมชนและเมืองอย่างยั่งยืน กรมโยธาธิการและผังเมืองทำงานเพื่อสร้างแผนผังเมืองที่มีประสิทธิภาพและเป็นระเบียบ ส่งเสริมการพัฒนาที่ดินอย่างมีคุณภาพและความปลอดภัย พร้อมทั้งดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นธรรมและสมดุล รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสภาพแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาเมืองในอนาคต

ลักษณะการวางผังเมืองและออกแบบภูมิทัศน์ของสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

1. ธรรมนูญว่าด้วยการผังเมืองเพื่อพัฒนาประเทศแบบบูรณาการ

สาระสำคัญของธรรมนูญว่าด้วยการผังเมืองดำเนินการโดยยึดหลักการในการวางผังเมือง ซึ่งเป็นกรอบหลักการพื้นฐานสากลที่ทุกประเทศจะยึดถือเป็นกฎที่ต้องคำนึงถึงเพื่อการวางและจัดทำผังเมืองที่ดี กล่าวคือ 1) หลักแห่งความมีเอกภาพ (Rule of Solidarity) มุ่งหวังให้เกิดความมั่นคงและเป็นปึกแผ่นในเนื้อหาเชิงพื้นที่ของการวางผังเมืองทุกระดับ เป็นหลักการสำคัญที่ผู้วางผังเมืองต้องยึดถือเพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกัน 2) หลักแห่งความสอดคล้องเชื่อมโยง (Rule of Coherence) มุ่งหวังให้เกิดความกลมกลืนในบริบทเชิงพื้นที่ของประเทศ เพื่อให้การวางผังเมืองมีการบูรณาการและเป็นระบบในทุกระดับ 3) หลักแห่งความยั่งยืน (Rule of Sustainability) มุ่งหวังให้เกิดความสมดุลในการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างการควบคุมและการพัฒนาพื้นที่เมือง เพื่อความเท่าเทียมและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน การแก้ไขปัญหาเมือง และการเพิ่มคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย โดยคำนึงถึงคนทุกกลุ่มและความหลากหลายของพื้นที่ การพัฒนาต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

ธรรมนูญว่าด้วยการผังเมืองได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 โดยให้คณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเป็นผู้จัดทำ เพื่อใช้เป็นหลักการพื้นฐานที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองพึงปฏิบัติ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วมีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่จะต้องดำเนินการต่อไปตามหน้าที่และอำนาจของตน [มาตรา 7 และมาตรา 75 (8)]

การวางผังเมืองถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการวางผังเมืองและการจัดระเบียบการใช้ที่ดินและทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนและเมืองอย่างยั่งยืนในเชิงพื้นที่ ช่วยลดปัญหาความแออัดและการกระจายตัวของประชากร พร้อมทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง ‘ธรรมนูญว่าด้วยการผังเมือง’ จึงถือเป็นกรอบบรรทัดฐาน หรือข้อตกลงที่ผู้เกี่ยวข้องทางผังเมืองพึงยึดถือและปฏิบัติร่วมกันเพื่อบูรณาการบริหารจัดการราชอาณาจักรไทยในด้านกายภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมืองอย่างเป็นธรรมและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อประเทศชาติและประชาชน

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำธรรมนูญว่าด้วยการผังเมือง ซึ่งจำแนกเป็น 3 หมวด 26 ข้อ ได้แก่ หมวด 1) หลักการเชิงนโยบาย คือหลักการที่สำคัญต่อความสำเร็จของระบบการผังเมืองของประเทศ ที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่เป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน จำนวน 7 ข้อ หมวด 2) หลักการพื้นฐาน คือหลักการที่ผู้วางและจัดทำผังเมืองและผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามผังเมือง ต้อง

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

ยึดถือและดำเนินการในการวางและจัดทำผังเมืองทุกระดับ จำนวน 14 ข้อ หมวด 3) **หลักการเชิงพื้นที่** คือหลักการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่โดยคำนึงถึงปัญหาและข้อจำกัดของพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและดำรงรักษาสภาพแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน จำนวน 5 ข้อ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า “ธรรมนูญว่าด้วยการผังเมือง” ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาการผังเมือง โดยมีผลผูกพันให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของตน ธรรมนูญนี้ยังเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการแผนงานการพัฒนาเชิงพื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาพื้นที่ของประเทศ

2. การวางผังเมืองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในอนาคต

การวางผังเมืองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในอนาคตมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชน การวางผังเมืองที่ดีจะช่วยลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เพิ่มความสามารถในการฟื้นฟูหลังเกิดภัยพิบัติ และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยในการวางแผนโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมโยธาธิการและผังเมืองมุ่งหมายกำหนดรูปแบบการวางและจัดทำผังเมืองทุกระดับให้สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งบูรณาการนโยบายของนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ทันโลก ทันสมัย และทันทั่วถึง

1. กันโลก วางผังและพัฒนาเมืองบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Bio Circular-Green Economy Model : BCG) ซึ่งผสมผสานเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) และความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutral) ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะบนฐานสิ่งแวดล้อมสีเขียว (Smart Urban & Green Environment) และการออกแบบเพื่อคนทุกกลุ่ม (Universal Design)

2. กันสมัย เพื่อประชาชน มุ่งเน้นอาคารปลอดภัย (Building Safety) อาคารสีเขียว (Green Building) และแอปพลิเคชันเพื่อประชาชน (Application) พร้อมทั้งตรวจติดตามระบบต่างๆ (Smart Monitoring) ส่งเสริมพลังงานทางเลือก (Alternative Energy) และการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Land Readjustment) รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนต่างวัย (New Gen Participation) ใช้ระบบอัจฉริยะด้านความปลอดภัย (Smart Platform) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สำหรับการวางผังและพัฒนาเมือง โดยน้อมนำแนวพระราชดำริในการพัฒนาพื้นที่ตามผังภูมิสังคม (Geo-Social Map) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม

3. กันทั่วถึง รวดเร็ว ทันสถานการณ์ ใช้ Line OA Chat BOT เพื่อโต้ตอบกับผู้ใช้ตลอดเวลา (Line OA Chat BOT) วางแผนและทำงานอย่างมีเป้าหมายเพื่อความรวดเร็ว และทันสถานการณ์ (Proactive Thinking & Working) บริการออนไลน์ที่ทุกคนเข้าถึงได้สะดวกทุกที่ (Smart Service) และการรับมือกับภัยพิบัติ

กรมโยธาธิการและผังเมืองภายใต้การกำกับดูแลของนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง จึงให้ความสำคัญกับการวางผังเมืองทุกระดับเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการวางผังและกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งการลดผลกระทบ การปรับตัว และการวางกฎระเบียบเพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้กับเมือง

ภารกิจด้านการผังเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมืองต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายสังคมคาร์บอนต่ำ และปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) โดยต้องส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้แก่คนทุกกลุ่ม และสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผ่านการระดมความคิดเห็นและสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ยังเป็นการยกระดับขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือและปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน

3. การวางผังเมืองระดับประเทศขึ้นำการพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการและยั่งยืน

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่คาดคิด ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร เทคโนโลยี และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นทั้งโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนา ประเทศไทยจึงต้องมีการวางแผนการพัฒนายืดหยุ่น ลดข้อจำกัดเดิม และพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับพลวัตโลก กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองทุกระดับให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง กล่าวถึงความสำคัญของการวางผังนโยบายระดับประเทศว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 กำหนดให้กรมฯ วางและจัดทำผังเมืองทุกระดับให้สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ โดยคำนึงถึงการรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาของพื้นที่ เพื่อเป็นกรอบขึ้นำการพัฒนาทางด้านกายภาพในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัด กรมฯ ได้ดำเนินการวางและจัดทำผังนโยบายระดับประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในด้านการใช้พื้นที่ การพัฒนาเมืองและชนบท โครงสร้างพื้นฐานหลัก การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามกรอบนี้

ผังนโยบายระดับประเทศจะนำไปสู่การปฏิบัติโดยการถ่ายทอดลงสู่แผนผังโครงการพัฒนาพื้นที่ทุกระดับ กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่ประเภทต่างๆ อย่างเหมาะสม เช่น การกำหนดแผน

การพัฒนาเศรษฐกิจ เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค ส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาเมืองในพื้นที่ปลอดภัย ส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ศักยภาพ จัดโครงสร้างพื้นฐานหลักให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่รองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน พร้อมแข่งขันในเวทีโลก นอกจากนี้ยังได้กำหนดโซนอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชายฝั่งทะเล และแหล่งมรดกที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งกำหนดพื้นที่ป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย อนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ สร้างความมั่นคงด้านน้ำในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือน

นอกจากนี้ผังนโยบายระดับประเทศยังได้กำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาในแต่ละภาค โดยขึ้นำการพัฒนาให้สอดคล้องกับบทบาทและศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงชี้ประเด็นปัญหาเชิงพื้นที่ที่สำคัญซึ่งควรดำเนินการวางแผนเพื่อการแก้ไขปัญห ผังนโยบายระดับประเทศนี้จะทำหน้าที่เป็นแผนแม่บทด้านกายภาพที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ของประเทศอย่างเป็นองค์รวม ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างโอกาสการมีงานทำ กระจายรายได้อย่างทั่วถึง และการเข้าถึงบริการทั้งในพื้นที่เมืองและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง

4. การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมการใช้บังคับผังเมืองรวม

การประเมินผลการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมจากการใช้บังคับผังเมืองรวมมีความสำคัญในการวัดผลกระทบและประสิทธิภาพของแผนผังเมือง กระบวนการนี้จะตรวจสอบว่าการพัฒนาพื้นที่เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ รวมถึงการระบุปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ปรับปรุงและพัฒนาแผนผังเมืองในอนาคตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

“การผังเมือง” หมายถึงการวางและดำเนินการตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในเมืองและชนบทเพื่อสร้างหรือพัฒนาเมืองใหม่ หรือทดแทนเมืองที่เสียหาย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสุขลักษณะ ความสะอาดสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังรวมถึงการอนุรักษ์และบูรณะสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม

ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 มาตรา 34 กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมือง หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น จัดทำรายงานการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมในการใช้บังคับผังเมืองรวมตามระยะเวลาที่คณะกรรมการผังเมือง หรือคณะกรรมการ

ผังเมืองจังหวัดกำหนด แต่ไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมหรือนับแต่วันที่คณะกรรมการผังเมืองหรือคณะกรรมการผังเมืองจังหวัดพิจารณา รายงานการประเมินผลครั้งที่ผ่านมาเสร็จสิ้น หากคณะกรรมการเห็นว่าสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญจนทำให้ผังเมืองรวมนั้นไม่เหมาะสมที่จะรองรับการพัฒนาหรือจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเมืองด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการปรับปรุงและจัดทำผังเมืองรวมใหม่ให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลผังเมืองรวมมีดังนี้

1. ตรวจสอบสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อทราบถึงระดับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ ความสำเร็จ หรือปัญหาในพื้นที่ผังเมืองรวม สำหรับเสนอคณะกรรมการผังเมืองหรือคณะกรรมการผังเมืองจังหวัดพิจารณาว่าควรบังคับใช้ต่อไปหรือปรับปรุงผังเมืองรวม
2. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากร นโยบายหรือโครงการของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการขนส่ง การป้องกันภัยพิบัติ และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง ตลอดจนตรวจสอบความสัมฤทธิ์ผลของผังจากความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการปฏิบัติตามผังเมืองรวม

การจัดทำรายงานการประเมินผลต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการผังเมืองกำหนดซึ่งต้องแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ความหนาแน่นของประชากร นโยบายหรือโครงการของรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจและสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การคมนาคมและการขนส่ง การป้องกันภัยพิบัติ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล

5. มาตรการภาครัฐในการจัดการรับมือผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความมั่นคงทางอาหาร

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบอย่างมากต่อความมั่นคงทางอาหาร ภาครัฐจึงต้องนำแนวทางการวางผังเมืองมาใช้เป็นมาตรการในการรับมือ โดยการวางผังเมืองจะช่วยในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรมในเขตเมืองและพื้นที่รอบเมือง รวมถึงการสร้างระบบชลประทานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเกษตร และพัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการกระจายอาหารอย่างทั่วถึง การวางผังเมืองยังช่วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาแนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน

“กรอบในการวางผังนโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ประกอบด้วยผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในระดับประเทศ ภาค และจังหวัด เพื่อกำหนดบทบาทและทิศทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเหมาะสม ผังนโยบายระดับประเทศเน้นการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และบริบทการพัฒนาประเทศให้มีความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมขั้นดี และรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและประชากร กรอบนโยบายนี้จะถูกถ่ายทอดลงสู่การวางแผนในระดับภาค จังหวัด และชุมชนต่อไป

“การใช้ประโยชน์พื้นที่ของประเทศแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พื้นที่สงวน พื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่พัฒนา โดยพื้นที่สงวนเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติและระบบนิเวศ เช่น ป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งต้องได้รับการปกป้อง พื้นที่อนุรักษ์เป็นพื้นที่ที่ต้องการการบำรุงรักษาเพื่อคงคุณค่าในการใช้ประโยชน์ระยะยาว เช่น ป่าไม้เศรษฐกิจ แหล่งน้ำ และพื้นที่อนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ ส่วนพื้นที่พัฒนาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการพัฒนาชุมชนและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่เมือง และการตั้งถิ่นฐาน โดยพื้นที่เกษตรกรรมมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศและมีความสำคัญ

ในการผลิตอาหารและสินค้าเกษตร แต่กำลังประสบปัญหาจากการรุกรานของพื้นที่เมือง การตั้งถิ่นฐาน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร การวางผังและพัฒนาเมืองให้เป็นระเบียบ และส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร จึงมีกรรวมอยู่ในผังเมืองรวมในรูปแบบแผนผังและข้อกำหนดการใช้ที่ดิน

“ยกตัวอย่างเช่น ปัจจุบันภาคเกษตรกรรมมีสัดส่วนการใช้น้ำมากที่สุดถึงร้อยละ 74 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้การบริหารจัดการน้ำมีความท้าทายมากขึ้น การวางผังเมืองช่วยสนับสนุนความมั่นคงทางอาหาร โดยผสมผสานนโยบายและมาตรการต่างๆ ในแผนผังและข้อกำหนดการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกัน ‘ผังน้ำ’ ตามกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำและพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 เน้นการบริหารจัดการเพื่อการตั้งถิ่นฐาน การพัฒนาเมือง และความปลอดภัยจากอุทกภัย โดยแสดงพื้นที่กักเก็บน้ำ พื้นที่พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ การกำหนดที่ดินเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแผนผังอื่นๆ รวมถึงการวางผังรองรับการเจริญเติบโตของเมืองในอนาคต โดยคำนึงถึงการบำบัดน้ำเสียในเขตเมืองเพื่อป้องกันผลกระทบต่อภาคการเกษตร”

ว่าที่ร้อยเอก อีรพงศ์ ครุฑดิลกานันท์ รองอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง กล่าวถึงความสำคัญของมาตรการภาครัฐในการจัดการรับมือผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความมั่นคงทางอาหารซึ่งแทรกอยู่ในการวางผังเมือง

6. กรมโยธาธิการและผังเมืองได้จัดทำผังเมืองครอบคลุมทั่วประเทศ

เพื่อพัฒนาทุกพื้นที่ให้ปลอดภัยและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 การวางและจัดทำผังเมืองแบ่งเป็น 2 กลุ่ม 5 ประเภท

1. ผังนโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการใช้พื้นที่เพื่อให้หน่วยงานรัฐดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผังนโยบายระดับประเทศ ผังนโยบายระดับภาค และผังนโยบายระดับจังหวัด

1.1 ผังนโยบายระดับประเทศ เป็นกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาพื้นที่ของประเทศในด้านการใช้พื้นที่ การพัฒนาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง และชนบท โครงสร้างพื้นฐานหลักการพัฒนาพื้นที่พิเศษ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการอื่นๆ ที่จำเป็นตามมาตรา 13

กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้ดำเนินการวางผังนโยบายระดับประเทศ และเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายผังเมืองแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

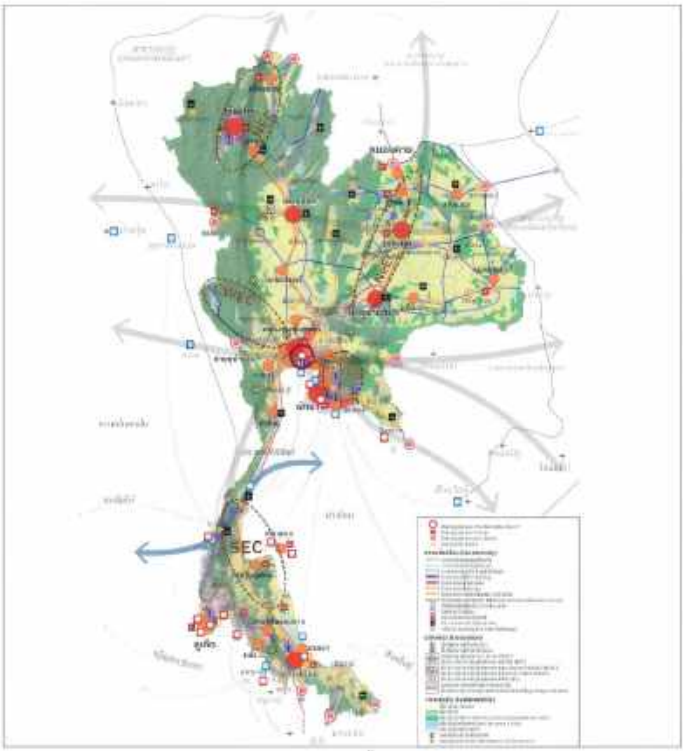
กรอบนโยบายการใช้พื้นที่ประเทศ ชี้นำทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของประเทศใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connectivity) 2) การใช้นวัตกรรม (Innovation) 3) การพัฒนาพื้นที่สู่ความยั่งยืน (Sustainability) โดยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใน 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออก และภาคใต้ เพื่อบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน โดยกำหนดให้กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางนานาชาติ และเชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น นครราชสีมา หาดใหญ่ ภูเก็ต และพัททยา เป็นเมืองหลักของภูมิภาคและร่วมพัฒนาควบคู่กับเมืองรอง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้เป็นเมืองยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ

1.2 ผังนโยบายระดับภาค เป็นแนวทางการพัฒนาและรักษาพื้นที่ที่มีขอบเขตเกิน 1 จังหวัด ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคมและขนส่ง การสาธารณสุขโรคและบริการสาธารณะ รวมถึงการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้ดำเนินการวางผังนโยบายระดับภาค และให้คณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติพิจารณาและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้หน่วยงานรัฐดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ

1.2.1 ภาคเหนือ มุ่งเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้และป่าต้นน้ำที่สำคัญ ส่งเสริมเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภาคเหนือ (เชียงรายและตาก) เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) และเอเชียใต้ พัฒนาศูนย์เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูงโดยมีอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายใต้ความเข้มแข็งของอารยธรรมล้านนา พัฒนาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง

- 1.2.2 **ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชีย มีบทบาทความเป็นมหานครระดับโลก โดยเน้นความสำคัญด้านการค้า การบริการการแพทย์ และการท่องเที่ยว และเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่งระดับภูมิภาคอาเซียน และรวมถึงความเป็นศูนย์กลางทางด้านการศึกษาในระดับชาติ
- 1.2.3 **ภาคตะวันออก** ยกกระดับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ให้เป็นประตูเศรษฐกิจด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เชื่อมโยงอาเซียน จีน และอินเดีย ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งหลายรูปแบบอย่างไร้รอยต่อทั้งทางบก ทางราง ทางอากาศ และทางน้ำ และเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ทั้งอุตสาหกรรมเดิมและ 12 อุตสาหกรรมเป้าหมาย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี
- 1.2.4 **ภาคกลาง** ยกกระดับแหล่งผลิตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ (ข้าว อ้อยโรงงาน สับปะรด และปศุสัตว์) เพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารของประเทศ ส่งเสริมการเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้รองจากภาคมหานคร บริหารจัดการแหล่งมรดกโลกทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (ทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง ผืนป่าแก่งกระจาน และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) พัฒนาอุตสาหกรรมทางโลจิสติกส์เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
- 1.2.5 **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ยกกระดับการเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรม เกษตรก้าวหน้า เศรษฐกิจฐานชีวภาพ (BCG) แหล่งปศุสัตว์ การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ และแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดของประเทศ มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นทั้งมรดกโลกทางประวัติศาสตร์ (บ้านเชียง) และมรดกโลกทางธรรมชาติ (อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่) รวมถึงอารยธรรมเขมร (ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง) พื้นที่ตั้งเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) ต่อเนื่องไปยังจีน เป็นประตูการค้าสู่อินโดจีน ส่งเสริมการค้าชายแดนและพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (หนองคาย นครพนม)

- 1.2.6 **ภาคใต้** ส่งเสริมแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจและเกษตรชีวภาพ (ข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และประมง) พัฒนาแหล่งผลิตสินค้าบริการอาหารที่สำคัญของประเทศ ส่งเสริมการเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติและเป็นประตูเชื่อมโยงฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน พัฒนาให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืน (SEC) และเป็นทางออกสู่ทะเลของภาคใต้ตอนบน
- 1.3 **ผังนโยบายระดับจังหวัด** ผังนโยบายระดับจังหวัด เป็นแนวทางการพัฒนาและรักษาพื้นที่ระดับจังหวัด ครอบคลุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคม การขนส่ง การสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้วางผังนโยบายระดับจังหวัด เสนอต่คณะกรรมการผังเมืองเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้หน่วยงานรัฐดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ

ภาพร่างกรอบนโยบายการใช้พื้นที่ประเทศไทย พ.ศ. 2580

2. ผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การกำหนดกรอบแนวทางและแผนงานการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด เพื่อการพัฒนาและการรักษาเมือง บริเวณที่เกี่ยวข้อง และชนบท แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ

2.1 ผังเมืองรวม ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 “ผังเมืองรวม” หมายความว่า แผนผัง นโยบาย และโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไปในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบท ในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและขนส่ง การสาธาณูปโภค สาธาณูปการ บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

ผลการดำเนินการด้านผังเมืองรวม ข้อมูลผังเมืองรวมในปัจจุบัน (ณ วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2567) มีจำนวนทั้งหมด 699 ผัง แบ่งออกเป็น

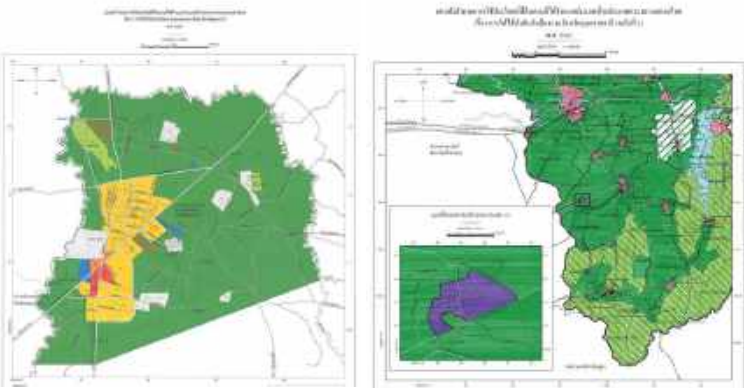
- 1. ผังเมืองรวมที่ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว จำนวน 342 ผัง
- 2. ผังเมืองรวมที่กำลังดำเนินการวางและจัดทำ (ผังพื้นที่เปิดใหม่ดำเนินการครั้งแรก) จำนวน 357 ผัง

โดยผังเมืองรวมทั้งหมดสามารถจำแนกตามประเภทผังได้ 3 ประเภทดังนี้

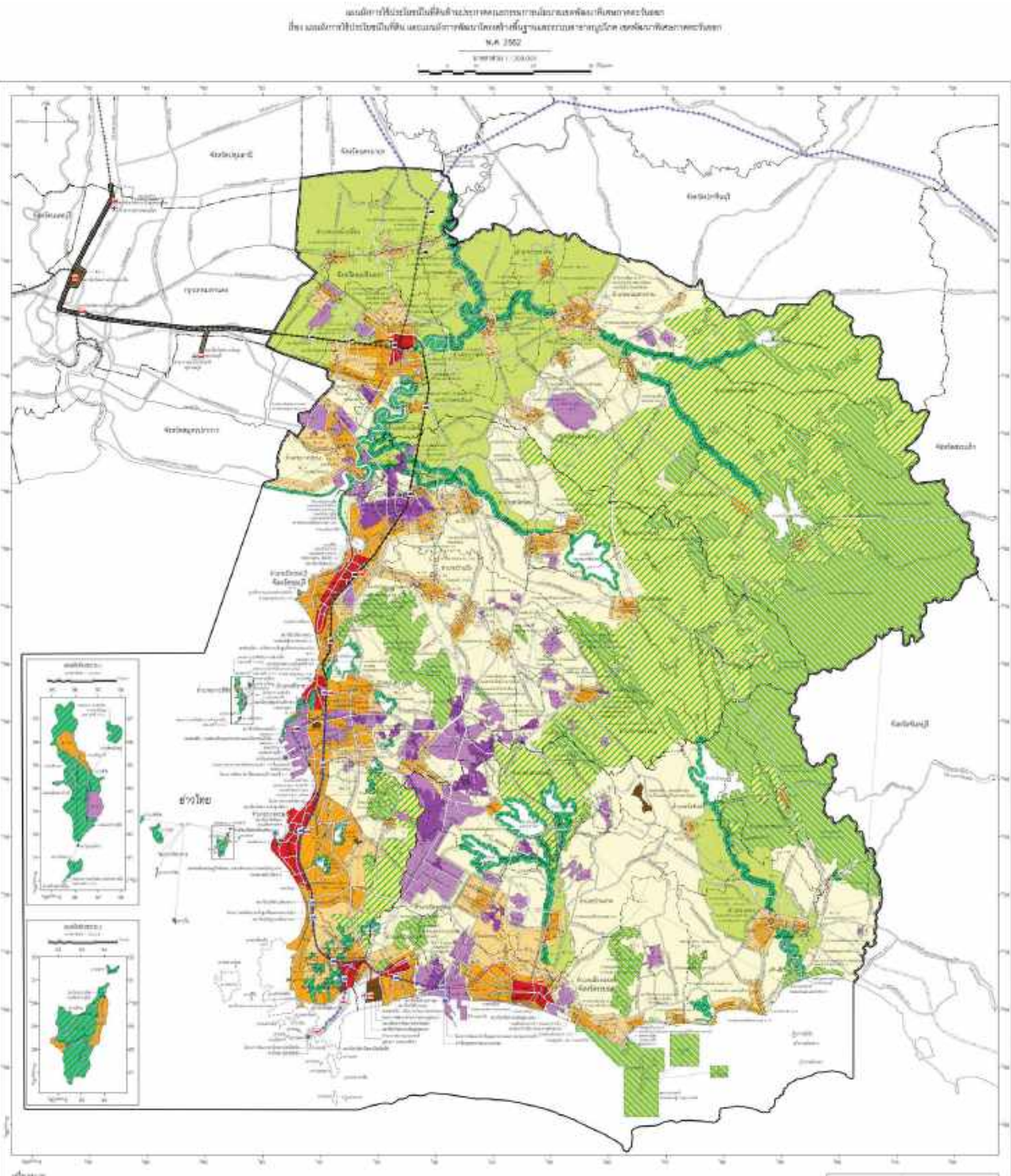
2.1.1 ผังเมืองรวมจังหวัด ดำเนินการในพื้นที่ 70 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 70 ผัง โดยยกเว้น จังหวัดที่ดำเนินการในรูปแบบผังเมืองรวมเมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดที่ดำเนินการในผังเมืองเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ผังเมืองรวมจังหวัดทั้งหมดได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎกระทรวงและมีผลบังคับใช้อยู่

2.1.2 ผังเมืองรวมเมือง/ผังเมืองรวมชุมชน มีจำนวนทั้งหมด 628 ผัง ประกอบด้วย ผังที่ได้ประกาศใช้บังคับแล้ว 271 ผัง และผังที่กำลังดำเนินการวางและจัดทำ (ผังที่เปิดใหม่โดยดำเนินการครั้งแรก) จำนวน 357 ผัง เป็นผังที่ดำเนินการโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 349 ผัง และเป็นผังที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8 ผัง

2.1.3 ผังเมืองเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีจำนวน 1 ผัง ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 กำหนดให้แผนผังที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นผังเมืองรวมตามกฎหมายผังเมือง และให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับ

ผังเมืองเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)*

แผนผัง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติ
 ดังกล่าว กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงมีการวางแผนและจัดทำผังเมือง
 รวมขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดให้สอดคล้องกับผังเมืองเขตพัฒนาพิเศษ
 ภาคตะวันออก (EEC) โดยมีเป้าหมายในพื้นที่ 30 อำเภอ รวมทั้งสิ้น
 30 ผัง ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี จำนวน 11 ผัง จังหวัดระยอง จำนวน
 8 ผัง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 11 ผัง ซึ่งเมื่อดำเนินการวางแผนผังเมือง
 รวมเมือง/ผังเมืองรวมชุมชนครบถ้วนแล้ว จะใช้บังคับแทนผังเมืองเขต
 พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)* ต่อไป

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีผังเมืองรวมที่แก้ไขตามมาตรา 35 และประกาศใช้บังคับ
 แล้วจำนวน 4 ผัง (ข้อมูลประกาศ ณ วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2567) ประกอบด้วย

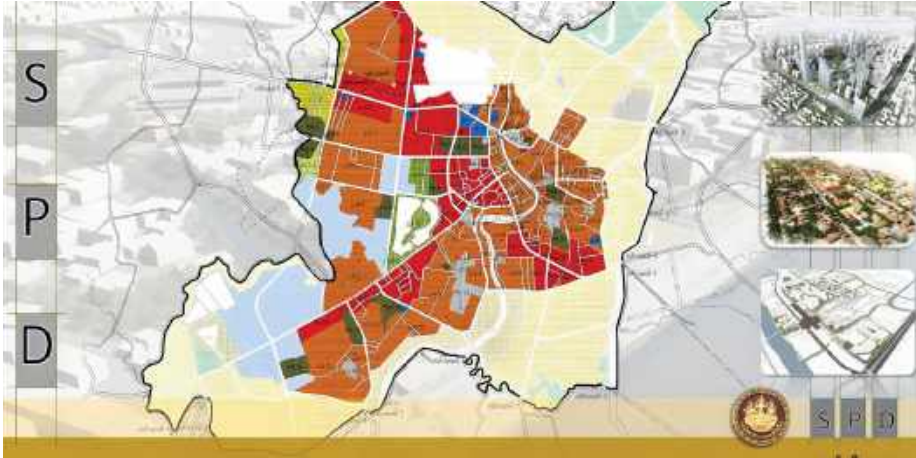
- ผังเมืองรวมจังหวัด ที่แก้ไขตามมาตรา 35 และประกาศใช้บังคับแล้วจำนวน 1 ผัง
- ผังเมืองรวมเมือง/ผังเมืองรวมชุมชน ที่แก้ไขตามมาตรา 35 และประกาศใช้บังคับ
แล้วจำนวน 3 ผัง

ผังเมืองรวมที่อยู่ในขั้นตอนการขอแก้ไขตามมาตรา 35 จำนวน 41 ผัง ประกอบด้วย

- การขอแก้ไขผังเมืองรวมจังหวัด จำนวน 28 ผัง
- การขอแก้ไขผังเมืองรวมเมือง/ผังเมืองรวมชุมชน จำนวน 13 ผัง

* ผังเมืองเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) หมายถึง ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษ
 ภาคตะวันออก เรื่อง แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบ
 สาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2562

ผลสัมฤทธิ์ของงานด้านการวางและจัดทำผังเมืองรวมเป็นกรอบชี้้นำการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เมืองหรือชนบทมีความสวยงาม เจริญเติบโตอย่างมีระเบียบ ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมเศรษฐกิจตามบทบาทและศักยภาพของพื้นที่ และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่มีที่โล่งและที่พักผ่อนหย่อนใจ รักษาสถานที่ที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและภูมิประเทศทั้งดงาม ทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย โดยการวางผังใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตควบคู่กับโครงการคมนาคมและการขนส่งให้สัมพันธ์กัน รักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรม โบราณสถาน และสิ่งที่มีคุณค่าของเมืองหรือชุมชน

2.2 ผังเมืองเฉพาะ ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 กำหนดให้เป็นผังประเภท “ผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน” เช่นเดียวกับ “ผังเมืองรวม” โดยต้องสอดคล้องกับผังเมืองรวมตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 โดย “ผังเฉพาะ” จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เพื่อดำเนินการกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมีองค์ประกอบการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ทำแผนผัง มาตรการ ข้อกำหนด แผนโครงการพัฒนาตามผังเมืองเฉพาะแผน งบประมาณ และแผนระยะเวลา ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะเป็นรูปธรรมและเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประชาชน เป้าหมายหลักคือการพัฒนาเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ผังเมืองเฉพาะมีเป้าหมายการดำเนินการเพื่อการสร้างเมืองใหม่ การพัฒนาเมือง และการฟื้นฟูเมือง

แผนปฏิบัติการหรือแผนแม่บทระดับหน่วยงานที่ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาเมือง การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูเมืองที่สอดคล้องกับมาตรา 4 ซึ่งมีจำนวน 2 แผน ดังนี้

- 1) แผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า โดยสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแผนปฏิบัติระดับชาติที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติประกาศเขตเมืองเก่าแล้วจำนวน 36 เมือง เช่น เมืองพิจาย เมืองราชบุรี เมืองเชียงใหม่ เมืองตรัง เมืองน่าน เมืองแม่ฮ่องสอน เมืองตะกั่วป่า เป็นต้น
- 2) แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่เมืองกับโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง (Transit Oriented Development : TOD) โดยสำนักงานนโยบายการขนส่งและจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมและสอดคล้องกับผังเมืองรวมจำนวน 10 เมือง เช่น ชุมชนบ้านฉาง เมืองฉะเชิงเทรา ชุมชนบัวใหญ่ เมืองพระนครศรีอยุธยา เมืองขอนแก่น เป็นต้น

การขับเคลื่อนการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 และแผนการดำเนินงานที่ผ่านมามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบให้ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะและขอให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้ดำเนินการจำนวน 5 ผัง ดังนี้ 1) ผังเมืองเฉพาะเมืองเก่าสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 2) ผังเมืองเฉพาะเมืองเก่าจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 3) ผังเมืองเฉพาะเมืองเก่าตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา 4) ผังเมืองเฉพาะเมืองเก่าพิษณุโลก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 5) ผังเมืองเฉพาะชุมชนปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

โครงการพัฒนาเมือง พื้นที่ชุมชนวัดท่าแขก-แก่งคุดคู้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ภารกิจด้านการพัฒนาเมือง

ภารกิจด้านการพัฒนาเมืองของกรมโยธาธิการและผังเมืองมุ่งเน้นให้เมืองมีความปลอดภัยจากธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมดี และมีระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐาน รับผิดชอบการพัฒนาแบบป้องกันน้ำท่วม เชื้อเพลิงป้องกันตลิ่ง และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน และระบบระบายน้ำ นอกจากนี้ยังมีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ทั้งนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองปฏิบัติภารกิจตามนโยบาย “ทันโลก ทันสมัย ทันทั่วถึง” ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทันทั่วถึง เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขประชาชน

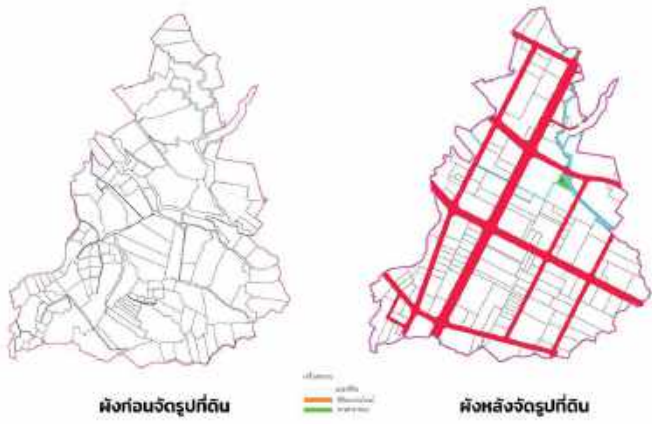

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

1. โครงการจัดรูปที่ดิน เปลี่ยนที่ดินตาบอด ให้เป็นที่ดินแปลงสวย

โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาที่ดินในเมืองให้ใช้ประโยชน์ได้ตามผังเมืองรวม นโยบายนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ภายใต้พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547 ชุมชนมีโอกาสร่วมเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา เจ้าของที่ดินต้องแบ่งที่ดินบางส่วนเพื่อการพัฒนาให้ทุกแปลงใช้ประโยชน์ได้ พร้อมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า และประปา โครงการนี้เน้นการพัฒนาร่วมกันระหว่างรัฐและประชาชน เปิดพื้นที่ตาบอดให้เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานได้มาตรฐาน ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในชุมชนอย่างยั่งยืน

โครงการจัดรูปที่ดินมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้ประชาชนที่มีปัญหาด้านที่ดินสามารถรวมตัวกันจัดรูปที่ดินใหม่ เพื่อให้มีการเข้าถึงสาธารณูปโภคอย่างทั่วถึง และให้การพัฒนาที่ดินเป็นไปตามแผนผังเมือง เจ้าของที่ดินที่เข้าร่วมโครงการยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ขั้นตอนการจัดรูปที่ดินจะเริ่มจากการจัดทำผังที่ดินจนกว่าจะได้ผังที่พอใจ เมื่อได้ผังที่พอใจแล้วจะนำที่ดินนั้นไปออกโฉนดใหม่เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้เต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับแผนผังเมือง ได้รับการพัฒนาจากที่ดินตาบอดและที่ดินเศษเสี้ยวให้กลายเป็นที่ดินแปลงสวยที่มีมูลค่าสูงขึ้น มีการพัฒนาถนนกว่า 200 กิโลเมตรโดยไม่ต้องเวนคืนที่ดิน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำสวนสาธารณะในพื้นที่โครงการเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน โครงการจัดรูปที่ดินได้ดำเนินการใน 71 โครงการ ครอบคลุม 54 จังหวัด ทำให้มีการพัฒนาที่ดินจำนวน 5,816 แปลง คิดเป็นเนื้อที่ 19,225 ไร่ พร้อมพัฒนาโครงข่ายถนนในเขตผังเมืองรวมถึง 217 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นถนนตามผังเมืองรวม 88 สาย ใน 59 ผังเมืองรวม คิดเป็นระยะทางประมาณ 82.235 กิโลเมตร และถนนโครงข่ายเพื่อเชื่อมโยงการสัญจรในพื้นที่เมืองและบริเวณโดยรอบประมาณ 134.833 กิโลเมตร

นอกจากนี้บางโครงการยังจัดให้มีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา และพื้นที่แถมถึงเพื่อป้องกันน้ำท่วม โดยที่ดินเหล่านี้มาจากการปันส่วนที่ดินของผู้เข้าร่วมโครงการทำให้ภาครัฐได้พื้นที่สาธารณะเพิ่มขึ้น 1,868 ไร่ และประหยัดงบประมาณในการเวนคืนที่ดินได้กว่า 2,772 ล้านบาท ประชาชนกว่า 5 ล้านคนได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ และยังส่งผลให้มูลค่าที่ดินและทรัพย์สินของประเทศเพิ่มขึ้นกว่า 50,000 ล้านบาท โดยประชาชนร่วมลงทุนกับรัฐในโครงการจัดรูปที่ดิน “ราษฎร์-รัฐ ร่วมพัฒนา” ถึง 56.84% ของมูลค่าโครงการ

การดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินทำให้เกิดการพัฒนาตามผังเมืองรวมอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ “โครงสร้างพื้นฐานชั้นนำการพัฒนา” ซึ่งสามารถพัฒนาโครงข่ายถนนและการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมืองรวมในคราวเดียวกัน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่สนใจหรือประสงค์เข้าร่วมโครงการ กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พัฒนาช่องทางออนไลน์เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งความประสงค์ได้ง่ายๆ จากทุกสถานที่ ทุกเวลา (Any Where - Any Time) ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาโครงการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ต่างๆ โดยคาดว่าจะเปิดให้ใช้งานได้ในเดือนกันยายน ปี 2567

กรมโยธาธิการและผังเมือง ช่างของแผ่นดิน สถาปนิกหลวง ผังเมืองของประชาชน

2. โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและปรับปรุงภูมิทัศน์พัฒนาเมืองริมตลิ่งแม่น้ำกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้การค้าการลงทุนบริเวณชายแดนมีเม็ดเงินหมุนเวียนในอัตราสูง อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทางเทศบาลนครเชียงรายจึงขอความอนุเคราะห์กรมโยธาธิการและผังเมือง ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาพื้นที่ริมตลิ่งแม่น้ำกก เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดเชียงรายให้โดดเด่นและยั่งยืน

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและปรับปรุงภูมิทัศน์ริมตลิ่งแม่น้ำกก เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยโครงการประกอบด้วย การก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำกก การสร้างทางจักรยาน ทางเดินเท้า ปรับปรุงภูมิทัศน์ ลานจอดรถยนต์ จักรยาน และห้องน้ำสาธารณะ เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง เพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุด โครงการนี้จะเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้กับเชียงราย กระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 1 ล้านคนต่อปี

ปัจจุบันโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ พัฒนาเมืองริมแม่น้ำกก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ทำให้พื้นที่ริมแม่น้ำกกมีความสวยงามร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ส่งเสริมการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ยกกระดับเทศบาลนครเชียงรายให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

3. โครงการพัฒนา “คลองแม่ข่า” เปลี่ยนน้ำเสียเป็นน้ำใส สร้างอุโมงค์บายพาสส่งตรงสู่แม่น้ำปิง

“คลองแม่ข่า” มีความสำคัญในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กว่า 700 ปี ไหลผ่านพื้นที่เศรษฐกิจ โบราณสถาน และชุมชนหนาแน่นกว่า 20 ชุมชน ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่ประตูน้ำบ้านดอนชัย ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านมากล่องแม่ข่าใช้เส้นทางระบายน้ำฝนและน้ำเสียจากชุมชน และประสบปัญหาการรุกรานน้ำ ทำให้สภาพแวดล้อมและคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม จังหวัดเชียงใหม่จึงได้กำหนดให้มีการพัฒนาและแก้ไขปัญหากล่องแม่ข่า โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองรับผิดชอบด้านการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย เพื่อให้คลองแม่ข่ามีคุณภาพน้ำดี มีภูมิทัศน์สวยงาม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

ปัจจุบันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชนได้ร่วมกันพัฒนากล่องแม่ข่าให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมใจกลางเมืองเชียงใหม่จนได้รับการขนานนามว่า “โอตารูเมืองไทย” พร้อมส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน “โดยชุมชน เพื่อชุมชน” กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการตามแผนแม่บทคลองแม่ข่า สนับสนุนโครงการพัฒนาและแก้ไขปัญหากล่องแม่ข่า โดยการสำรวจออกแบบ และดำเนินโครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำหลักเพื่อบรรเทาน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนเมืองเชียงใหม่ระยะที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย อุโมงค์ระบายน้ำ งานปรับปรุงคลองชลประทาน และงานอาคารชลศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนทิศทางการระบายน้ำจากอุโมงค์เดิมที่ไหลลงสู่คลองแม่ข่าเป็นการบำบัดน้ำก่อนระบายลงแม่น้ำปิงผ่านคลองชลประทาน

กรมโยธาธิการและผังเมืองตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพน้ำก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ จึงร่วมมือกับองค์การจัดการน้ำเสียจังหวัดเชียงใหม่ (อจน.) และหน่วยงานท้องถิ่น ดำเนินการบำบัดน้ำเสียให้เป็นน้ำดีก่อนปล่อยลงแม่น้ำปิงเพื่อไม่ให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมและทำให้น้ำในคลองแม่ข่ามีคุณภาพดีพร้อมสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนแม่บทคลองแม่ข่า “คลองสวย น้ำใส ไหลดี ชุมชนมีสุข”

4. โครงการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว พลักดัน ระนองสู่เมืองท่องเที่ยวสุขภาพระดับโลก “Wellness City”

การพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยดำเนินการสอดคล้องกับแผนงาน ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาล รวมถึงวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของเมือง เริ่มจากการวางผังแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า รักษาอัตลักษณ์ชุมชน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ผลักดันจังหวัดระนองเมืองที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่งดงาม โดยเฉพาะน้ำพุร้อนรักษะวาริน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำของโลก (Wellness City)

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่ออนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ทรุดโทรม และขาดแคลนสาธารณูปโภคให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้ประชาชนและเอกชนในพื้นที่ โดยเห็นถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนอง กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนและปรับปรุงสวนสาธารณะรักษะวาริน โดยปรับปรุงบ่อน้ำพุร้อนและภูมิทัศน์โดยรอบ เช่น ทางเข้า ส่วนต้อนรับ ลานจอดรถ ร้านค้าชุมชน ลานกิจกรรม และทางจักรยาน เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว รองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ตามยุทธศาสตร์จังหวัดในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness City) และสถานที่พักผ่อนสำคัญของระนองและประเทศ

นอกจากนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองยังได้ดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์คลองหาดส้มแป้นซึ่งเชื่อมต่อกับน้ำพุร้อนรักษะวาริน โดยสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งเพื่อป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของดินริมตลิ่ง รวมทั้งพัฒนาลำคลองให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะเพิ่มมูลค่าในการพัฒนาแหล่งน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้ว ยังป้องกันปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัยได้อีกด้วย โครงการนี้ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ทางเดิน ทางวิ่งพร้อมราวกันตก และไฟฟ้าส่องสว่าง เชื่อมต่อกับทางจักรยานและลานกิจกรรมริมน้ำที่ทดแทนลานเดิมบริเวณลานอเนกประสงค์ของเทศบาลเมืองระนองซึ่งเป็นพื้นที่พักผ่อนและจัดกิจกรรมประจำปีของชาวระนอง

ปัจจุบันโครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดระนองสามารถใช้พื้นที่สาธารณะได้อย่างคุ้มค่ายกระดับให้เป็นเมืองน่าอยู่ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และรักษาอัตลักษณ์ของเมือง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กรมโยธาธิการและผังเมืองยังมีแนวคิดพัฒนาโครงการสำรวจออกแบบแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับคุณภาพพื้นที่ท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลต่อไป

5. โครงการพัฒนา “พรุคลองควาย” แก้ปัญหาน้ำท่วม สร้างแลนด์มาร์กใหม่ เมืองสุราษฎร์ รองรับการเดินทางในอนาคต

โครงการพัฒนาพื้นที่พรุคลองควาย ตำบลบางกุ้ง อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี คาดว่าจะแล้วเสร็จปลายปี 2567 โดยมุ่งพัฒนาให้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำที่มีมาตรฐาน แก้ปัญหาน้ำท่วม และส่งเสริมการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างยั่งยืน แต่เดิมพื้นที่เทศบาลนครสุราษฎร์ธานีเกิดน้ำท่วมซ้ำเป็นประจำ เนื่องจากคูคลองตื้นเขินและไม่ได้ปรับปรุงมานาน อีกทั้งมีสิ่งปลูกสร้างขวางทางน้ำ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายขุดลอกคูคลองและทำแหล่งเก็บกักน้ำหรือแก้มลิงตามแนวพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมและช่วยเหลือประชาชนกว่า 13,383 ครัวเรือน

การพัฒนาพื้นที่พรุคลองควายโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับการประสานจากเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพรุคลองควายให้เป็นพื้นที่พัฒนาตามหลักวิชาการ เป้าหมายคือการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ ป้องกันการรุกรานที่ดิน และส่งเสริมสุขภาพคนในชุมชน ด้วยลู่วิ่งทางจักรยาน ต้นไม้ร่มรื่น เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและจัดกิจกรรม รวมถึงรองรับการพัฒนาในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้างและคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน 2567 เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะได้อย่างรวดเร็วปลอดภัย และคุ้มค่า พร้อมพัฒนาสู่การเป็นแลนด์มาร์กใหม่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ระยะที่ 2 มุ่งแก้ปัญหา น้ำท่วมขังบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และพื้นที่ใกล้เคียง โดยการวางระบบท่อ จัดสร้างอาคารบ่อสูบน้ำ และปรับปรุงระบบการไหลของน้ำเพื่อรองรับการระบายน้ำในช่วงฤดูฝน ปัจจุบันกำลังดำเนินการก่อสร้างตามแผนงาน คาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนเมษายน 2568 โครงการนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ระบายน้ำในช่วงฤดูฝนได้รวดเร็ว และเพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงความปลอดภัยในพื้นที่เศรษฐกิจของจังหวัด

6. โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนบางเสร่ และพื้นที่ต่อเนื่อง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีสู่แหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนที่ยั่งยืน รองรับการพัฒนาของพื้นที่ EEC

ชุมชนบางเสร่ในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนประมงเก่าแก่ที่มีอาคารบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงและเป็นย่านการค้าที่สำคัญของพื้นที่ ในปัจจุบันชุมชนบางเสร่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาและขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและการค้า และการลงทุนในด้านต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น พื้นที่ชุมชนบางเสร่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเมืองจากทิศเหนือ (เมืองพัทยา) และทิศใต้ (เมืองสัตหีบ) เข้ามาสู่พื้นที่

กรมโยธาธิการและผังเมืองเห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเมืองเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต โดยได้ดำเนินการจัดทำผังเมืองเพื่อพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนบางเสร่เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาของ EEC ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน การพัฒนาต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนบางเสร่รับมือกับการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาเอกลักษณ์และเสน่ห์ของชุมชนไปพร้อมๆ กัน โดยโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนบางเสร่และพื้นที่ต่อเนื่อง ตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ภายใต้กรอบโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) นี้ มุ่งเน้นพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองตามนโยบาย EEC และส่งเสริมให้ชุมชนบางเสร่ซึ่งมีเอกลักษณ์และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ โครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชน ตลอดจนถนนและคลองสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลบางเสร่ โดยมีการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ทางเท้า เชื่อมป้องกันตลิ่ง และการปรับปรุงคลองระบายน้ำ

เมื่อโครงการแล้วเสร็จจะทำให้ชุมชนมีถนน ทางเท้า และระบบไฟฟ้าส่องสว่างที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยในการสัญจร เดินทางได้สะดวกมากขึ้น รวมถึงมีสถานที่สำหรับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายของชุมชน ช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยววิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังสามารถลดปัญหาน้ำท่วมขังและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในช่วงฤดูน้ำหลากยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

7. โครงการพัฒนาคล่องเปรมประชากรตั้งแต่
บริเวณสวนสาธารณะ ปตท. เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ถึงบริเวณคลองบ้านใหม่
จังหวัดปทุมธานี

โครงการพัฒนาคล่องเปรมประชากรครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่บริเวณสวนสาธารณะ ปตท. เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ไปจนถึงบริเวณคลองบ้านใหม่ จังหวัดปทุมธานี เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาคล่องเปรมประชากรให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ลดปัญหาน้ำท่วม และปรับปรุงระบบการระบายน้ำของพื้นที่ดังกล่าว

คล่องเปรมประชากรมีความยาวประมาณ 50.8 กิโลเมตร และมีสภาพพื้นที่ริมคลองแต่ละช่วงที่แตกต่างกัน การกำหนดแนวทางในการพัฒนาจึงต้องสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ แบ่งได้เป็นช่วงที่ 1) จากคลองผดุงกรุงเกษมถึงถนนเทศบาลสงเคราะห์ เป็นช่วงต้นที่ผ่านสถานที่ราชการและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความยาวประมาณ 9.8 กิโลเมตร ช่วงที่ 2) จากถนนเทศบาลสงเคราะห์ถึงคลองรังสิต-ประยูรศักดิ์ เป็นช่วงที่มีประชาชนตั้งบ้านเรือนรูกล่ำลำคลองเป็นจำนวนมาก มีสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด กีดขวางทางระบายน้ำในคลอง มีความยาวประมาณ 17 กิโลเมตร ช่วงที่ 3) จากคลองรังสิตประยูรศักดิ์ถึงแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นช่วงปลายที่ผ่านพื้นที่ชนบท เกษตรกรรม และมีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในบริเวณใกล้เคียง มีความยาวประมาณ 24 กิโลเมตร โดยแบ่งเป็นช่วงที่อยู่ในจังหวัดปทุมธานี 16 กิโลเมตร และช่วงที่อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 8 กิโลเมตร

ภายใต้สภาพปัญหาดังกล่าว กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการพัฒนาคล่องเปรมประชากรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2562 ซึ่งเห็นชอบแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานระบบคลองและการพัฒนาชุมชนริมคล่องเปรมประชากร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก

คือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ และปรับปรุงภูมิทัศน์ริมคลองให้มีความสะอาดสวยงาม เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

การดำเนินงานนี้ประกอบด้วยการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งในพื้นที่หลัก 2 แห่ง คือ กรุงเทพมหานครและปทุมธานี นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างบ้านมั่นคงในพื้นที่ด้านหลังเขื่อนป้องกันตลิ่งเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาคล่องเปรมประชากรอย่างครบถ้วน โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากรในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีความยาว 6.97 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่คลองบ้านใหม่ถึงคลองรังสิตประยูรศักดิ์ โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากร บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นมา สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

- 1. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากรจากคลองบ้านใหม่ถึงคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (ระยะที่ 1) อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ความยาว 628 เมตร งบประมาณปี 2563 ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ และมีการส่งมอบงานครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566
- 2. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากรจากคลองบ้านใหม่ถึงคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (ระยะที่ 2) อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ความยาว 1,150 เมตร งบประมาณปี 2564
- 3. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากรจากคลองบ้านใหม่ถึงคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (ระยะที่ 3) อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ความยาว 1,021 เมตร งบประมาณปี 2565

- 4. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคล่องเปรมประชากรจากคลองบ้านใหม่ถึงคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (ระยะที่ 4) อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ความยาว 764 เมตร งบประมาณปี 2566

โครงการนี้ได้รับการพัฒนาภายใต้แผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานระบบคลองและการพัฒนาชุมชนริมคล่องเปรมประชากรเพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้เป็นแผนในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมและการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในบริเวณดังกล่าว

8. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกัน การกัดเซาะชายฝั่ง ท่าบว และพนังกันน้ำ

โครงการก่อสร้างพนังกันน้ำและเขื่อนป้องกัน
การกัดเซาะชายฝั่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลด
ผลกระทบจากการกัดเซาะของแม่น้ำและทะเลที่ส่งผลต่อ
ประชาชนและทรัพย์สินของทางราชการ โดยโครงการจะ
ดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ที่มีการกัดเซาะรุนแรง ทำการศึกษา
สำรวจ ออกแบบตามหลักวิชาการ และรับฟังความคิดเห็น
จากประชาชนในพื้นที่ก่อนดำเนินการก่อสร้างเพื่อให้ได้
รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมและลดผลกระทบต่อสิ่ง
แวดล้อมในระยะยาวซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการ
มาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำโขง
บริเวณวัดศรีสุเมธังค์-ปากห้วยแซ่ ระยะที่ 1 (ต่อเนื่อง
เขื่อนเดิมเหนือปี 2565) ตำบลมุกดาหาร อำเภอ
เมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เพื่อป้องกันการ
เสียดินแดน และรองรับการขยายตัวของร้านค้า
และประชาชนผู้ใช้บริการบริเวณตลาดอินโดจีน
2. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเลพร้อม
ปรับปรุงภูมิทัศน์จำนวน 2 จุด ได้แก่ จุดที่ 1 บริเวณ
หาดม่วงงาม ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร และ
จุดที่ 2 บริเวณหาดทรายแก้ว ตำบลชิงโค อำเภอ
สิงหนคร จังหวัดสงขลา
3. โครงการเขื่อนป้องกันตลิ่งริมทะเลพร้อมปรับปรุง
ภูมิทัศน์พื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณองค์การบริหาร
ส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัด
จันทบุรี ภายใต้โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทาง
การป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง
โดยร่วมมือกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
(ทช.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำปัตตานี
ตลอดแนวเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
พร้อมก่อสร้างและติดตั้งประตูประบายน้ำ ติดตั้ง
เครื่องสูบน้ำ
5. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำเพชรบุรี
ที่ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี 1) การสร้าง
เขื่อนตั้งแต่สะพานวัดจันทราวาสถึงคลองวัดเกาะ
ความยาว 140 เมตร 2) บริเวณวัดเกาะ ความยาว
130 เมตร และ 3) แผนการสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง
พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ ความยาว 900 เมตร จาก
สะพานวัดจันทราวาสถึงสะพานท่าสง โดยอยู่ใน
แผนรองรับงบประมาณปี 2567
6. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมคลองลำสนธิ
พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3
ด้วยงบประมาณปี 2565 และหมู่ที่ 1 ด้วยงบประมาณ
ปี 2566 ปัจจุบันทั้ง 3 โครงการอยู่ระหว่างดำเนินการ
ก่อสร้าง นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบล
บัวชุมได้ร้องขอให้กรมฯ ดำเนินการก่อสร้าง
เขื่อนป้องกันตลิ่งริมคลองลำสนธิในหมู่ที่ 1 และ
หมู่ที่ 3 ตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ความยาวรวมประมาณ 1,000 เมตร ซึ่งเป็นระยะ
ต่อเนื่องจากโครงการเดิมของกรมโยธาธิการและ
ผังเมือง เพื่อพัฒนาพื้นที่ตลอดแนวคลองลำสนธิ
ไปจนบรรจบกับแม่น้ำป่าสัก
7. โครงการตรวจสอบปัญหาน้ำกัดเซาะชายฝั่งทะเล
หาดประพาส ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัด
ระนอง เพื่อพูดคุยกับผู้นำชุมชนและประชาชน
ในพื้นที่ เพื่อรับฟังปัญหาและร่วมหาแนวทาง

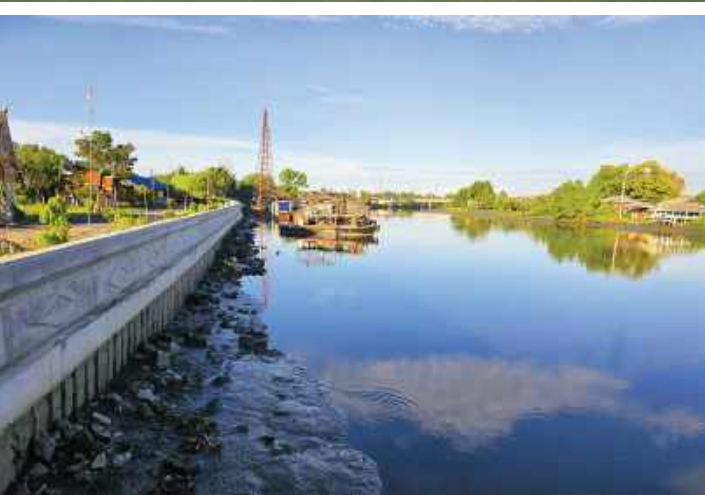

แก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล รวมระยะทาง 1,130 เมตร เพื่อป้องกันพื้นที่ชุมชนเส้นทางคมนาคม สายหลักที่ใช้ในการเดินทางสัญจรเข้าออกหมู่บ้าน และ สถานีวิทยุฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไม่ให้ได้รับความเสียหายจากการกัดเซาะ

8. โครงการซ่อมแซมเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำมูล บริเวณ เหล่ากาชาด และบริเวณหน้าวัดสุปฏิญนารามวรวิหาร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัด อุบลราชธานี เขื่อนมีความยาวประมาณ 100 เมตร
9. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำโขง บ้านสะเงียว หมู่ที่ 2 (ต่อเนื่องเขื่อนเดิม ปี 2562 เหนือหน้า) ตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัด หนองคาย
10. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำโขง พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ บ้านบึงกาฬใต้ ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
11. โครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน น้ำตาลระยะที่ 2 ตำบลน้ำตาล อำเภออินทร์บุรี จังหวัด สิงห์บุรี
12. การกักกันน้ำท่วมในเขตโบราณสถานจาก การร้องขอการสนับสนุนจากกรมศิลปากรและจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ให้สำรวจออกแบบและก่อสร้าง ไปแล้ว 5 แห่ง ได้แก่ วัดไชยวัฒนาราม วัดธรรมาราม วัดนิเวศธรรมประวัติราชวรวิหาร วัดพนัญเชิงวรวิหาร และวัดกษัตราธิราช

การสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและ พังนังกันน้ำของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการสูญเสียพื้นที่ดิน และทรัพย์สินจากการกัดเซาะของแม่น้ำและทะเล โครงการนี้ ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสี่ยงจาก น้ำท่วม และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ใกล้เคียง โดยดำเนินการตามหลักวิชาการและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

9. โครงการด้านทรัพยากรน้ำ พื้นที่ จังหวัดสมุทรสงครามและจังหวัดสมุทรสาคร

ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามมีโครงการด้านทรัพยากรน้ำที่สำคัญหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ชลประทานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำ โครงการป้องกันและลดผลกระทบจากน้ำท่วม น้ำแล้ง และการถูกน้ำเค็มรุกล้ำ รวมถึงโครงการจัดการน้ำเสียและโครงการส่งเสริมการใช้น้ำอย่างยั่งยืน ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำในจังหวัดสมุทรสงครามให้มีความยั่งยืนและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

โดยในส่วนของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ จำนวน 3 โครงการ ได้แก่

1. โครงการพัฒนาแก้มลิงทุ่งหิน ตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ศึกษาและออกแบบวางผังแม่บทเพื่อพัฒนาพื้นที่ควบคู่กับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โครงการนี้ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่
 - 1) ทางจักรยานและศึกษาภูมิทัศน์ 2) ศูนย์กีฬาชุมชนและพื้นที่นันทนาการ 3) ศูนย์กีฬาทางน้ำและส่วนบริหารโครงการ 4) แหล่งเรียนรู้ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง 5) ศูนย์ศึกษาระบบนิเวศ และ 6) แหล่งเรียนรู้โคก หนอง นา รวมพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ หลังดำเนินการเสร็จ โครงการจะเป็นแหล่งกักเก็บน้ำ ผลิตน้ำประปา เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ยังมีศักยภาพพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางเพื่อสุขภาพ แหล่งศึกษาเรียนรู้ศาสตร์พระราชา แหล่งศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน

และพันธุ์สัตว์น้ำพื้นถิ่น ยังเป็นศูนย์กีฬาทางน้ำที่รองรับการแข่งขันในระดับชาติ ซึ่งจะตอบสนองกลุ่มการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสงครามและพื้นที่ใกล้เคียง

2. โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำหลักและระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมืองสมุทรสงคราม (ระยะที่ 1) ในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ศึกษาความเหมาะสมและออกแบบระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม ซึ่งเสร็จสิ้นเมื่อกลางปี 2565 โครงการนี้ประกอบด้วย 1) ก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำแม่กลองพร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ 2 จุด เชื่อมต่อกับคันป้องกันเดิม ยาว 2,400 เมตร 2) ปรับปรุงคลองระบายน้ำ (คลองบางแก้ว) ยาว 2,500 เมตร 3) ก่อสร้างระบบระบายน้ำหลัก 4 จุด เชื่อมต่อกับระบบเดิม ยาว 660 เมตร 4) ก่อสร้างอาคารชลศาสตร์ (ประตูระบายน้ำและสถานีสูบน้ำ) จำนวน 17 แห่ง พื้นที่ได้รับประโยชน์รวม 7.75 ตารางกิโลเมตร ประชากรได้รับประโยชน์ 26,240 คน หรือ 10,260 ครัวเรือน เมื่อโครงการเสร็จสมบูรณ์จะช่วยป้องกันน้ำท่วมพื้นที่เศรษฐกิจ โบราณสถาน วัดวาอาราม และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันโครงการอยู่ระหว่างการขอรับงบประมาณ และเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น กรมฯ จะส่งมอบโครงการให้เทศบาลเมืองสมุทรสงครามเพื่อดูแลบำรุงรักษาต่อไป

3. โครงการก่อสร้างกำแพงป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำท่าจีน ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะตลิ่ง น้ำทะเลหนุน และน้ำล้นตลิ่งท่วมพื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจสำคัญในเมืองสมุทรสาคร โครงการนี้เริ่มจากการศึกษาการออกแบบโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองตามมอบหมายของคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ปี 2546 และได้เริ่มก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งและคันป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลท่าฉลอม มหาชัย โกรกกราก บางหญ้าแพรก ท่าจีน บางกระเจ้า นาโคก บ้านบ่อ บางไทรวัดบ้านเกาะ และท่าทราย ตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน สำหรับพื้นที่ตำบลท่าทรายมีพื้นที่ตลิ่งที่ต้องก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งและคันป้องกันน้ำท่วม รวมความยาว 9.98 กิโลเมตร โดยในช่วงปี 2553-2556 ได้ก่อสร้างแล้วเสร็จความยาว 5.31 กิโลเมตร และในปี 2566 ดำเนินการอีก 1 โครงการ ความยาว 0.50 กิโลเมตร ซึ่งอยู่ระหว่างการประกวดราคา สำหรับแผนงบประมาณปี 2567 ได้เสนอจำนวน 2 โครงการ ความยาวรวม 2.60 กิโลเมตร และในพื้นที่ส่วนที่เหลือจะเสนอขอรับงบประมาณในปี 2568 เป็นต้นไป

กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะหน่วยงานช่างที่มีภารกิจด้านการพัฒนาเมือง ดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งและระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนซึ่งตอบสนองต่อคำร้องขอจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบและความเสียหายจากสถานการณ์ต่างๆ กรมโยธาธิการและผังเมืองให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อนดำเนินโครงการ โดยใช้แนวทางการทำงานแบบราษฎร์-รัฐ ร่วมใจพัฒนา เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

10. โครงการกำจัดผักตบชวาเปิดทางน้ำรับฤดูฝน

โครงการกำจัดผักตบชวาเปิดทางน้ำรับฤดูฝนปี 2566 ของกรมโยธาธิการและผังเมือง มุ่งเน้นการกำจัดผักตบชวาและสิ่งกีดขวางในลำน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดปัญหาน้ำท่วมและการสะสมของตะกอนในแม่น้ำและคลอง โครงการนี้ช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับฤดูฝนและลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมในพื้นที่ต่างๆ โดยมีการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้เพื่อให้สามารถเปิดทางน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาผักตบชวาโดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยและกรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการตั้งคณะทำงาน 3 คณะ ได้แก่ คณะกรรมการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวา (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นประธาน) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาผักตบชวา (ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน) และคณะทำงานระดับจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน) เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า กรุงเทพมหานคร หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานทหารและภาคเอกชน ร่วมมือกันทำงานแบบ “ประชารัฐ” เพื่อจัดการแม่น้ำสายหลักและลุ่มน้ำภาคกลาง โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน กรมเจ้าท่า และ กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบแม่น้ำสายต่างๆ พร้อมด้วยหน่วยงานทหารที่ร่วมบูรณาการ แหล่งน้ำปิดและแหล่งน้ำเชื่อมโยงให้หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่มีเครื่องจักร เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดและหน่วยงานทหารร่วมดำเนินการ

กรมโยธาธิการและผังเมือง รับผิดชอบแม่น้ำสายหลัก 2 สาย คือ แม่น้ำแม่กลอง ตั้งแต่ใต้เขื่อนแม่กลอง ผ่าน จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม ลงสู่อ่าวไทย (94 กิโลเมตร) และแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ใต้ประตูน้ำโพธิ์พระยา ผ่านจังหวัด สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร ลงสู่อ่าวไทย (200 กิโลเมตร) **กรมชลประทาน** ดูแลแม่น้ำท่าจีน ตั้งแต่ประตูระบายน้ำ พลเทพถึงประตูระบายน้ำโพธิ์พระยา (120 กิโลเมตร) แม่น้ำน้อย (97 กิโลเมตร) แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำบางปะกง **กรมเจ้าท่า** รับผิดชอบแม่น้ำเจ้าพระยา (160 กิโลเมตร) และแม่น้ำน้อย ตั้งแต่ใต้ประตูระบายน้ำผักไห่ถึงแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอบางไทร (42 กิโลเมตร) รวมทั้งแม่น้ำ ลพบุรี **กรุงเทพมหานคร** ดูแลแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตกรุงเทพฯ ส่วนแหล่งน้ำปิดและเชื่อมโยง มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่มีเครื่องจักร เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมโยธาธิการและผังเมือง และหน่วยงาน ทหารดำเนินการร่วมกัน

กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะคณะทำงาน และเลขานุการคณะกรรมการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา ผักตบชวา ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อม ในการกำจัดผักตบชวาและวัชพืชที่กีดขวางทางน้ำตลอดทั้งปี พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังดำเนินการตาม 12 มาตรการ รับมือฤดูฝนปี 2566 ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ในมาตรการที่ 7 การเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ โดยสนับสนุนเรือกำจัดผักตบชวาและวัชพืชในพื้นที่ ต่างๆ ดังนี้ 1) **ลำน้ำจาง** ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง 2) **แม่น้ำน้อย** ตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับกรมเจ้าท่า 3) **คลองวัว** เชื่อมจากแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับกรมเจ้าท่า กรมชลประทาน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 4) **บึงแม่หนอง** ตำบลดงตะงาว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี นอกจากนี้

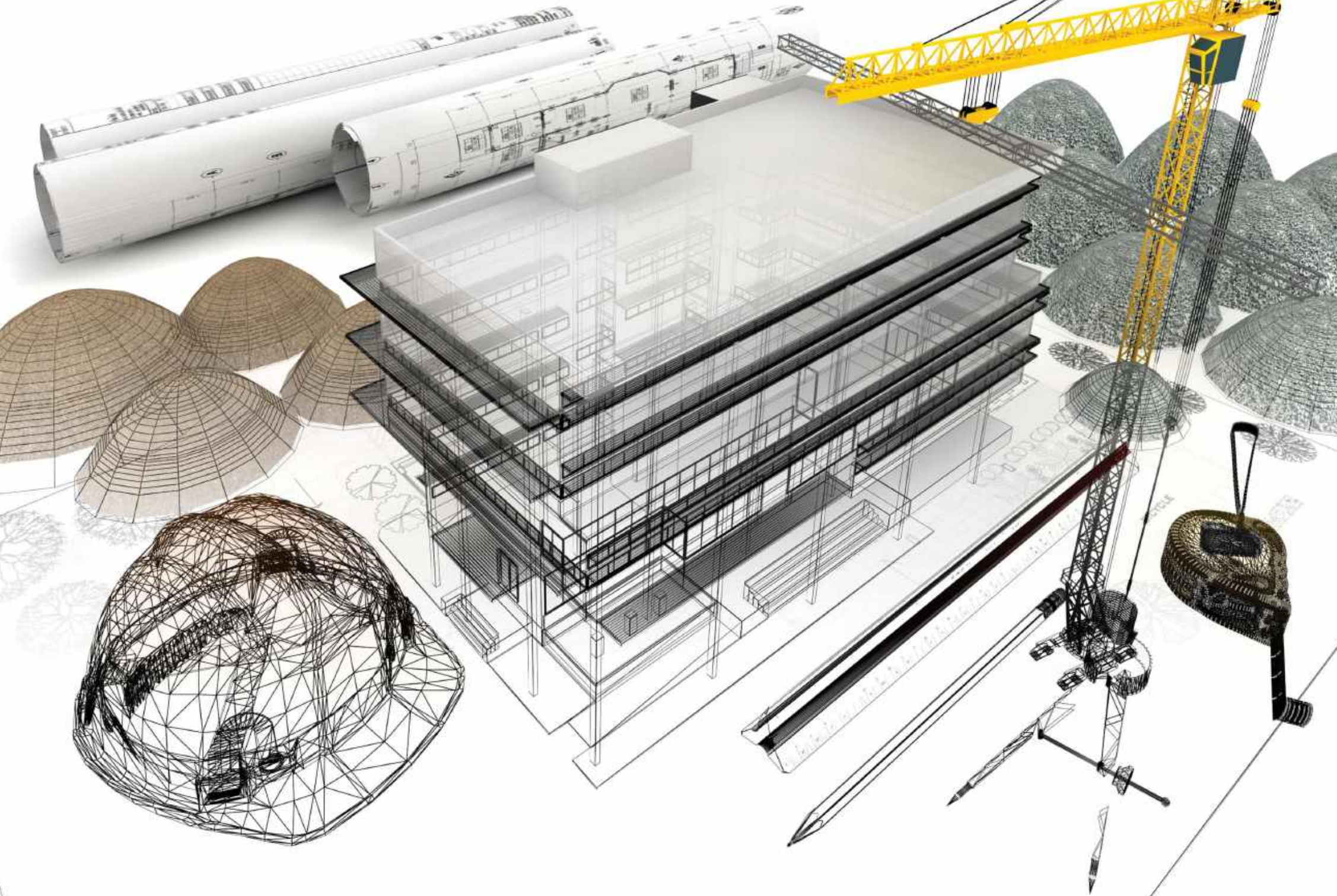
ยังดำเนินการในจังหวัดอื่นๆ อีก 31 จังหวัด ในการเตรียม รับมือสถานการณ์น้ำหลากและฝนที่ตกชุกหนาแน่นในช่วงเดือน มิถุนายน-ตุลาคม ของปี 2566 ที่ผ่านมา

นอกจากนี้ยังได้มีมาตรการรับมือฤดูฝนของทุกปี เพื่อการ แก้ไขปัญหาให้ทันต่อสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น กรมโยธาธิการ และผังเมือง ร่วมกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและ ภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA) กำหนดแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาผักตบชวากับการนำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ที่มีการสะสมของผักตบชวาและวัชพืชในลุ่มน้ำภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก ทั้งหมด 33 จังหวัด มาวางแผน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งกำจัดผักตบชวาและวัชพืช ด้วยการบูรณาการด้านเครื่องมือ เครื่องจักรในการกำจัด ผักตบชวา วัชพืช และขยะที่กีดขวางทางน้ำ เพื่อลดความเสี่ยง ที่จะเกิดอุทกภัยอย่างหนักในช่วงฤดูฝน

สำหรับปีงบประมาณ 2567 ตั้งแต่ตุลาคม 2566 ถึง พฤษภาคม 2567 สามารถกำจัดผักตบชวาไปแล้วทั้งสิ้น จำนวน 914,778 ตัน โดยกำจัดผักตบชวาในแม่น้ำท่าจีน จำนวน 332,870 ตัน แม่น้ำแม่กลอง จำนวน 41,425 ตัน และแหล่งน้ำสาธารณะตามการร้องขอของจังหวัด จำนวน 540,483 ตัน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2567)

ปัจจุบันกรมโยธาธิการและผังเมืองมีเครื่องจักร สำหรับกำจัดผักตบชวาและวัชพืชทั้งหมด 49 ลำ แบ่งเป็น เรือกำจัดผักตบชวาแบบสายพานลำเลียง 34 ลำ เรือกำจัด ผักตบชวาแบบตักหน้า 10 ลำ และเรือพontonบรรทุก รถชุด 5 ลำ โดยเครื่องจักรเหล่านี้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ ในแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน รวมถึงสนับสนุนการกำจัด ผักตบชวาในแหล่งน้ำสาธารณะกว่า 64 แห่งทั่วประเทศ

ภารกิจด้านการอาคาร

กรมโยธาธิการและผังเมืองมีภารกิจสำคัญในการควบคุมและพัฒนาอาคารเพื่อให้อาคารมีความมั่นคงปลอดภัย มีอัตลักษณ์ ประหยัดพลังงาน และลดภาวะโลกร้อน ภารกิจเหล่านี้รวมถึงการออกกฎหมายควบคุมอาคารที่ครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบ การก่อสร้าง และการบำรุงรักษา เพื่อให้มั่นใจว่าอาคารทุกแห่งเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบระบบต่างๆ ภายในอาคารอย่างเข้มงวดและต่อเนื่องเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและปัญหาด้านความปลอดภัยต่างๆ กรมโยธาธิการและผังเมืองยังมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยในอาคารโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้และส่งเสริมการใช้งานวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยสำหรับประชาชน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว

1. กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ออกกฎหมาย ควบคุมอาคาร 2 ฉบับใหม่ เน้นความปลอดภัย กันสภัย สอดคล้องมาตรฐานสากล

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศใช้กฎกระทรวงใหม่ 2 ฉบับ ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เพื่อควบคุมการออกแบบ โครงสร้างฐานรากและอาคาร กฎกระทรวงเหล่านี้มีการเพิ่มรายละเอียดเพื่อความปลอดภัยที่มากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มาตรการใหม่นี้เน้นการใช้วัสดุที่มีคุณภาพสูงและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อสร้างอาคารที่มีความปลอดภัยและยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานใหม่สำหรับการตรวจสอบและบำรุงรักษาอาคาร เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ใช้อาคารทุกคน กฎหมายใหม่นี้ถือเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนามาตรฐานการก่อสร้างในประเทศไทย

กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการออกข้อกำหนดและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายควบคุมอาคาร จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบโครงสร้าง โดยยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2527) ออกตามความในพระราช-

บัญญัติควบคุมอาคาร และจัดทำกฎกระทรวงใหม่ขึ้นมาแทนที่ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดการออกแบบโครงสร้างอาคาร และลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ในงานโครงสร้างอาคาร พ.ศ. 2566 และกฎกระทรวงกำหนดฐานรากของอาคารและพื้นที่รองรับอาคาร พ.ศ. 2566 ซึ่งได้มีผลใช้บังคับแล้วในปัจจุบัน

กฎกระทรวงกำหนดการออกแบบโครงสร้างอาคาร และลักษณะและคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ในงานโครงสร้างอาคาร พ.ศ. 2566 มีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์การออกแบบโครงสร้างอาคาร ประกอบด้วยวิธีการออกแบบและคำนวณโครงสร้างอาคาร การให้รายละเอียดโครงสร้าง น้ำหนักบรรทุกต่างๆ ตามประเภทการใช้อาคาร ที่ละเอียดขึ้น ข้อกำหนดของแรงลม โดยมีการกำหนดหน่วยแรงลมที่ต่างกันระหว่างภูมิภาค การกำหนดเรื่องอัตราการทนไฟของวัสดุที่ใช้เป็นโครงสร้างหลักของอาคาร นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดเรื่องความคงทน กำลังของวัสดุ คุณภาพการก่อสร้าง สำหรับโครงสร้างแต่ละชนิดวัสดุ ได้แก่ โครงสร้างไม้ โครงสร้างเหล็กรูปพรรณ และโครงสร้างคอนกรีต โดยกรณีโครงสร้างประเภทอื่นต้องมีสถาบันที่เชื่อถือได้รับรองการออกแบบ

สำหรับกฎกระทรวงกำหนดฐานรากของอาคาร และพื้นที่รองรับอาคาร พ.ศ. 2566 เป็นกฎหมาย

ที่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการออกแบบฐานรากของอาคารที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและมาตรฐานสากลด้านงานอาคาร เพื่อให้งานก่อสร้างฐานรากอาคาร และพื้นที่รองรับอาคารมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ มาตรการความปลอดภัยที่เกี่ยวกับการก่อสร้างฐานราก เช่น ห้ามมิให้ใช้ฐานรากอาคารต่างประเภทหรือต่างชนิดในอาคารหลังเดียวกัน การกำหนดให้การคำนวณและออกแบบฐานรากของอาคารสูงหรืออาคารใหญ่พิเศษ อาคารขนาดใหญ่ที่เป็นงานควบคุมการใช้และมีความสูงตั้งแต่ 4 ชั้นขึ้นไป และอาคารสูง 4 ชั้นขึ้นไปในโครงการจัดสรรที่ดิน ต้องจัดให้มีการสำรวจฐานรากในพื้นที่ก่อสร้างอาคารไม่น้อยกว่า 3 จุดสำรวจด้วยในกฎกระทรวงยังได้กำหนดหน่วยแรงแบกทานที่ยอมให้ของฐานรากและแรงต้านทานที่ยอมให้ของเสาเข็ม ข้อกำหนดการออกแบบและคำนวณฐานรากของอาคาร หลักเกณฑ์การทดสอบฐานรากแผ่และฐานรากเสาเข็ม และข้อกำหนดในการออกแบบและคำนวณกำแพงกันดิน

ทั้งนี้กฎกระทรวงทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวยังมีหลายส่วนที่จำเป็นต้องมีการกำหนดรายละเอียดด้านเทคนิคเพิ่มเติม เพื่อให้การบังคับใช้มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองจะมีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เพื่อกำหนดรายละเอียดในด้านเทคนิคต่อไป

2. การกำกับดูแลการ “ขุดดิน” และ “ถมดิน” เพื่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินประชาชน

กรมโยธาธิการและผังเมืองมีการกำกับดูแลการขุดดินและถมดินอย่างเข้มงวด เพื่อความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มาตรการเหล่านี้รวมถึงการออกข้อกำหนดและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการขุดและถมดิน โดยต้องมีการตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างละเอียด นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการขุดและถมดิน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีการก่อสร้างตึกอาคาร บ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการขุดดินเพื่อนำไปถมและปรับพื้นที่ก่อสร้างในปริมาณมาก ซึ่งหากไม่มีการควบคุมที่ดีอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การพังทลายของบ่อดินที่เกิดจากการขุดดินลึก ความลาดเอียงของบ่อดินที่ไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ การถมดินที่สูงเกินไปจนกีดขวางทางระบายน้ำ นำมาซึ่งปัญหาน้ำท่วมขังในบริเวณที่ดินข้างเคียง และเสี่ยงต่อการเกิดดินถล่ม

ด้วยเหตุนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงเข้ามาทำหน้าที่ในการ “กำกับดูแล” เรื่องการขุดดินและถมดินในทุกพื้นที่ของประเทศให้เป็นไปตามหลักวิชาการ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ภายใต้พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดว่าการ “ขุดดิน” ที่มีความลึกจากระดับพื้นดินเกิน 3 เมตร หรือมีพื้นที่ปากบ่อดินเกิน 10,000 ตารางเมตร ปากบ่อดินต้องมีระยะห่างจากเขตที่ดินข้างเคียงไม่น้อยกว่า 2 เท่าของความลึก และการ “ถมดิน” ที่มีความสูงของเนินดินเกินระดับที่ดินข้างเคียง และมีพื้นที่เกิน 2,000 ตารางเมตร จะต้องจัดให้มีการระบายน้ำที่เพียงพอเพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของที่ดินข้างเคียง

นอกจากนี้การขุดดินหรือถมดินดังกล่าวต้องแจ้งและได้รับใบรับแจ้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนดำเนินการ โดยเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะตรวจสอบข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ เช่น แผนผังบริเวณ แผนผังแสดงเขตที่ดินและที่ดินบริเวณข้างเคียง วิธีการและระยะเวลาในการขุดดินหรือถมดิน และชื่อผู้ควบคุมงาน เพื่อให้เจ้าพนักงานสามารถติดตาม กำกับ และควบคุมการขุดดินหรือถมดินให้เป็นไปตามหลักวิชาการ และมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตามนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวด้วยความห่วงใยต่อความปลอดภัยและทรัพย์สินของประชาชนว่า “ในปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดินได้บังคับใช้ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ ภายใต้พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543 ออกเป็นกฎกระทรวงรวมทั้งสิ้น 5 ฉบับ ซึ่งครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2544 กฎกระทรวงกำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมงานในการขุดดินฯ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดมาตรการป้องกันการพังทลาย

ของดินหรือสิ่งปลูกสร้างในการขุดดินหรือถมดิน พ.ศ. 2548 ซึ่งกฎกระทรวงเหล่านี้ได้กำหนดรายละเอียดและมาตรฐานของการดำเนินการขุดดินและถมดิน ทั้งในด้านความปลอดภัยและการควบคุมงาน เช่น ระยะห่างของปากบ่อดินกับแนวเขตที่ดินของบุคคลอื่น การตรวจสอบเสถียรภาพของบ่อดินหรือเนินดินให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยอยู่เสมอ”

การขุดดินและถมดินอย่างปลอดภัยต้องปฏิบัติตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนดอย่างเคร่งครัด ควรมีการวางแผนและตรวจสอบสภาพพื้นที่อย่างละเอียด รวมถึงใช้วัสดุและวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพังทลายของดินและปัญหาน้ำท่วมขัง ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3. กรมโยธาธิการและผังเมือง รุกเปิดระบบยื่นขอใบอนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ผ่านระบบออนไลน์

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้เปิดระบบยื่นขอใบอนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน และเคลื่อนย้ายออนไลน์ เพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินการสำหรับประชาชน ระบบนี้ช่วยลดขั้นตอนและเวลาในการยื่นขออนุญาต โดยสามารถตรวจสอบสถานะและรับการอนุมัติผ่านอินเทอร์เน็ต ลดการใช้กระดาษและส่งเสริมการทำงานดิจิทัล เพื่อประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาระบบดิจิทัล (องค์การมหาชน) พัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ เปิดให้ประชาชนยื่นขออนุญาตและใบรับรองการก่อสร้างอาคารออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ www.bizportal.go.th ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและปรับปรุงการบริการให้ทันสมัย รวดเร็ว โปร่งใส ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง

“กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการกำกับดูแลความปลอดภัยด้านอาคารของประเทศไทย และดูแลการออกข้อกำหนดและปรับปรุงพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เพื่อให้อาคารมีความมั่นคง ปลอดภัย มีอัตลักษณ์ ประหยัดพลังงาน และลดภาวะโลกร้อน กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พัฒนาการให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยปรับปรุงแบบการให้บริการงานด้านการอาคารเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ประกอบกับได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายอาคาร และการขอใบรับรองการก่อสร้างอาคาร ให้ประชาชนสามารถยื่นคำขอพร้อมเอกสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก

“กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับสำนักงานพัฒนาระบบดิจิทัล (องค์การมหาชน) จัดทำระบบพิจารณาการขอใบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายอาคาร และการขอใบรับรองการก่อสร้างอาคาร สามารถดำเนินการผ่านระบบกลาง Biz Portal (ศูนย์กลางบริการภาครัฐสำหรับประชาชน) บนเว็บไซต์ www.bizportal.go.th เพื่อความสะดวกในการยื่นขออนุญาตได้จากทุกที่ ทุกเวลา และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้มากขึ้น

“ประชาชนสามารถยื่นแบบคำขอก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนอาคาร (แบบ ข.1) เพื่อออกใบอนุญาต (แบบ อ.1) และหนังสือแจ้งคำขอรับรองการก่อสร้างเพื่อออกใบรับรองการก่อสร้างฯ (แบบ อ.5) ผ่านระบบฯ พร้อมส่งเอกสารต่างๆ เช่น ผังบริเวณ แบบแปลน รายการประกอบแบบ รายการคำนวณ หนังสือรับรองของผู้ออกแบบและผู้ควบคุมงาน อีกทั้งยังสามารถติดตามสถานะในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณาได้จนถึงการอนุมัติ จากนั้นชำระค่าธรรมเนียมและรับใบอนุญาตฯ ในขั้นตอนสุดท้าย” นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์

อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง กล่าวถึงรายละเอียดในการนำระบบดิจิทัลเข้ามาอำนวยความสะดวกในการยื่นแบบคำขอใบอนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนอาคาร เคลื่อนย้ายผ่านออนไลน์

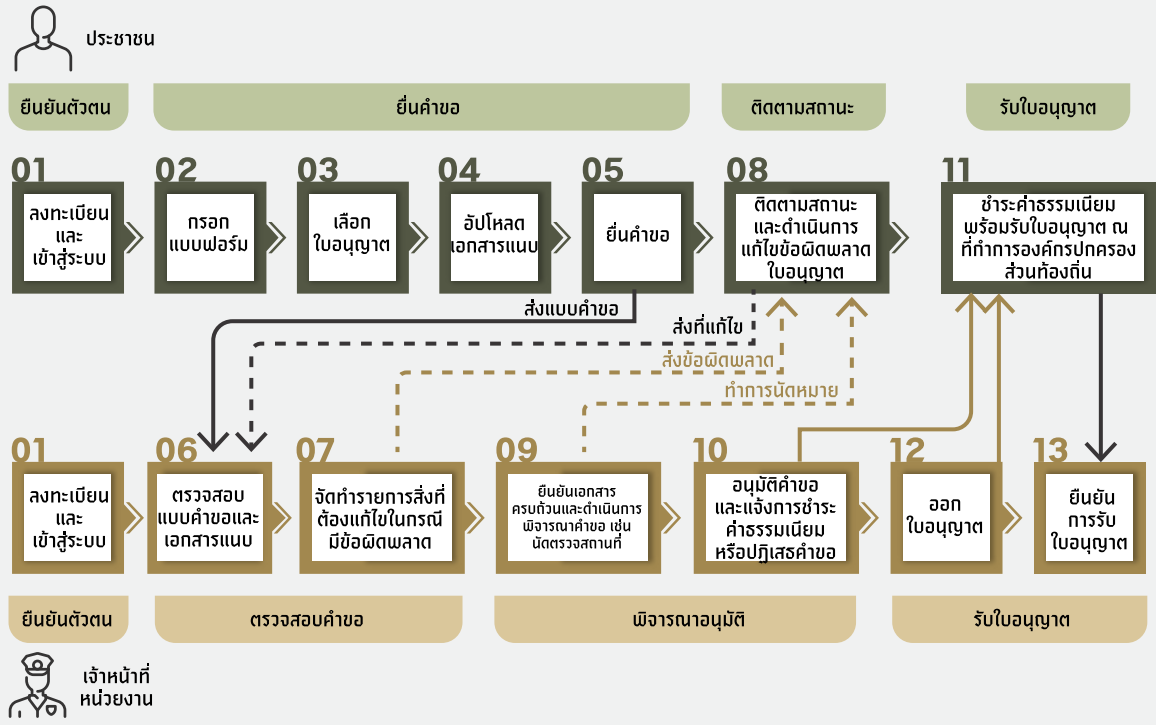
ปัจจุบันได้มีการเปิดระบบพิจารณาการขอใบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เมืองพัทยาและเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เทศบาลนครรังสิตและเทศบาลเมืองบางคูวัด จังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง จังหวัดนครปฐม เทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยจะทยอยเปิดให้บริการในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไปจนครบ ผู้สนใจสามารถเข้าเว็บไซต์ www.bizportal.go.th หรือติดต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปิดระบบแล้วได้โดยตรง

4. กรมโยธาธิการและผังเมืองเร่งตรวจสอบความมั่นคงของอาคารหลังเกิดเหตุแผ่นดินไหว

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้เร่งดำเนินการตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงของอาคารทั่วประเทศ หลังเกิดเหตุแผ่นดินไหวที่ผ่านมา ตามข้อสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การตรวจสอบนี้มุ่งเน้นที่อาคารสาธารณะและอาคารสูง เพื่อประเมินความเสี่ยงและป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเตรียมมาตรการเสริมเพื่อเพิ่มความปลอดภัย เช่น การตรวจสอบโครงสร้างอาคาร การซ่อมแซม และการให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยแก่ประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าทุกอาคารมีความปลอดภัยและสามารถใช้งานได้อย่างมั่นคง

จากเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มีความรุนแรงประมาณ 6.4 แมกนิจูด โดยมีจุดศูนย์กลางอยู่ในประเทศเมียนมา

ระบบการยื่นขอใบอนุญาตฯ ผ่านระบบออนไลน์

ขั้นตอนการใช้งานระบบการยื่นขออนุญาตฯ

ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประมาณ 100 กิโลเมตร ได้ส่งผลให้เกิดแรงสั่นสะเทือนในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสกลนคร และกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีข้อสั่งการให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยเข้าตรวจสอบและให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวดังกล่าว ทั้งนี้ยังได้เน้นย้ำถึงการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์และการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

กรมโยธาธิการและผังเมือง โดยนายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ดำเนินการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยสั่งการให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา และจังหวัดสกลนคร เร่งตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงของอาคารต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะโรงพยาบาล โรงเรียน และอาคารสาธารณะอื่นๆ นอกจากนี้ยังให้สุ่มตรวจสอบอาคารต่างๆ ที่รับรู้แรงสั่นไหว และให้ความรู้เบื้องต้นแก่เจ้าของอาคารในการตรวจสอบ

อาคารด้วยตนเอง หากพบความเสียหายสามารถแจ้งสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพื่อการตรวจสอบโดยละเอียด

จากการตรวจสอบพบว่าอาคารได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อย เช่น ปูนฉาบกะเทาะและผนังมีรอยร้าวที่ไม่กระทบโครงสร้างหลัก นอกจากนี้อาคารเรียนโรงเรียนวัดหนองออน ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพเก่าเสาคานชำรุดแตกร้าว จึงประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้งดใช้อาคาร ปิดล้อมสถานที่ และแจ้งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 รับทราบและดำเนินการซ่อมแซมอาคารเรียนโรงเรียนวัดหนองออนต่อไป

ตั้งแต่ปี 2564 ประเทศไทยมีกฎหมายที่กำหนดให้ 43 จังหวัด ที่มีความเสี่ยงต่อแผ่นดินไหวต้องออกแบบอาคารให้สามารถต้านแผ่นดินไหวได้ แบ่งเป็น 3 บริเวณ **บริเวณที่ 1** จังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดนครพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดเลย จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดหนองคาย (รวม 14 จังหวัด) **บริเวณที่ 2** กรุงเทพมหานคร จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดชัยนาท จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร

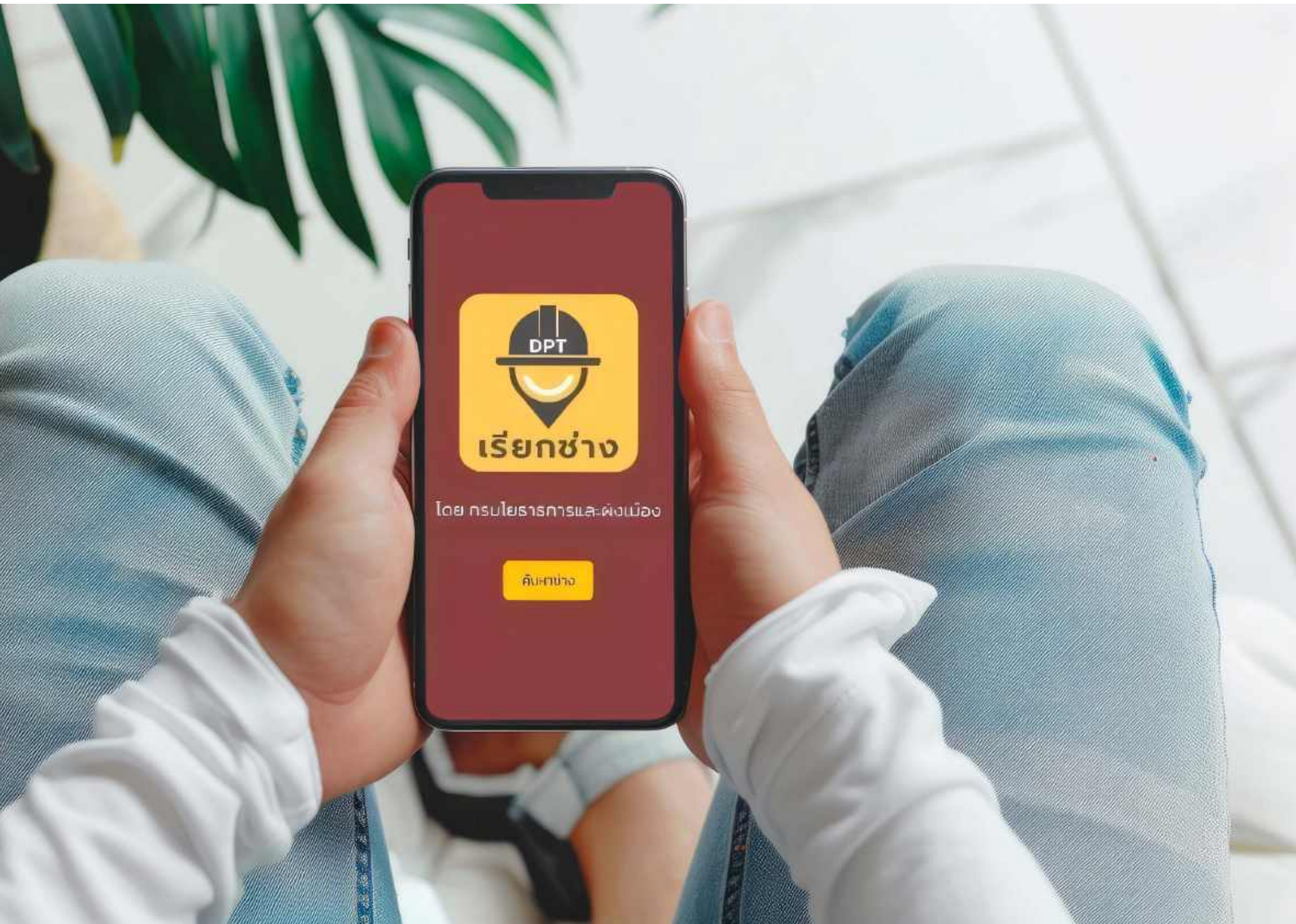
จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดอุทัยธานี (รวม 17 จังหวัด) และ**บริเวณที่ 3** จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตาก จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ (รวม 12 จังหวัด) ซึ่งเป็นกฎกระทรวงกำหนดการรับน้ำหนัก ความต้านทาน ความคงทนของอาคารและพื้นที่รองรับอาคาร ในการต้านทานแรงสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว พ.ศ. 2564 ที่ควบคุมพื้นที่ทั้งหมด 43 จังหวัด และ 17 ประเภทอาคาร

การดำเนินการกับอาคารที่ก่อสร้างก่อนมีกฎหมายว่าด้วยการออกแบบอาคารเพื่อต้านทานแรงแผ่นดินไหว กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ออก “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตดัดแปลงอาคารเพื่อเสริมความมั่นคงแข็งแรงของอาคารให้สามารถต้านทานแรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหว พ.ศ. 2555” เพื่อให้อาคารเหล่านี้สามารถเสริมกำลังโครงสร้างได้ โดยไม่ขัดขัดกับข้อกำหนดที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน

กรณีอาคารที่ไม่ได้อยู่ภายใต้บังคับของกฎกระทรวงว่าด้วยการออกแบบอาคารเพื่อต้านทานแรงแผ่นดินไหว กรมโยธาธิการและผังเมืองได้จัดทำมาตรฐานและคู่มือต่างๆ เช่น มาตรฐานการออกแบบอาคารต้านทานการสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว มยผ.1301/1302-61 (ฉบับปรับปรุง

ครั้งที่ 1) และคู่มือการก่อสร้างอาคารขนาดเล็กในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินไหว เพื่อให้เจ้าของอาคารสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือเสริมกำลังโครงสร้างให้แข็งแรงเพียงพอในการต้านทานแผ่นดินไหว

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการตามภารกิจเพื่อรับมือกับเหตุการณ์แผ่นดินไหวอย่างครบถ้วน และถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้อาคารในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินไหวมีความปลอดภัย กรมฯ ได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 รวมถึงได้จัดทำมาตรฐานและคู่มือเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารในพื้นที่เสี่ยงภัยแผ่นดินไหวของประเทศไทย เพื่อให้อาคารเหล่านี้มีความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สำหรับข้อแนะนำในการป้องกันอันตรายจากแผ่นดินไหว เจ้าของอาคารควรตรวจสอบสภาพโครงสร้างเบื้องต้น หากพบความเสียหายควรให้วิศวกรหรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และจัดทำแผนซ่อมแซมหรือเสริมกำลังโครงสร้างให้มีความปลอดภัยไม่ให้เกิดพังถล่มเมื่อเกิดแผ่นดินไหว

ภารกิจด้านการบริการ ด้านช่าง

ภารกิจด้านการบริการด้านช่างของกรมโยธาธิการและผังเมืองครอบคลุมหลายด้าน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ หนึ่งในหน้าที่หลักคือการให้บริการที่ปรึกษาด้านช่างแก่ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งรวมถึงการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการก่อสร้าง การบำรุงรักษาอาคาร และการจัดการด้านช่างอื่นๆ จัดการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรในสาขาต่างๆ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัยและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. “เรียกรช่าง” เว็บแอปพลิเคชัน บริการข้อมูลช่าง หาช่าง ครบ จบงาน เพื่อการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านขนาดเล็ก

เว็บแอปพลิเคชัน “เรียกรช่าง” เป็นการนำเทคโนโลยีและระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ในการพัฒนาการให้บริการ ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการหาช่างสำหรับงานซ่อมแซมและปรับปรุงบ้านขนาดเล็ก เช่น การเดินสายไฟฟ้า วางท่อประปา ติดตั้งและซ่อมเครื่องปรับอากาศ ทาสี ปูพื้นกระเบื้อง และอื่นๆ โดยเฉพาะเมื่อประชาชนมักพบปัญหาในการหาช่างที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ เปิดตัวอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2566

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ให้ความรู้เกี่ยวกับ... “เว็บแอปพลิเคชัน ‘เรียกช่าง’” เป็นฐานข้อมูลที่ทำให้บริการประชาชนที่ต้องการหาช่างปรับปรุง ต่อเติม ซ่อมบ้านแบบออนไลน์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ตรงใจ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่มีความต้องการปรับปรุงบ้านซึ่งเป็นงานขนาดเล็กที่ไม่สามารถหาช่างได้ หรือหาช่างได้ แต่ไม่มีประสบการณ์ ไม่มีคุณภาพ โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้พัฒนาการให้บริการประชาชนผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ‘เรียกช่าง’ ด้วยการสำรวจข้อมูล คัดกรอง นำเข้าข้อมูลช่างที่มีฝีมือทั้ง 76 จังหวัด ขณะนี้มีฐานข้อมูลช่างทั่วประเทศแล้ว 11,238 ราย ทั้งข้อมูล ประสบการณ์ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ และจะมีการนำเข้าอัปเดตข้อมูลอย่างต่อเนื่อง”

เว็บแอปพลิเคชัน “เรียกช่าง” นับเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับเจ้าของบ้านที่ต้องการปรับปรุง และซ่อมแซมบ้านขนาดเล็ก ช่วยให้การหาช่างและการทำงานซ่อมแซมเป็นเรื่องง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น ประชาชนทั่วไปสามารถใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน “เรียกช่าง” ได้ ด้ด้วยการใช้งานผ่านเว็บไซต์ www.dpt.go.th หรือ <https://webs-apps.dpt.go.th/riakchang> หรือสแกน QR Code ซึ่งสามารถใช้งานได้ฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่าย แต่อย่างใด กรมโยธาธิการและผังเมืองได้เผยแพร่ Link URL และ QR Code ในรูปแบบแบนเนอร์และพ็อปอัพ บนหน้าเว็บไซต์กระทรวงมหาดไทย เว็บไซต์กรมโยธาธิการและผังเมือง เว็บไซต์จังหวัด 76 จังหวัด และเว็บไซต์สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด 76 จังหวัด

2. การพัฒนา “งานทดสอบวัสดุ” มุ่งสู่มาตรฐานอุตสาหกรรม เพื่อยกระดับการบริการด้านช่าง

กรมโยธาธิการและผังเมืองยกระดับการบริการด้านช่าง โดยเน้น “การทดสอบวัสดุ” เพื่อเพิ่มศักยภาพใน

การตรวจสอบคุณภาพวัสดุก่อสร้างซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการเลือกและตรวจสอบวัสดุให้ตรงตามมาตรฐานและข้อกำหนดต่างๆ เพื่อให้งานก่อสร้างมีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การทดสอบวัสดุนี้สามารถทำได้ทั้งก่อน ขณะดำเนินการ และหลังการก่อสร้าง เพื่อพิสูจน์และวิเคราะห์สาเหตุความเสียหาย รวมถึงการประเมินและปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง โดยต้องเป็นไปตามมาตรฐานกรมโยธาธิการและผังเมืองและมาตรฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง เปิดเผยว่า กรมฯ ได้ให้บริการงานวิเคราะห์วิจัย และทดสอบวัสดุแก่ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นิติบุคคล และเอกชนอย่างต่อเนื่อง ในปี 2554 กรมฯ ได้จัดตั้ง “ศูนย์ทดสอบวัสดุ” จำนวน 14 ศูนย์ ประกอบด้วย 1 ศูนย์ในกรุงเทพฯ และ 13 ศูนย์ในภูมิภาค ซึ่งสามารถทดสอบวัสดุก่อสร้างได้ถึง 24 ประเภท นอกจากนี้ยังจัดตั้ง “หน่วยทดสอบวัสดุ” 63 จังหวัด ให้บริการทดสอบวัสดุ 11 ประเภท ในปี 2564 กรมฯ ได้ยกระดับหน่วยทดสอบวัสดุเป็นศูนย์ทดสอบวัสดุทั่วประเทศ พร้อมจัดหาเครื่องมือเพิ่มเติมและสร้างเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ กรมฯ ยังจัดหลักสูตรอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและให้สามารถออกใบรายงานผลการทดสอบได้มาตรฐาน ในอนาคตกรมฯ มีแผนพัฒนาระบบการเข้ารับบริการทดสอบวัสดุให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ขั้นตอนการทดสอบวัสดุจะดำเนินการตามมาตรฐานกรมโยธาธิการและผังเมือง (มยผ.) หรือมาตรฐานอื่นๆ ภายในระยะเวลา 3-49 วัน ขึ้นอยู่กับประเภทการทดสอบ เช่น การทดสอบแรงอัดของคอนกรีต การทดสอบแรงดึงของเหล็ก การทดสอบคุณสมบัติของดิน ทร่าย ลูกกรัง หินคลุก หินใหญ่ การทดสอบความแน่นของวัสดุในสนาม การทดสอบลวดเหล็กเคลือบสังกะสี การทดสอบคุณสมบัติของแผ่นใยสังเคราะห์ การเจาะสำรวจชั้นดิน การทดสอบ

ความสมบูรณ์ของเสาเข็มโดยวิธี Seismic Test การทดสอบกำลังรับน้ำหนักบรรทุกทุกของเสาเข็มแบบ Dynamic Load Test เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ นิติบุคคล เอกชน และประชาชนทั่วไปสามารถขอรับบริการได้โดยทำหนังสือแจ้งความประสงค์พร้อมเอกสาร รายละเอียดของวัสดุ ตัวอย่างวัสดุ และชำระค่าธรรมเนียมตามวิธีการที่กำหนดที่ศูนย์ทดสอบวัสดุต่างๆ

ภารกิจด้านการบริการด้านช่างของกรมโยธาธิการและผังเมือง มีบทบาทสำคัญในการดูแลและควบคุมการก่อสร้างและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เช่น ถนน สะพาน และอาคารสาธารณะ ให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางเทคนิคแก่หน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้นายช่างยังมีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยของอาคารและโครงสร้างทางวิศวกรรม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในงานวิศวกรรมโยธา และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนากำลังคนในด้านวิศวกรรมโยธาเพื่อรองรับการเติบโตของประเทศ บทบาทของนายช่างจึงสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่มั่นคง ปลอดภัย และทันสมัย

การจัดทำแพลตฟอร์มกลางบริการแบบอัจฉริยะของกรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการและผังเมืองมุ่งมั่นพัฒนาระดับงานบริการอย่างต่อเนื่อง โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการของกรมฯ ได้อย่างรวดเร็วและสะดวกผ่านช่องทางเดียวบนแพลตฟอร์มกลาง แพลตฟอร์มกลางบริการอัจฉริยะนี้มีเป้าหมายให้เป็นศูนย์กลางรวบรวมงานบริการของกรมฯ เพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงบริการออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชันบนมือถือได้ง่ายและรวดเร็วแบบ One Stop Service โดยแพลตฟอร์มดังกล่าวได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามกรอบนโยบายส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบบริการภาครัฐเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

โดยมีระบบงานบริการรวมทั้งสิ้น 16 งานบริการ ได้แก่ บริการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมือง บริการแผนที่กายภาพการผังเมืองมาตราส่วน 1 : 4000 เพื่อประชาชน บริการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร บริการขออนุญาตและขอต่ออายุให้อาคารเพื่อประกอบกิจการโรงแรมที่พัก บริการศูนย์ทดสอบวัสดุ บริการยื่นแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ บริการสืบค้นข้อมูลกฎหมาย และมาตรฐานด้านโยธาธิการและผังเมืองแบบอัจฉริยะ บริการรับชำระเงินผ่านช่องทางดิจิทัล เป็นต้น

ปัจจุบันกรมโยธาธิการและผังเมืองอยู่ระหว่างพัฒนาแพลตฟอร์มกลางบริการแบบอัจฉริยะซึ่งจะแล้วเสร็จพร้อมเปิดให้บริการประชาชนตั้งแต่ปี 2568 เป็นต้นไป

การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ดินเนื่องในโอกาสครบรอบ 1 ปีการประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อนประเทศไทยยั่งยืน และเนื่องในวันดินโลก วันที่ 5 ธันวาคม

กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ดินเนื่องในโอกาสครบรอบ 1 ปีการประกาศเจตนารมณ์ขับเคลื่อนประเทศไทยที่ยั่งยืน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกับองค์การสหประชาชาติ (UN) เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2565 ภายใต้แนวคิด “อาหารก่อกำเนิดเกิดจากดิน” (Soil, where food begins) เนื่องในวันดินโลก วันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2566 เป็นเดือนแห่งการสร้างความตระหนักรู้ในการบำรุงรักษาดิน เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดินอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายผลการสร้างความยั่งยืนเชิงประจักษ์และสร้างรากฐานความมั่นคงทางอาหารแบบองค์รวมอย่างยั่งยืนในทุกพื้นที่

ทั้งนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองจัดกิจกรรมวันดินโลกในวันที่ 5 ธันวาคม ก็เพื่อย้ำถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรดินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรดินเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

การขับเคลื่อนโครงการ Change for Good

กรมโยธาธิการและผังเมืองขับเคลื่อนโครงการ Change for Good โดยมีบุคลากรของกรมฯ ให้ความสำคัญ ร่วมกิจกรรมต่างๆ พร้อมผลักดันโครงการฯ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น และมีคุณค่าต่อสังคม ได้แก่

1. DPT inspiration Mentor การสร้างพลังบวกให้กับบุคลากรของกรมฯ โดยนำบุคคลต้นแบบจากสาขาต่างๆ รวมทั้ง “พี่สอนน้อง” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนการทำงาน
2. DPT healthy wealthy ส่งเสริมให้บุคลากรของกรมฯ ออกกำลังกาย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จัดคลินิกนอกสถานที่ในการดูแลสุขภาพบุคลากรในกรมฯ
3. DPT Growing vegetable การทำ “ตลาดเพาะต้นกล้า” แจกบุคลากรในกรมฯ ให้นำไปขยายผลต่อที่พักอาศัย เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารแก่บุคลากรในกรม
4. DPT AI forward การพัฒนาระบบ AI ในการทำงานแทนบุคคล เช่น Chat GPT (การสื่อสารผ่านข้อความกับบุคคล)
5. DPT Reduces the complex work การลดขั้นตอนการทำงานให้รวดเร็วขึ้น
6. DPT Energy Challenge DPT “ปิด ปรับ เปลี่ยน”

และ DPT “ปัน เพื่อ เปลี่ยน” การแข่งขันการลดใช้พลังงานด้านไฟฟ้าและร่วมบริจาคถุงผ้าให้แก่โรงพยาบาลเพื่อสนับสนุนการลดใช้ปริมาณถุงพลาสติก เพื่อจะช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

7. DPT Green plus จัดสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานให้มีความเหมาะสม สะอาดเรียบร้อย ส่งเสริมให้บุคลากรแยกประเภทขยะก่อนกำจัดทิ้ง โดยก่อตั้งเป็นธนาคารขยะ
8. DPT Green building 2023 ดูแล ซ่อมแซม ปรับปรุง อาคารเก่า (สยผจ.) เพื่อลดผลกระทบจากอาคารที่จะมีผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ G-GOODS & ปูนไฮดรอลิก
9. DPT Housing for all จัดอาสาสมัครกับภาคีเครือข่ายงานบริการด้านช่างช่วยเหลือสังคม ซ่อมแซมบ้านผู้ยากไร้

กรมโยธาธิการและผังเมืองมุ่งมั่นที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก (Change for Good) โดยยกระดับการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งหมายให้บุคลากรของกรมฯ มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกร่วม เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ปรับเพื่อเปลี่ยน พร้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ภารกิจกรมโยธาธิการและผังเมือง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

“การผังเมืองของประเทศไทย.” เอกสาร คำสอนวิชา 2503515 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

“จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2497.” **ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 71, ตอนที่ 19** (23 มีนาคม 2497) : 527-530.

คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มติชน, 2557.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. **พระราชพงสาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา**. รวบรวมโดย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2534.

“จะวันวาน จะวันไหน จะภูมิใจ” กรมโยธาธิการและผังเมือง

ธงชัย โรจนกันน์. “วิเคราะห์และวิพากษ์พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518” ในวารสาร**รามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ (ปีที่ 4 ฉบับที่ 1)**. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นพรัตน์ ตาปานนท์. **ถอดรหัสรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

พนิต ภูจันดา และเปี่ยมสุข สนิท. **แผนผังพระนคร 2471**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563.

ปานปั้น รongหานาม. “วิวัฒนาการการผังเมืองของไทย” ในวารสาร**หน้าจั่ว ฉบับที่ 12 ปี 2558**, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระประวัติ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. กรุงเทพฯ : บ้านปลายเนิน, 2537.

สุศักดิ์ เจริญวงศ์. **สมเด็จพระเจ้า ฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ‘สมเด็จพระครู’ นายช่างใหญ่แห่งกรุงสยาม**. กรุงเทพฯ : มติชน. 2549.

ภาษาอังกฤษ

Department of Town and Country Planning (DTCP). Bangkok : Bangkok Metropolitan Administration, 1971.

Litchfield Whiting Bowne & Associates. Greater Bangkok Plan 2533. 2nd ed. Bangkok : Department of town and Country Planning, 1964.

Nims, Cyrus R. City Planning in Thailand. Bangkok : Thai-American Audiovisual Service Job, 1963.

เว็บไซต์

นพรัตน์ ตาปานนท์. “การผังเมืองของประเทศไทย : ปัญหาและการแก้ไข” ในเว็บไซต์สมาคมสถาปนิกผังเมืองไทย

สุทธินันท์ หลวงศรี การบริหารงานของศูนย์พัฒนาอาชีพ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ณ ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี วิทยานิพนธ์ (ร.ม.)–จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523

สืบค้นจาก : <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/19123/21/6/67>

หนังสือรวมภาพฝีพระหัตถ์ออกแบบของนายช่างใหญ่แห่งสยาม สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ <https://www.anurakmag.com/art-and-culture/04/24/2023/a-collection-of-handicraft-design-books-of-the-master-craftsman-of-siam-her-royal-highness-princess-maha-chakri-sirindhorn-prince->

อมร รักชาติ. พระราชอำนาจตามกฎหมาย [Online]. Accessed 12 January 2015. Available from http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=230&articlegroup_id=66.

วิกิพีเดีย. พระราชบัญญัติให้ใช้บังคับโครงการผังเมืองในท้องที่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์[Online]. Accessed 29 January 2015. Available from <http://th.wikipedia.org/wiki/การผังเมือง>.

สมาคมนักผังเมืองไทย [Online]. Accessed 29 January 2015. Available from <http://www.tcps.or.th>.

บริษัท พิพิธภัณฑ์เอเชีย จำกัด [Online]. Accessed 29 January 2015. Available from <http://asiamuseum.co.th>.

พนิต ภูจันดา. สอนหนังสือผ่าน Facebook 21-25 [Online]. Accessed 11 December 2014. Available from <http://www.facebook.com/panit.pujinda>.

“กรมพระยานริศฯ” นายช่างใหญ่ผู้ไม่ร้องขอเงินบำนาญ ร.5 ทรงชม “ผู้อยู่ในหัวใจฉัน”: https://www.silpa-mag.com/history/article_24747

https://www.silpa-mag.com/history/article_56517

<https://www.anurakmag.com/art-and-culture/04/24/2023/a-collection-of-handicraft-design-books-of-the-master-craftsman-of-siam-her-royal-highness-princess-maha-chakri-sirindhorn-prince->

https://www.silpa-mag.com/history/article_24747#google_vignette

<https://readthecloud.co/prince-naris/>

<https://www.hatyaifocus.com/news-detail/19131/>

คณะกรรมการจัดทำหนังสือ ผลงานกรมโยธาธิการและผังเมือง ปี พ.ศ. 2567

ที่ปรึกษา

1. นายพงศ์รัตน์ ภิรมย์รัตน์	อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
2. ว่าที่ร้อยเอก อีรพงศ์ ศฤทธิกลนันท์	รองอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
3. นายสุเมธ มีนาภา	รองอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
4. นายพรรณรบ เตชะมงคลาภิวัฒน์	รองอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
5. นายสมพร กาญจน์นิรันดร์	รองอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง
6. นายพิศุทธิ์ สุขุม	วิศวกรใหญ่
7. นางสาวอัญชลี ตันวานิช	ที่ปรึกษาด้านการผังเมือง
8. นายชาญวิทย์ สิริสุนทรานนท์	สถาปนิกใหญ่

กองบรรณาธิการ

1. นายสักรินทร์ อินทรสถิตย์	ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง
2. นายเกียรติศักดิ์ อมรประเสริฐสุข	ผู้อำนวยการสำนักวิศวกรรมกรรมผังเมือง
3. นางสาวจริยาพร จิตต์ไฉมัน	ผู้อำนวยการสำนักผังประเทศและผังภาค
4. นางสาวสิริกุล เลี้ยงอนันต์	ผู้อำนวยการสำนักผังเมืองรวม
5. นายธนิต ใจสะอาด	ผู้อำนวยการสำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร
6. นางพิชญ์ณัชชา ศรีศิริรัตน์	ผู้อำนวยการสำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่
7. นายอุดม จิตตวงศ์	ผู้อำนวยการกองผังเมืองเฉพาะ
8. นายธนารักษ์ วรปรีชาพันธุ์	ผู้อำนวยการกองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
9. นายวรวิทย์ สังเกตดี	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ
10. นางสุมาลี เรืองศรี	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ
11. นางสาวภัทรวดี ใจผ่อง	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ
12. นางสาวรัชชนิกร รัฐธรรม	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ
13. นางสาววรารภรณ์ ชุ่มรัตน์	นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ
14. นางสาวจิราภรณ์ พรหมรังฤทธิ์	พนักงานประชาสัมพันธ์
15. นางสาวรัตนกร พิมพ์งาม	จ้างเหมาบริการฯ